

การวิจัยศิลปะและออกแบบการสร้างสรรค์ข้อมูล เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชุมชนบ้านกะเหรี่ยงพุ่มไ้ม้ง
(ภูเหม็น) เพื่อการคงอยู่วิถีอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม

โดย
นางสาวรัชยา ยอดสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิจัยศิลปะและออกแบบการสร้างสรรค์ข้อมูล เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชุมชนบ้าน
กะเหรี่ยงพุ่มย้ง (ภูเหม็น) เพื่อการคงอยู่วิถีอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

RESEARCH OF CREATIVE ARTS INFORMATION FOR EXTRAORDINARY
CULTURAL COMMUNITY AREA KAREN PHUMEN, UTHAITHANI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts DESIGN ARTS
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ การวิจัยศิลปะและออกแบบการสร้างสรรค์ข้อมูล เขตพื้นที่
วัฒนธรรมพิเศษชุมชนบ้านกะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยง (ภูเหม็น) เพื่อการคง
อยู่วิถีอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม

โดย รัชยา ยอดสุวรรณ

สาขาวิชา ศิลปะการออกแบบ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. เรืองลดา ปุณยลิขิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

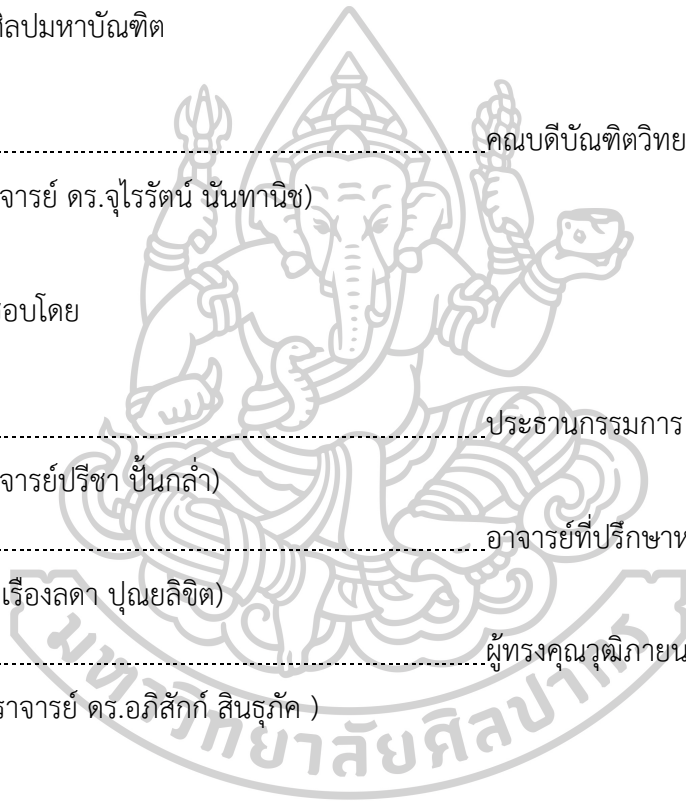
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปรีชา ปั่นเกล้า)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.เรืองลดา ปุณยลิขิต)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สิ้นธุภาค)

620420013 : ศิลปะการออกแบบ แบบ ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ, วิถีอัตลักษณ์, ชุมชนแห่งจิตวิญญาณ, การออกแบบภาพประกอบ, การออกแบบเรขศิลป์, ชนพื้นเมือง

นางสาว รัชยา ยอดสุวรรณ: การวิจัยศิลปะและออกแบบการสร้างสรรค์ข้อมูล เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษชุมชนบ้านกะเหรี่ยงพุ่มเอย่ง (ภูเหม็น) เพื่อการคงอยู่วิถีอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. เรืองลดา ปุณยลิขิต

ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเอย่ง เป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยงโปว์ ในจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีอาณาเขตชุมชนทั้งหมด 3 ส่วน คือ ส่วนพุ่มเอย่งบน ส่วนพุ่มเอย่งกลาง และส่วนพุ่มเอย่งล่าง ซึ่งในส่วนพุ่มเอย่งล่างได้ถูกรัฐบาลขับไล่ออกจากพื้นที่เนื่องจากรัฐไม่เห็นความสำคัญของชุมชน ซึ่งความจริงชาวชุมชนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้มาเป็นระยะเวลา 400 ปี มีการดำรงชีวิตร่วมวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติบริบทสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เป็นชุมชนแห่งจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและความสำเร็จ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลมาเล่าเรื่องผ่านงานศิลปะภาพประกอบ และการออกแบบพัฒนาข้อมูลเชิงอัตลักษณ์ในวัฒนธรรม และจิตวิญญาณชุมชน ผ่านการสังเคราะห์ และรังสรรค์ข้อมูลให้สังคมภายนอกเข้าใจและสัมผัสวิถีชุมชนได้มากขึ้น เกิดการให้ความสำคัญอนุรักษ์ชนชาติพันธุ์พื้นเมืองตามหลักสิทธิวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการวิจัยแนวคิดทฤษฎีการออกแบบตามหลักสากลของ British Design Councils Double Diamond IDEO's Human Centred Design Ideology or @d, school's Design Thinking process เริ่มตั้งแต่ การกำหนดปัญหาตั้งต้น (Problem) ไปสู่การดำเนินการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การสืบค้นข้อมูล ได้แก่ การสรุปข้อมูลเบื้องต้น การสืบค้นข้อมูลการศึกษาระดับปริญญาโท ขั้นปริญญาตรี และการแบ่งข้อมูลการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดทิศทาง ได้แก่ การศึกษาวิจัยเชิงลึก การกำหนดคอนเซ็ปต์การออกแบบ จนทำให้เกิดตัวตั้งต้นผลลัพธ์ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาต่อยอด ได้แก่ แนวคิดการออกแบบ กลุ่มแนวคิด และการประเมินแนวความคิด และขั้นตอนที่ 4 การนำผลไปสู่ออกแบบ ได้แก่ การจัดทำตัวต้นแบบ การทดลอง การวิเคราะห์สังเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการผลิตงานออกแบบ

โดยผลการศึกษาสามารถตอบสมมติฐานที่ว่า การออกแบบและสร้างสรรค์งานออกแบบศิลปะภาพประกอบ หรือเรขศิลป์ ที่สะท้อนอัตลักษณ์เชิงศิลปวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชนสามารถนำเสนอเรื่องราวและเกิดการสื่อสารระหว่างชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเอย่งกับสังคมภายนอกได้

620420013 : Major DESIGN ARTS

Keyword : extraordinary cultural community, the way identity, spiritual community, illustration art & design, indigenous people

MISS RACHAYA YODSUWAN : RESEARCH OF CREATIVE ARTS INFORMATION FOR EXTRAORDINARY CULTURAL COMMUNITY AREA KAREN PHUMEN, UTHAITHANI THESIS ADVISOR : RUEANGLADA PUNYALIKHIT, Ph.D.

Karen Phumen extraordinary cultural community, It is a community of Pow Karen in Uthai Thani Province which has a total 3 parts of community territory. Namely, the upper part, the middle part and the lower part in which the lower part was expelled from the area by the government ordering because the government did not attend the importance of the way identity community. In fact, the Phumen has settled in this area for 400 years period living a way of life that is related to the natural environment, spiritual community dealing with nature respectation and beliefs.

Research objective for the persistence of cultural identity study and research to bring information to tell a story through illustration art & design and development of eco-cultural identity information and spiritual community through synthesis and creativity so that outsiders can better perceive and receive the way of the community life causing emphasis on preserving indigenous peoples according to cultural rights principles through the research process of design thinking in accordance with the international principles of British Design Councils Double Diamond IDEO's Human Centered Design Ideology or @d, school's Design Thinking process. Starting from the determination of the problem going to the methodology of research. Step 1: Discover stage as brief in, preliminary & secondary research, and cluster topics by research. Step 2: Define stage as insights, theme concept and measurable result. Stage 3: Develop stage as ideation, set of ideation and evaluation. Stage 4: Deliver stage as prototype, analyse, test, build, and release out.

The results of the study can response the hypothesis that the design and creative illustration art that reflects the artistic and cultural identity and Karen Phumen's spiritual community through this research project, information research

about the story can communicate to Karen Phumen's community and outsiders be achieved.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากความเอาใจใส่ การให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ และให้ความช่วยเหลือต่างๆจาก อาจารย์ ดร. เรืองลดา ปุณยลิขิต ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

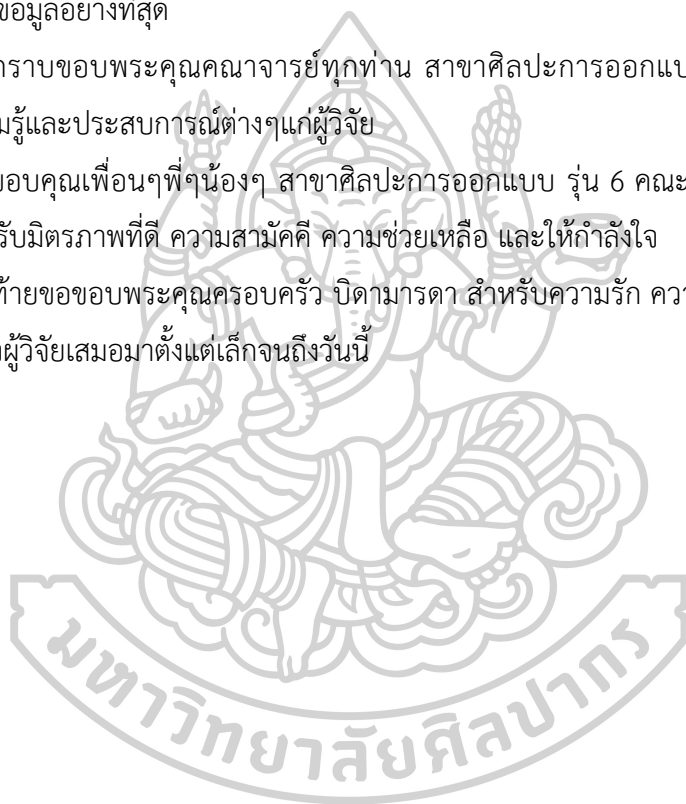
ขอกราบขอบพระคุณลุงอังคาร คลองแห้ง ท่านเจ้าวัตร พี่หน้อย และชาวชุมชนพุ่มไยย์ ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ทุกท่าน สำหรับความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือ การให้ประสบการณ์ และให้ความรู้ข้อมูลอย่างที่สุด

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน สาขาศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ ที่ให้ต้นทุนความรู้และประสบการณ์ต่างๆแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆพี่น้องๆ สาขาศิลปะการออกแบบ รุ่น 6 คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำหรับมิตรภาพที่ดี ความสามัคคี ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ

สุดท้ายขอขอบพระคุณครอบครัว บิดามารดา สำหรับความรัก ความช่วยเหลือ การสนับสนุน และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมาตั้งแต่เล็กจนถึงวันนี้

รัชยา ยอดสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษหรือแผนแม่บท.....	7
2.1.1 แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560).....	7
วิจัยโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....	7
2.1.1.1 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.....	7
2.1.1.2 การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย	8
2.1.1.3 สถานการณ์และความเสี่ยงในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์.....	9
2.1.1.4 กรอบการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์.....	10
2.1.1.5 วัตถุประสงค์แผนแม่บทกลุ่มชาติพันธุ์.....	10
2.1.1.6 ความเป็นมาการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย.....	11
2.1.2 เสวนาวิชาการและนำเสนอบทเรียนประกาศ "พื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ".....	13

วันที่ 14 กันยายน 2563 โดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.....	13
2.1.2.1 "ความหมายพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ".....	13
2.1.2.2 หลักการแนวคิดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	13
2.1.2.3 หลักการบริหารจัดการเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	14
2.1.2.4 ปัจจัยทั้ง 4 สำหรับการสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ.....	16
2.1.2.5 รูปแบบพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	17
2.1.2.6 การยกระดับเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	18
2.1.2.7 หลักการพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีกลุ่มชาติพันธุ์.....	19
2.1.3 กิจกรรมเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมผลักดันการเป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	20
2.1.4 สถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษแห่งที่ 13 "กะเหรี่ยงพุ่มเมียง" (ภูเหม็น).....	23
2.2 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกแบบ.....	30
2.2.1 แนวความคิดการออกแบบจัดทำนิตสารการข้อมูลชุมชน.....	30
2.2.2 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 1.....	31
2.2.3 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 2.....	32
2.2.4 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 3.....	33
2.2.5 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 4.....	34
2.2.6 แนวความคิดการออกแบบสมมติฐานตัวตั้งต้นผลลัพธ์.....	35
2.2.7 แนวความคิดการออกแบบสมมติฐานตัวตั้งต้นผลลัพธ์ กรณีศึกษา.....	36
2.3 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการวิจัย.....	38
2.3.1 การใช้หลักการออกแบบวิจัย Design Process.....	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	39
3.1.2 ขั้นตอนการวิจัยการสรุปข้อมูลเบื้องต้นโดยการทบทวนวรรณกรรม (Brief in).....	49

3.1.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยไปในขั้นตอนต่อไปคือขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลการวิจัย (Discover)	50
3.1.4 จากการวิจัยในชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถถอดเป็นกลุ่มข้อมูล.....	52
3.1.5 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยไปขั้นตอนการกำหนดทิศทางทางการวิจัยหรือการวิจัยเชิงลึก (Insight)..	53
3.1.6 ขั้นตอนการกำหนด Themes Concept ของการออกแบบโครงการ	63
3.1.7 ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อกำหนดทิศทางของการออกแบบ ผู้วิจัยจึงได้ตัวตั้งต้นผลลัพธ์ ออกมา (Measurable Result).....	63
3.1.8 เมื่อผู้วิจัยได้ตัวตั้งต้นผลลัพธ์ออกมาแล้วนั้น จึงดำเนินการวิจัยไปขั้นตอนต่อไป.....	64
3.1.9 ผู้วิจัยได้ประเมินแนวความคิด (Set of Ideas, Evaluation).....	66
3.2 ผู้วิจัยได้บทสรุปคือจัดทำศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลนำไปสู่ภาพวาดประกอบ ..	67
3.2.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการจัดทำหรือการจดบันทึกเรื่องราว	67
3.2.2 ศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลวิจัยนำไปสู่ภาพวาดประกอบ	68
3.2.3 การประเมินแนวความคิดการออกแบบโดยความหมายของศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	69
บทที่ 4 ผลการดำเนินการวิจัย และการสรุปผล	76
4.1 ผลการดำเนินการวิจัย	77
4.2 สรุปผลการดำเนินการวิจัย	92
บทที่ 5 การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
5.1 สรุปผลการดำเนินการวิจัยและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ	93
5.2 สรุปผลการดำเนินการวิจัยและความคิดเห็นจากชุมชน.....	94
5.3 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมจัดแสดงนิทรรศการ THESIS EXHIBITION CODA 2564.....	96
รายการอ้างอิง	106
ภาคผนวก ก.....	107
การวิจัยการทำข้อมูลภาพประกอบชุ่มทางเข้าพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ (Info-Art).....	107
ภาคผนวก ข.....	108

การวิจัยการทำข้อมูลภาพประกอบในบริบทพื้นที่บนผนังบ้านเรือน (Info-Art) 108

ประวัติผู้เขียน..... 110

สารบัญภาพ

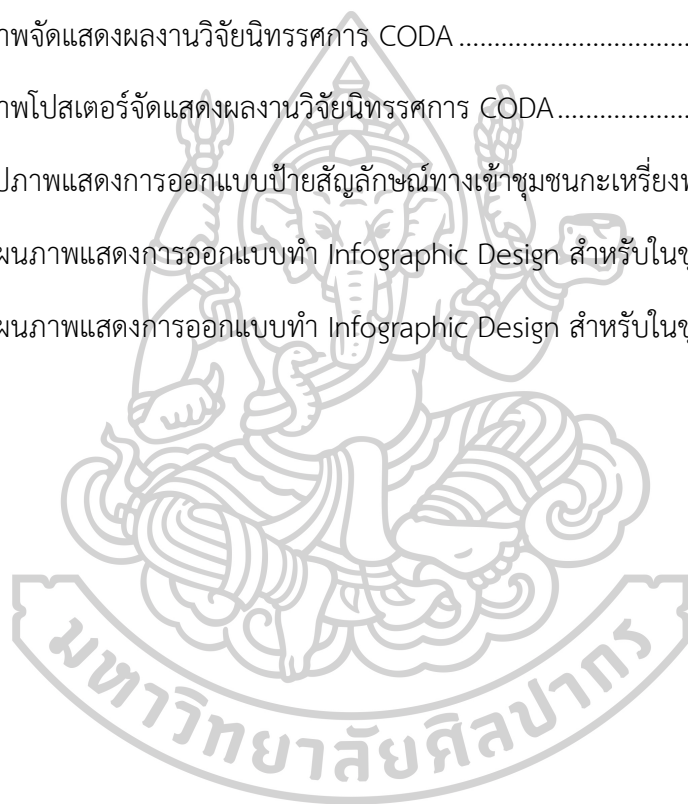
	หน้า
ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงองค์ความรู้การแก้ปัญหาของหน่วยงานรัฐกับชาวบ้านในชุมชน.....	4
ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงองค์ความรู้ใหม่ๆ เมื่อผู้ออกแบบ (ผู้วิจัย) เข้ามาช่วยแก้ปัญหา.....	4
ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงคุณค่าที่ชุมชนจะได้รับจากวัตถุประสงค์ของโครงการออกแบบ	5
ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงอัตลักษณ์ที่สำคัญของโครงการวิจัย.....	5
ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงความเป็นมาการพัฒนาภูมิทัศน์ในประเทศไทย.....	11
ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงภูมิทัศน์ในประเทศไทย ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน	12
ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงเป้าหมายเตรียมการ “สถาปนาประกาศพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรมกะเหรี่ยงพิเศษ” บ้านพุ่มเมี้ยง (บ้านภูเหม็น) ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี	13
ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงหลักการแนวทางการขับเคลื่อนด้วยมิติวัฒนธรรม.....	14
ภาพที่ 9 แผนภาพแสดงหลักการบริหารจัดการเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	15
ภาพที่ 10 ภาพถ่ายแสดงเตากระเบื้องโบราณ ณ บ้านเจ้าวัตร ชุมชนพุ่มเมี้ยง จังหวัดอุทัยธานี	15
ภาพที่ 11 แผนภาพแสดง 4 ปัจจัยการสร้างเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	16
ภาพที่ 12 แผนภาพแสดงรูปแบบพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ.....	17
ภาพที่ 13 แผนภาพแสดงการยกระดับเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา.....	18
ภาพที่ 14 แผนภาพแสดงจากมติคณะรัฐมนตรี	19
ภาพที่ 15 ภาพถ่ายจากคุณหน้อย ชาวบ้านในชุมชน.....	21
ภาพที่ 16 แผนภาพแสดงแนวทางการจัดการพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย.....	22
ภาพที่ 17 ภาพถ่ายวันสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษแห่งที่ 13 “กะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยง”	23
ภาพที่ 18 ภาพถ่ายแสดง “เจ้าวัตรและแม่ย่า” ผู้นำทางจิตวิญญาณชาวกะเหรี่ยงทำพิธีสวดมนต์บริเวณหมุดคุ้มครองวัฒนธรรม ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน https://web.codi.or.th	24
ภาพที่ 19 ภาพถ่ายแสดง “ต้นเพ็ล หรือฝิ่ง” ขนาด 30 คนโอบ อายุประมาณ 300 ปี	25
ภาพที่ 20 ภาพถ่ายแสดงพิธีสักการะ “ต้นเพ็ล หรือฝิ่ง”	27

ภาพที่ 21	ภาพถ่ายแสดงพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน.....	29
ภาพที่ 22	ภาพถ่ายแสดง “เจ้าวัตร” ผู้นำจิตวิญญาณชาวกะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยงถ่อศีล 5 แบบชาวพุทธ ..	29
ภาพที่ 23	แผนภาพแสดงนิทรรศการคลังข้อมูลชุมชน Community Archives Exhibition.....	30
ภาพที่ 24	แผนภาพแสดงศิลปะภาพประกอบเล่าเรื่อง (Illustration Story).....	31
ภาพที่ 25	แผนภาพแสดงศิลปะเชิงติดตั้งในพื้นที่ (Installation Arts) by Mark Ryden.....	32
ภาพที่ 26	แผนภาพแสดงงานศิลปะภาพปะติดปะต่อถ่ายทอดเรื่องราว	33
ภาพที่ 27	แผนภาพแสดงข้อมูลแผนภาพจำลองพื้นที่โดยสังเขป (Information Diagram).....	34
ภาพที่ 28	แผนภาพมูลนิธิโครงการสารนุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร	36
ภาพที่ 29	แผนภาพแสดงหนังสือ Egyptologist's Notebooks by Christ Naunton	37
ภาพที่ 30	แผนภาพแสดงกระบวนการวิจัยตามทฤษฎีของ British Design Councils Double Diamond IDEO's Humen Centred Design Ideology or @d, school's Design Thinking process.....	38
ภาพที่ 31	แผนภาพแสดงกระบวนการวิจัย ขั้นตอนของปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem).....	39
ภาพที่ 32	ภาพถ่ายแสดงเจ้าวัตร แม่ย่า ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และผู้วิจัย.....	40
ภาพที่ 33	ภาพวาดโดยผู้วิจัยและภาพถ่ายแสดงดอกพุ่มเมี้ยง ดอกไม้ประจำชุมชน	41
ภาพที่ 34	แผนภาพแสดงสายสัมพันธ์ของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มเมี้ยง	41
ภาพที่ 35	ภาพถ่ายแสดงแผนผังเครือญาติในชุมชน โดยมีต้นกำเนิดจากนางไว และนายนาตา (ถ่าย โดยผู้วิจัยเมื่อเดือนกันยายน 2563).....	42
ภาพที่ 36	แผนภาพแสดงที่ตั้งของชุมชน และระยะทางจากตัวเมืองจังหวัดอุทัยธานี.....	42
ภาพที่ 37	ภาพถ่ายแสดงเส้นทางสู่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยง ถ่ายโดยผู้วิจัย.....	43
ภาพที่ 38	ภาพถ่ายแสดงแผนที่ตั้งชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยงโดยชาวบ้านในชุมชน	43
ภาพที่ 39	แผนภาพแสดงตำแหน่งที่ตั้งศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน และลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ	44
ภาพที่ 40	แผนภาพแสดงตำแหน่งพื้นที่ทับซ้อน และสำรวจแนวเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม ...	47
ภาพที่ 41	แผนภาพแสดงกิจกรรมเคลื่อนไหวต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์	47

ภาพที่ 66	กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี่ยง.....	62
ภาพที่ 67	แผนภาพแสดง Theme Concept การออกแบบคือ	63
ภาพที่ 68	แผนภาพแสดงขั้นตอนวิจัยสมมติฐานตัวตั้งต้นผลลัพธ์ที่วัดได้ (Measurable Result)....	64
ภาพที่ 69	แผนภาพแสดงขั้นตอนแนวความคิดและประเมินวิจัยแนวความคิด.....	64
ภาพที่ 70	แสดงตารางการจัดการเวลาและวางแผนขั้นตอนการวิจัย	65
ภาพที่ 71	แผนภาพแสดงการแบ่งความคิดออกมาเป็น Ideation A แล: Ideation B	65
ภาพที่ 72	แผนภาพแสดงแนวความคิดการจัดทำสมุดจดบันทึกชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี่ยง	66
ภาพที่ 73	แผนภาพแสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการจัดทำ	67
ภาพที่ 74	แผนภาพแสดงศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลวิจัยนำไปสู่ภาพวาดประกอบ	68
ภาพที่ 75	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	69
ภาพที่ 76	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	69
ภาพที่ 77	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	70
ภาพที่ 78	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	70
ภาพที่ 79	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	71
ภาพที่ 80	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	71
ภาพที่ 81	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	72
ภาพที่ 82	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	72
ภาพที่ 83	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	73
ภาพที่ 84	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	73
ภาพที่ 85	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	74
ภาพที่ 86	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	74
ภาพที่ 87	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	75
ภาพที่ 88	แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ	75
ภาพที่ 89	แผนภาพขั้นตอนการนำผลไปสู่ (Deliver)	76

ภาพที่ 90	แผนภาพผลิตผลของการวิจัยและออกแบบ (Design Output).....	76
ภาพที่ 91	แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล.....	77
ภาพที่ 92	แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล.....	78
ภาพที่ 93	แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล.....	78
ภาพที่ 94	แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล.....	79
ภาพที่ 95	แผนภาพแสดงกลุ่มสีที่ใช้ในการออกแบบ	79
ภาพที่ 96	แผนภาพแสดงรูปแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล	80
ภาพที่ 97	แผนภาพแสดงภาพประกอบแผนแม่บทพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ	81
ภาพที่ 98	แผนภาพแสดงสมุดบันทึกเรื่องราวของชุมชนในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ (Prototype).	82
ภาพที่ 99	แผนภาพแสดงสมุดบันทึกเรื่องราวของชุมชนในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ (Development)	83
ภาพที่ 100	แผนภาพแสดง Info – Art	84
ภาพที่ 101	แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ	85
ภาพที่ 102	แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ	86
ภาพที่ 103	แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ	87
ภาพที่ 104	แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ	88
ภาพที่ 105	แผนภาพแสดงเบื้องหลังวิธีการผลิต.....	89
ภาพที่ 106	แผนภาพแสดงการจัดแสดงการสอบกลั่นกรองวิทยานิพนธ์	90
ภาพที่ 107	แผนภาพแสดงการจัดแสดงการสอบกลั่นกรองวิทยานิพนธ์	91
ภาพที่ 108	แผนภาพแสดงความคิดเห็นของชาวบ้านในชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยงกับโครงการวิจัย	92
ภาพที่ 109	ภาพแสดงผลตอบรับของชาวชุมชนต่อผลงานผู้วิจัย.....	94
ภาพที่ 110	ภาพแสดงผลตอบรับของชาวชุมชนต่อผลงานผู้วิจัย.....	95
ภาพที่ 111	ภาพโปสเตอร์แสดงนิทรรศการ THESIS EXHIBITION CODA 2564.....	96
ภาพที่ 112	ภาพวันสอบวิทยานิพนธ์วันที่ 21 มิถุนายน 2564 ณ นิทรรศการ CODA	97

ภาพที่ 113 ภาพวันสอบวิทยานิพนธ์วันที่ 22 มิถุนายน 2564 ณ นิทรรศการ CODA	98
ภาพที่ 114 ภาพวันสอบวิทยานิพนธ์วันที่ 22 มิถุนายน 2564 ณ นิทรรศการ CODA	99
ภาพที่ 115 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA	100
ภาพที่ 116 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA	101
ภาพที่ 117 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA	102
ภาพที่ 118 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA	103
ภาพที่ 119 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA	104
ภาพที่ 120 ภาพโปสเตอร์จัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA.....	105
ภาพที่ 121 รูปภาพแสดงการออกแบบป้ายสัญลักษณ์ทางเข้าชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี่ยง	107
ภาพที่ 122 แผนภาพแสดงการออกแบบทำ Infographic Design สำหรับในชุมชน.....	108
ภาพที่ 123 แผนภาพแสดงการออกแบบทำ Infographic Design สำหรับในชุมชน.....	109

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชุมชนกะเหรี่ยงโปว์ (โพล่ว) บ้านพุ่มแย้ง (ภูเหม็น) ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เป็นชุมชน ไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานชุมชนมาเป็นเวลามากกว่า 400 ปี มีความผูกพันอยู่กับ ธรรมชาติป่าเขาและสายน้ำ วิถีชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติทั้งอัตลักษณ์และความเชื่อ วิถีชีวิต และ จารีตประเพณีจึงมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ปกครองโดย "เจ้าวัตร" ซึ่งเป็นผู้นำจิตวิญญาณ ชาวกะเหรี่ยงใช้ ชีวิตในชนบท มีชุมชนขนาดเล็ก และทำมาหากินเพื่อการยังชีพ อาชีพส่วนใหญ่จึงเป็นการเกษตรทั้งปลูกพืช ปลูกข้าวไร่ และเลี้ยงสัตว์ และชาวกะเหรี่ยงได้ชื่อว่ารู้จักการใช้พื้นที่ทำกินแบบ "ไร่หมุนเวียน" คือ ทำครั้งหนึ่ง แล้วพักผืนดินไว้ 3-5 ปีจึงกลับไปทำใหม่ วนเวียนไปโดยตลอด เพื่อป้องกันดินเสื่อมคุณภาพ ไม่ใช้การทำไร่ เลื่อนลอยอันเป็นการตัดไม้ทำลายป่าอย่างที่ทำบุคคลภายนอกเข้าใจ

วิถี "คนอยู่กับป่า" หมายถึง บ้านพุ่มแย้งจะสร้างบ้านเรือนล้อมรอบป่ารับ ใช้ป่าเป็นศูนย์กลางของ หมู่บ้าน และทำการเกษตรเพื่อใช้บริโภคในครอบครัว ด้วยการทำไร่หมุนเวียนเล็ก ๆ ภายในป่าของหมู่บ้าน กะเหรี่ยงพุ่มแย้งอาศัยอยู่บนที่ดินผืนนี้ต่อเนื่องกันมานานเป็นเวลากว่า 400 ปี จนมาเมื่อปี พ.ศ. 2528 ยุคป่า สงวนๆ ทับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชุมชน โดยกรมป่าไม้ได้ประกาศให้ผืนดินที่พวกเขาอยู่อาศัยและทำกิน มาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษเป็นเขต "ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย" เมื่อเดือนสิงหาคม 2528 จนเข้าสู่ปี 2535 เป็นยุคสวนป่าทับที่ดินทำกิน และพื้นที่ไร่หมุนเวียนดั้งเดิมของชุมชน โดยมีการ ประกาศพื้นที่ทำกินบางส่วนของชาวกะเหรี่ยงบ้าน

ภูเหม็นเป็นสวนป่า ทำให้สวนป่าทับซ้อนที่ทำกินของ ชุมชน เปิดช่องให้รัฐอ้างสิทธิในการใช้ประโยชน์
ในป่าอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ห้ามบุกรุก เริ่มห้ามชุมชน ทำไร่หมุนเวียนจึงทำให้วิถีชีวิตของชาว
กะเหรี่ยงเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ไร่หมุนเวียนเริ่มหายไป เปลี่ยนเป็น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว วิถีชุมชนถูก
บุกรุกด้วยความทันสมัย ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชนเริ่มมีมาก ขึ้น ชุมชนเริ่มถูกคุกคาม โดนห้าม
หาของในป่า ห้ามหาน้ำผึ้ง ในเดือนกรกฎาคม 2557 กรมอุทยาน แห่งชาติได้ประกาศเขต "วนอุทยาน
ห้วยคต" ทับที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น โดยมีประกาศให้ชาวกะเหรี่ยง
บ้านภูเหม็นต้องย้ายออกจากพื้นที่ที่อาศัยอยู่เดิมไปอยู่ใน พื้นที่อื่น ซึ่ง พื้นที่ที่รัฐจัดสรรไว้ให้ สิ่งต่าง ๆ
เหล่านี้ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงค่อยๆ เลือนหายไป คณะรัฐมนตรีในสมัย
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จึงมีมติ ครม.วันที่ 3 สิงหาคม 2553 เห็นชอบตามที่ กระทรวงวัฒนธรรมเสนอ
เรื่อง 'แนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงและชาวลู' โดยให้หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เช่น
กระทรวงวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นำไปจัดทำแผนฟื้นฟูระยะสั้นและระยะยาว เป้าหมายก็เพื่อให้สาธารณชนเข้าใจวิถีชีวิต และการมีอยู่
ของชาติพันธุ์ "กะเหรี่ยง" เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา สร้างความมั่นคงในพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน
และพื้นที่ทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ยังดำรงซึ่งอัตลักษณ์ วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของกะเหรี่ยง และ
ฟื้นฟูสิ่งที่เริ่มเลือนหายไปให้กลับมาคงไว้ดั้งเดิม โดยการประกาศจัดตั้งหรือสถาปนาพื้นที่ "เขตพื้นที่
คุ้มครองวัฒนธรรมพิเศษ" ตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถี
ชีวิตชาวกะเหรี่ยง เพื่อให้ดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมต่อไปได้

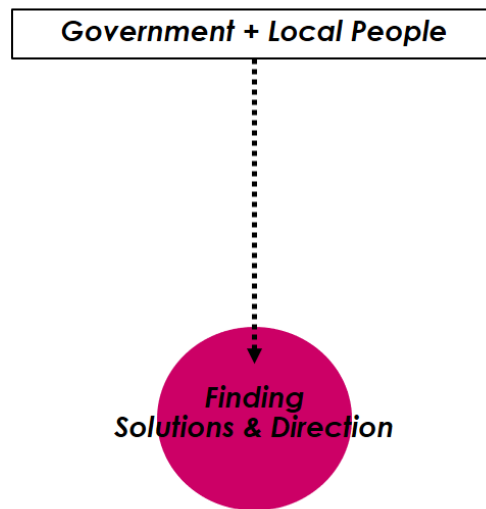
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลวิถีอัตลักษณ์เชิงศิลปะวัฒนธรรมและจิตวิญญาณในชุมชนกระเหรี่ยงพุ่มไ้ม้งตามทฤษฎีกระบวนการวิจัยและออกแบบ

1.2.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแนวความคิดการสื่อสารเรื่องราววิถีอัตลักษณ์แห่งจิตวิญญาณของชุมชนกระเหรี่ยงพุ่มไ้ม้ง โดยใช้เครื่องมือทฤษฎีการออกแบบ The Double Diamond Method เพื่อนำมาสร้างสรรค์พัฒนาเป็นงานศิลปะเรขศิลป์หรือภาพประกอบเชิงนิเวศศิลปวัฒนธรรม

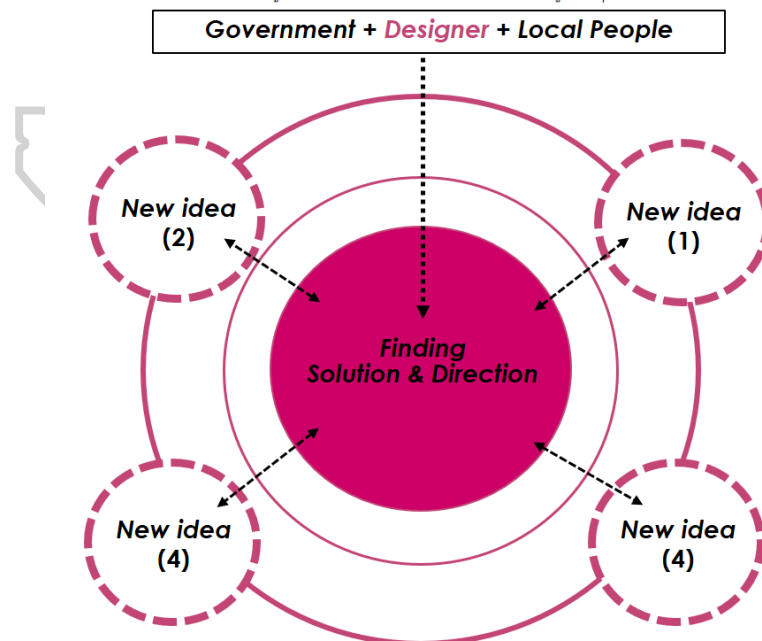
1.2.3 ออกแบบและสร้างสรรค์งานออกแบบศิลปะภาพประกอบ หรือเรขศิลป์ ที่สะท้อนอัตลักษณ์เชิงศิลปวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชนกระเหรี่ยงพุ่มไ้ม้ง

โดยผู้วิจัยมีแนวคิดนำเสนอโครงการนี้แก่หน่วยงานราชการและองค์กรบริหารชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวัฒนธรรม สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช) สำนักงานวัฒนธรรมอุทัยธานี กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. เป็นต้น)

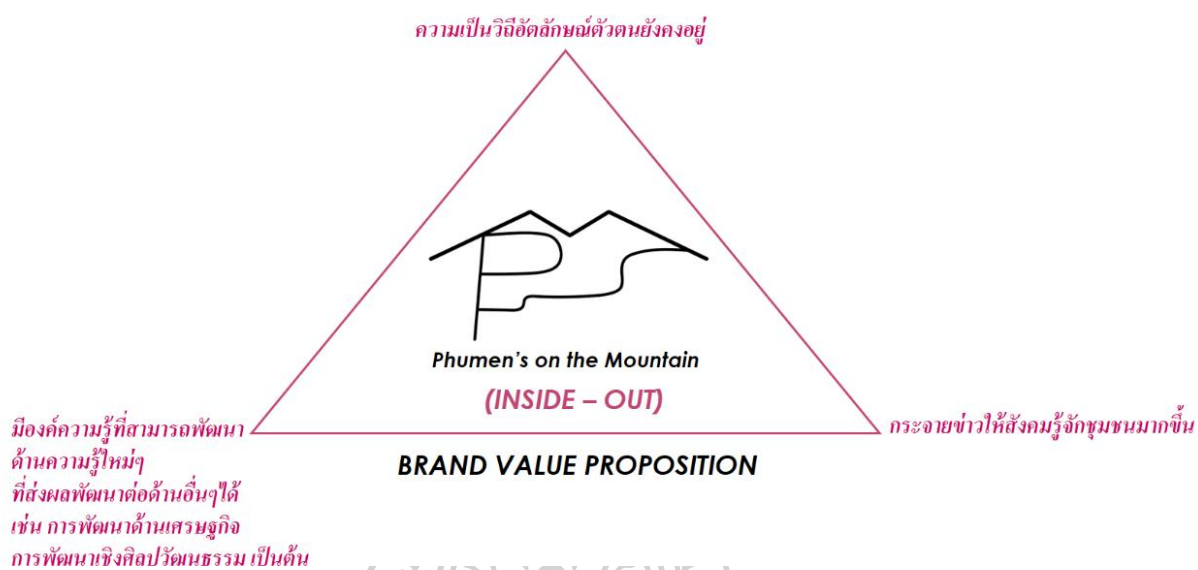

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงองค์ความรู้การแก้ปัญหาของหน่วยงานรัฐกับชาวบ้านในชุมชน

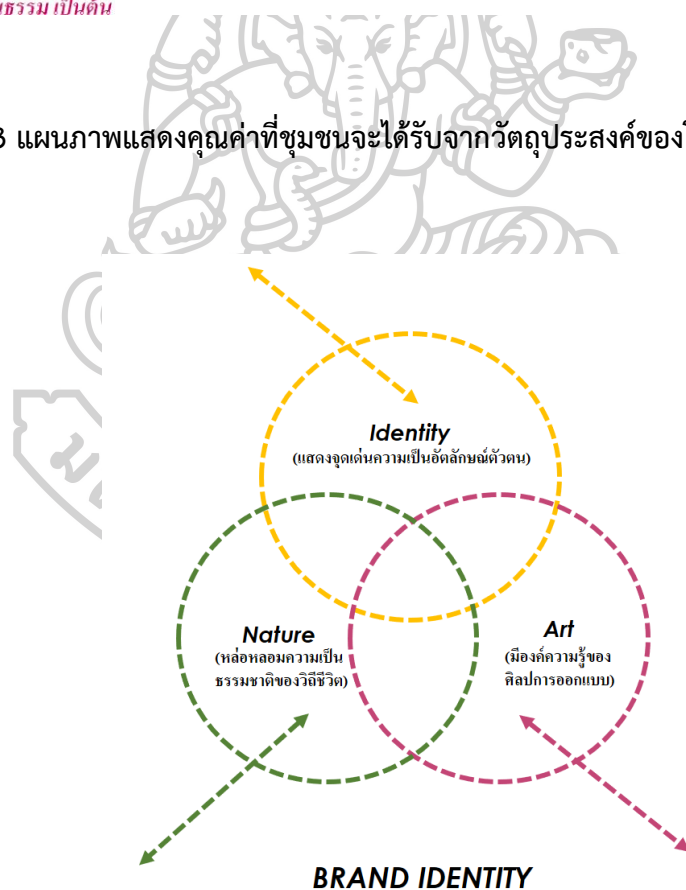
(การแก้ปัญหาถ้ามีผู้ออกแบบเข้ามา จะทำให้มีองค์ความรู้ใหม่ๆหลากหลายมากขึ้น)

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงองค์ความรู้ใหม่ๆ เมื่อผู้ออกแบบ (ผู้วิจัย) เข้ามาช่วยแก้ปัญหา

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงคุณค่าที่ชุมชนจะได้รับจากวัตถุประสงค์ของโครงการออกแบบ

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงอัตลักษณ์ที่สำคัญของโครงการวิจัย

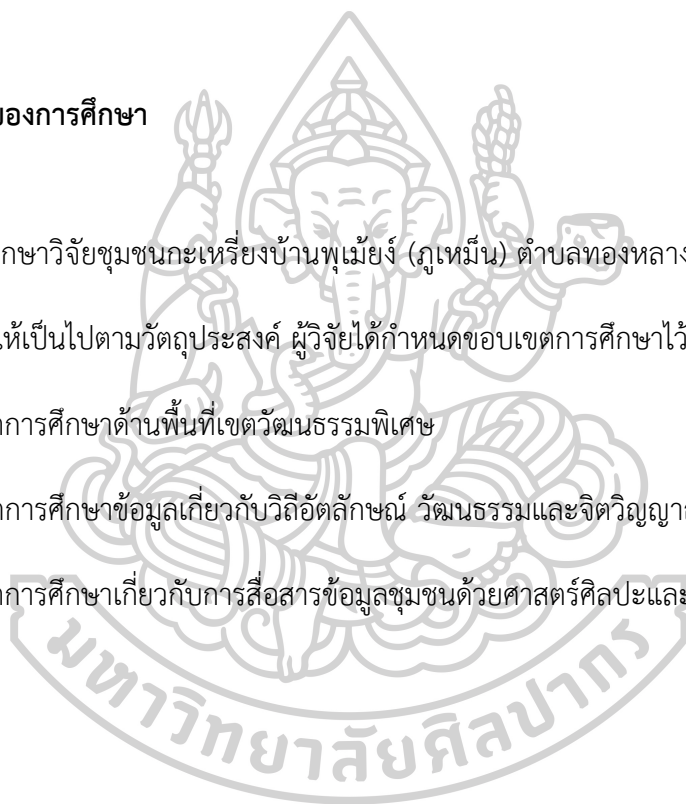
1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการโดยการศึกษาจัดทำรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นศูนย์รวมคลังความรู้ของชุมชน ถ่ายทอดสื่อสารผ่านมุมมองของผู้วิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาศิลปะและการออกแบบ เพื่อให้สังคมได้เห็นรับรู้ และเห็นคุณค่าความสำคัญของชุมชนมากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มไ้ม้ง (ภูเหม็น) ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัด อุทัยธานี เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

- 1.4.1 ขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ
- 1.4.2 ขอบเขตการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชุมชน
- 1.4.3 ขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารข้อมูลชุมชนด้วยศาสตร์ศิลปะและการออกแบบ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษหรือแผนแม่บท

2.1.1 แผนแม่บทการพัฒนาภาคพื้นดินในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560)

วิจัยโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.1.1.1 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์เป็นกลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตมากกว่าร้อยปีมีความแตกต่างจากกลุ่มชนอื่นๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยอาศัยตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ใน 67 จังหวัด จำนวน 56 กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ 6,100,000 คน หรือร้อยละ 9.68 ของ ประชากรประเทศ จำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงหรือ ชนชาวเขา กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ กลุ่มชาวเลและกลุ่มอาศัยในป่า วิธีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไป โดยสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ตามจารีตประเพณี เป็นการปรับตัวเข้ากับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิสังคมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ โดย"กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง" หรือชนชาวเขาจะตั้งถิ่นฐานตามแนวเทือกเขาบนพื้นที่สูง ทางภาคเหนือ เป็นสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งพาอาศัย ป่าเป็นหลัก "กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่ราบ" เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มใหญ่ที่มีวิถีการดำรงชีวิตกลมกลืนกับคนไทยทั่วไป ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองมากขึ้นแต่ยังคงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองอยู่สำหรับ "กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเล" เรียกว่า

ชาวเล มีวิถีชีวิตอยู่ทั้งบนเกาะและในท้องทะเล ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กที่ชอบอาศัยในป่า ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และเก็บของป่า

2.1.1.2 การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปีที่ผ่านมาเริ่มจากการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง คือ "ชนชาวเขา" ด้วยสาเหตุสำคัญคือ ความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดน การแก้ไขปัญหาเสพติด ปัญหาการตัดไม้ ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย และการลดอัตราการเพิ่มประชากร โดยใช้ "นโยบายรวมพวก" เป็นหลัก เพื่อให้ชนชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่ดีและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีการตั้ง "คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา" ในปี 2502 และต่อมาได้บรรจุเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศ ครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) ในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเรียกชนชาวเขาว่า "เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา" พระองค์ได้พระราชทานความช่วยเหลือในการสงเคราะห์และพัฒนาในด้าน การศึกษาตั้งแต่ปี 2506 เป็นต้นมา และในปี 2512 มี พระราชดำริให้จัดตั้ง "โครงการหลวง" ขึ้น เพื่อช่วยเหลือชนชาวเขา ในด้านมนุษยธรรม แก้ไขปัญหาเสพติด การส่งเสริมการทำกรเกษตรที่ถูกต้องและเพื่อการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรเป็นหลักแหล่งและช่วยรักษาป่า ต่อมาได้มีกิจกรรมดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือชนชาวเขา และกลุ่ม ชาติพันธุ์อื่นๆ ตามแนวพระราชดำริอีก หลายโครงการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ถึงปัจจุบัน

2.1.1.3 สถานการณ์และความเสี่ยงในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ข้อ 1 การขาดสิทธิและความไม่แน่นอนในที่อยู่อาศัยทำกิน ลักษณะภูมิประเทศในการตั้งถิ่นฐานของ กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ตั้งห่างไกลทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวกและห่างไกลศูนย์กลางอำนาจรัฐ ขาดความชัดเจนเรื่องสิทธิในที่ดินเพื่ออยู่อาศัยทำกิน เนื่องจากขาดระบบฐานข้อมูลที่ชัดเจนในการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อมูลพื้นที่อนุรักษ์รวมทั้งความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ ธรรมชาติและขาดกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ข้อ 2 การขาดสิทธิในสถานะบุคคลทางกฎหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย โดยการสำรวจและกำหนดสถานะบุคคล ทางกฎหมายล่าช้ายังไม่แล้วเสร็จ ทำให้เสียสิทธิและขาดโอกาสในการ พัฒนาหลายด้าน และไม่สามารถเข้าถึง บริการพื้นฐานของรัฐซึ่งส่งผลกระทบต่อ การสร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองไทยและการยอมรับในสังคม

ข้อ 3 การขาดความสมดุลมั่นคงในการดำรงชีวิต ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ยังมีสภาพยากจนมี ความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ โดยส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก แต่ขาดภูมิคุ้มกันในอาชีพเกษตรกรรม โดยมีปัญหาและข้อจำกัดเรื่องที่ดินทำกิน ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งและส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร รวมทั้งการเปลี่ยนสภาพสังคมสู่ความทันสมัยมากขึ้น วิธีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ขณะที่ประชาชนบางส่วนปรับตัวไม่ทันและประสบปัญหาต่างๆ

ข้อ 4 จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหลังปฏิรูประบอบราชการในปี พ.ศ. 2545 ขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ระบบข้อมูลขาดความสมบูรณ์และทันสมัยขาด

เครื่องมือและกลไก ดำเนินงานโดยขาดแผนแม่บท กฎระเบียบต่างๆมีความหลากหลายไม่เป็นปัจจุบัน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ และขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

2.1.1.4 กรอบการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ (พ.ศ.2558-2560) จึงกำหนดกรอบพัฒนา ดังนี้

ข้อ 1 ยึดแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา โดยมี ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลางมีสิทธิและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนตามวิถีชีวิตและภูมิสังคม

ข้อ 2 พัฒนาค้นและคุณภาพของคนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายมีความเป็นอยู่ที่ดี มี ความ มั่นคงมีคุณภาพชีวิตที่ดีชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาส่วนรวมเพื่อก้าวสู่สากล

ข้อ 3 พัฒนาและสร้างจิตสำนึกประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในการเป็นพลเมืองไทยที่ดีมีสิทธิหน้าที่ ดังเช่น คนไทยทั่วไป และได้รับการยอมรับ มีภูมิคุ้มกันและมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานต่างๆ

2.1.1.5 วัตถุประสงค์แผนแม่บทกลุ่มชาติพันธุ์

ข้อ 1 เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยได้รับการพัฒนาและคุ้มครองสิทธิความเป็นบุคคลทาง กฎหมายและการตั้งถิ่นฐาน เพื่อเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ

ข้อ 2 เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและโอกาสในการประกอบอาชีพและพัฒนายกระดับความเป็นอยู่ของ ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์สามารถพึ่งตนเองได้และก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวม

ข้อ 3 เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ให้มีการเรียนรู้
อย่าง ต่อเนื่อง มีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างฐานความมั่นคงของ
ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อ 4 เพื่อศึกษาวิจัยและขยายองค์ความรู้ในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เพื่อ
สร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในสังคม และเผยแพร่ในรูปแบบเรียนรู้ตามภูมิสังคมแต่ละ
ท้องถิ่น

ข้อ 5 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศ
ไทย มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2.1.1.6 ความเป็นมาการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

การพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐบาลเริ่มจากการพัฒนาพื้นที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงคือ ชน
ชาวเขาเป็นหลัก ด้วยสาเหตุสำคัญ คือ

ข้อ 1 เพื่อความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดน

ข้อ 2 เพื่อแก้ไขปัญหาเสียดิน

ข้อ 3 เพื่อแก้ไขปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและการทำไร่เลื่อนลอยบนพื้นที่สูง

ข้อ 4 เพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากรชาวเขา

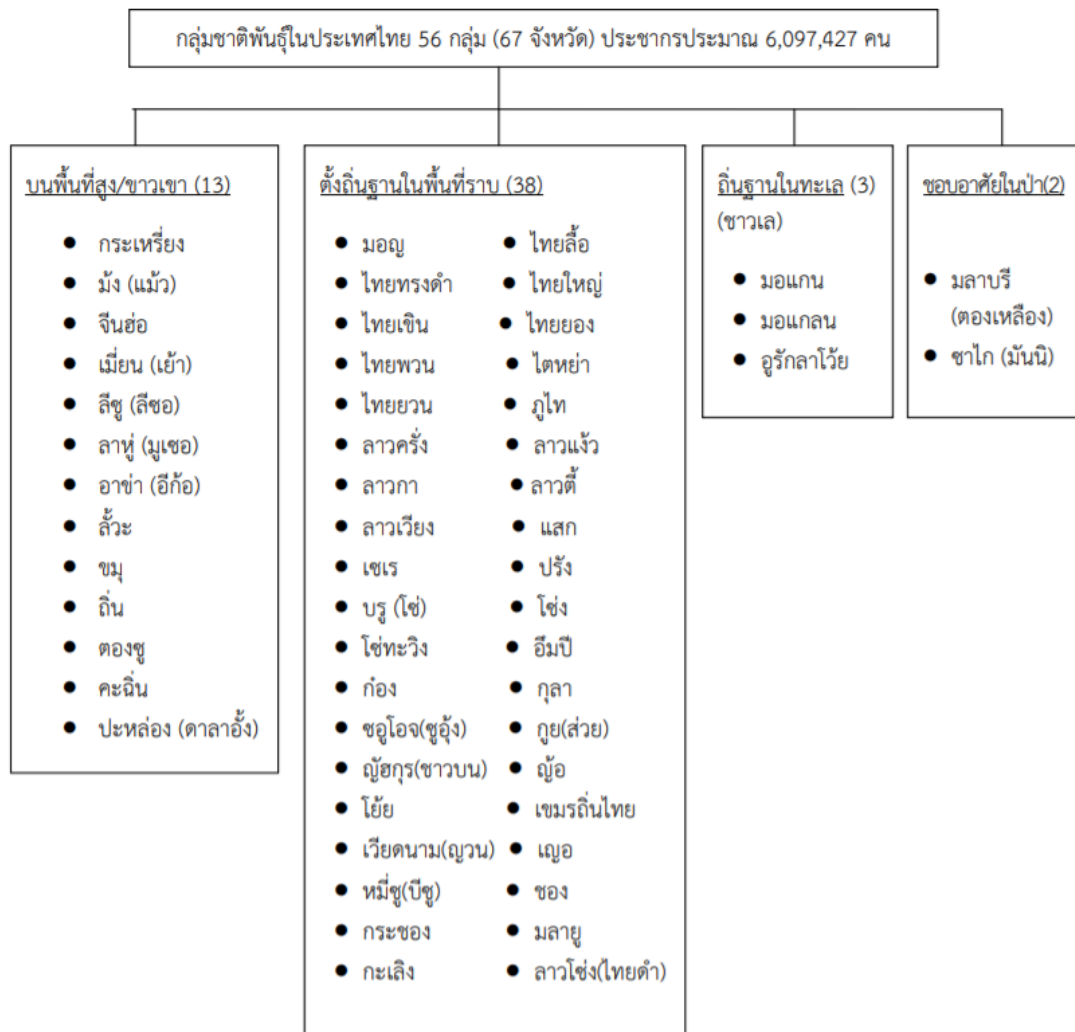
เพื่อความมั่นคงของชาติ
(โดยเฉพาะบริเวณชายแดน)

เพื่อแก้ไขปัญหาเสียดิน

เพื่อแก้ไขปัญหาการตัดไม้
ทำลายป่าและการทำไร่เลื่อนลอย
บนพื้นที่สูง

เพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากร
ชาวเขา

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงความเป็นมาการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ ๙
ตรัสถามทุกข์สุขกับราษฎรชาวเล ที่บ้านราไวย์ วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๐๒

ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน
ที่มา : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล , 2547

สำนักกิจการชาติพันธุ์กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2555

2.1.2 เสวนาวิชาการและนำเสนอบทเรียนประกาศ "พื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ"

วันที่ 14 กันยายน 2563 โดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

2.1.2.1 "ความหมายพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ"

คือ พื้นที่ที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ สุ่มเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์วัฒนธรรม มีนัยยะความเปราะบาง แต่มิได้มีความแตกต่างจากผู้อื่น เป็นกลุ่มโครงการนำร่องที่จะขยายผลได้แก่ กะเหรี่ยง และชาวละ (อ้างอิงตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553)

<p>เขตพื้นที่ คุ้มครอง วัฒนธรรม กะเหรี่ยงมูเม้ง</p>	<p>เป้าหมาย การสถาปนา “เขตคุ้มครองวัฒนธรรมพิเศษ” เพื่อความมั่นคงในที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย <u>ดำรงชีวิตตามวิถีประเพณีวัฒนธรรมของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง</u></p>	<p>มติ ครม. วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓</p>
---	--	---

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงเป้าหมายเตรียมการ “สถาปนาประกาศพื้นที่คุ้มครองวัฒนธรรมกะเหรี่ยงพิเศษ” บ้านพุ่มเม้ง (บ้านภูเหม็น) ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

2.1.2.2 หลักการแนวคิดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

จากมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 แนวคิดเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ มีหลักการแนวทางโดยใช้การขับเคลื่อนด้วยมิติวัฒนธรรม โดยมีกลุ่มนำร่อง 2 กลุ่ม ที่มีความเสี่ยงที่โดนกระทบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ กลุ่มชาวละ และกลุ่มกะเหรี่ยง

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงหลักการแนวทางการขับเคลื่อนด้วยมิติวัฒนธรรม

2.1.2.3 หลักการบริหารจัดการเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

ต้องคำนึงถึง 2 หลักการใหญ่ๆ ดังนี้คือ หลักสิทธิทางวัฒนธรรม และกระบวนการมีส่วนร่วม

หลักสิทธิทางวัฒนธรรม คือ หลักการพื้นฐานที่มนุษย์ชนพึงมีสิทธิในการดำรงชีพ

กระบวนการมีส่วนร่วม คือ หน่วยงานรัฐกับชุมชนร่วมมือกันผลักดันไปพร้อมกัน

ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นด้ายคู่ ที่จะทำให้ตะเข็บแน่นมากขึ้น โดยรักษาสมดุล 3 ข้อ ดังนี้

(เปรียบเปรยดังเตากะเหรี่ยงที่มีหิน 3 ก้อนตั้งไว้)

ข้อ 1 คุ่มครองวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ข้อ 2 รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ข้อ 3 มีคุณภาพชีวิตที่ดีบนฐานเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม

ภาพที่ 9 แผนภาพแสดงหลักการบริหารจัดการเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

ภาพที่ 10 ภาพถ่ายแสดงเตากระเบื้องโบราณ ณ บ้านเจ้าวัตร ชุมชนพุ่มเมียง จังหวัดอุทัยธานี

2.1.2.4 ปัจจัยทั้ง 4 สำหรับการสร้างพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษ

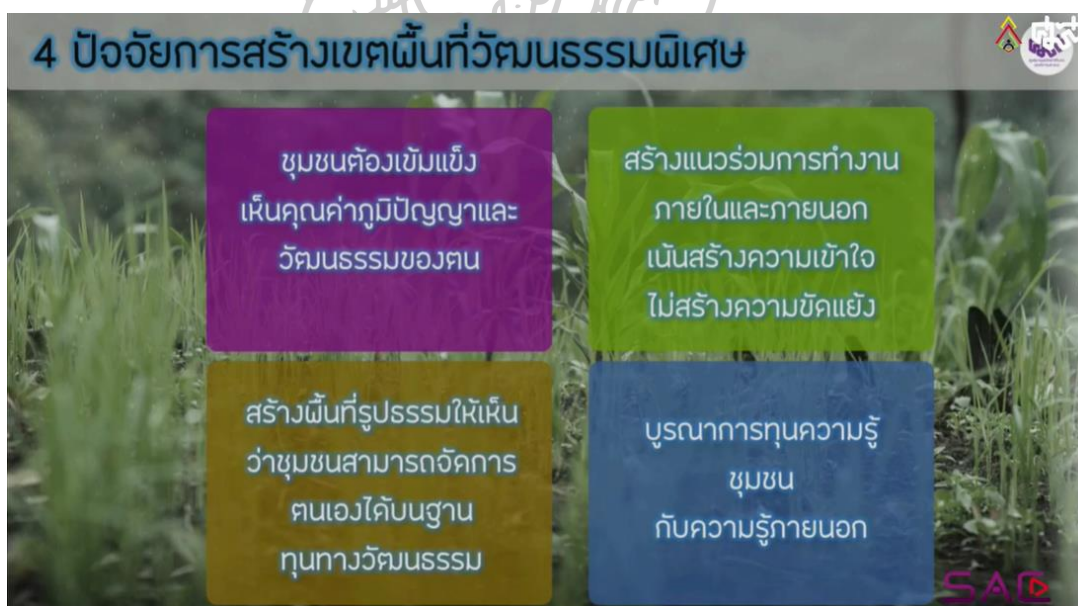
ก่อนการประกาศเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ จะต้องมีการชงขออนุมัติโดย "กระบวนการชุมชน" คือการเตรียมความพร้อมของชุมชน มีหน่วยงานรัฐ นักวิชาการต่างๆ ลงพื้นที่ในชุมชน และปฏิบัติการร่วมกับชาวบ้านในชุมชน ดังนี้

ข้อ 1 ชุมชนต้องเข้มแข็ง เห็นคุณค่าภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตน

ข้อ 2 สร้างแนวร่วมการทำงานทั้งภายในและภายนอก เน้นสร้างความเข้าใจไม่สร้างความขัดแย้ง

ข้อ 3 สร้างพื้นที่รูปธรรมให้เห็นว่าชุมชนสามารถจัดการตนเองได้บนฐานทุนทางวัฒนธรรม

ข้อ 4 บูรณาการทุนความรู้ชุมชน กับความรู้ภายนอก

ภาพที่ 11 แผนภาพแสดง 4 ปัจจัยการสร้างเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

2.1.2.5 รูปแบบพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

รูปแบบพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษนำร่อง 4 พื้นที่

รูปแบบที่ 2 เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษขยายผล 5 พื้นที่

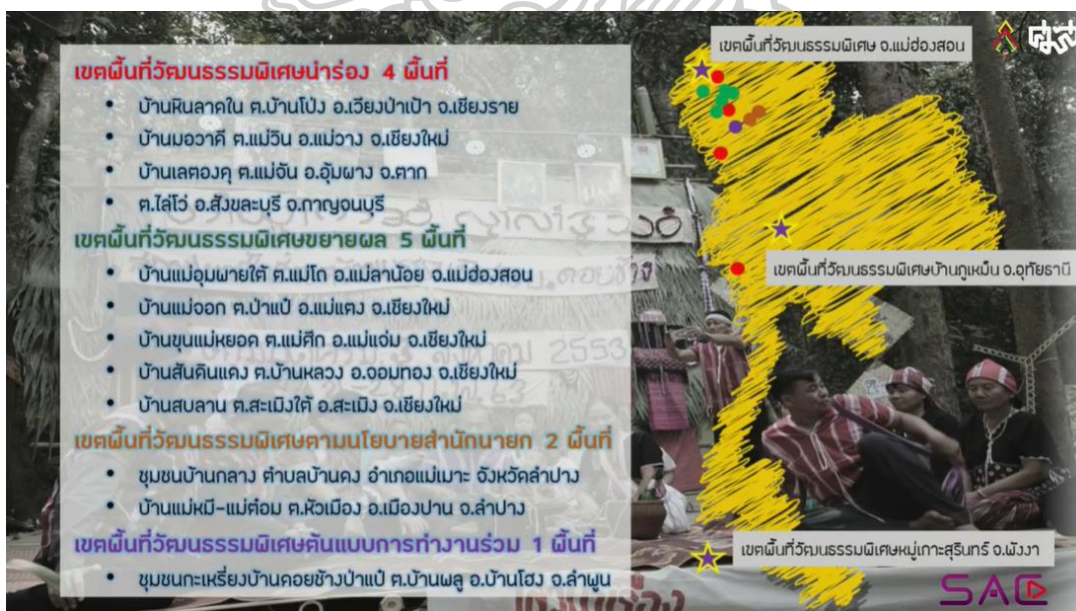
รูปแบบที่ 3 เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษตามนโยบายสำนัก 2 พื้นที่

รูปแบบที่ 4 เขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษต้นแบบการทำงานร่วม 1 พื้นที่ ได้แก่ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านดอย

ช้างป่าแป๋ ตำบลบ้านพลู อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน โดยลำดับต่อไป ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มเอยัง

ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ลำดับที่สองที่จะประกาศเป็นเขตพื้นที่

วัฒนธรรมพิเศษอย่างเป็นทางการในวันที่ 9-10 ธันวาคม 2563

ภาพที่ 12 แผนภาพแสดงรูปแบบพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

2.1.2.6 การยกระดับเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

การพัฒนาตลอด 10 ปีแห่งความหวังการต่อสู้

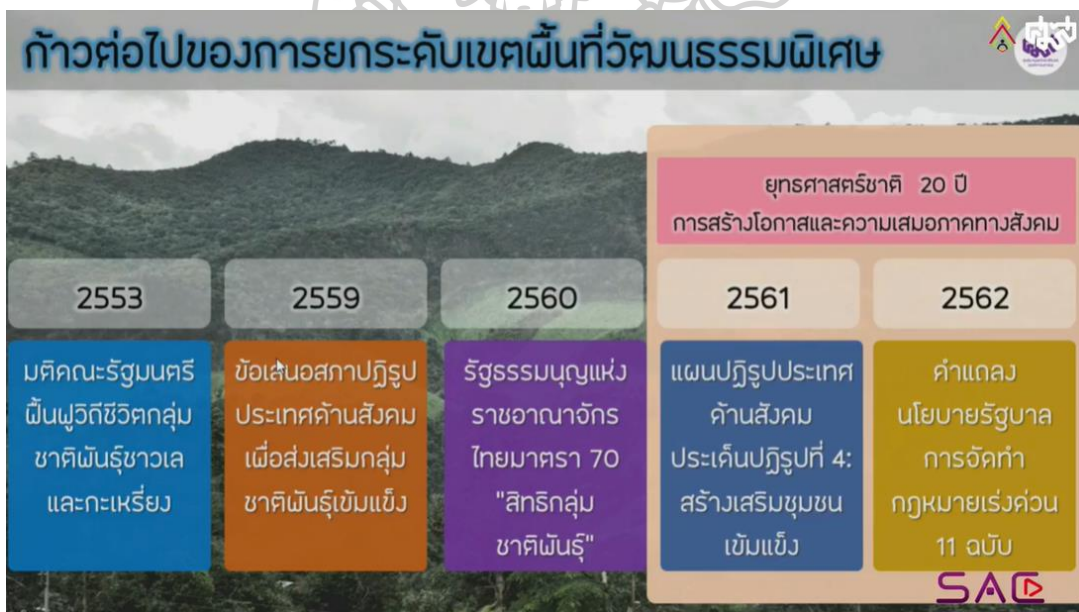
ในปี 2560 ได้มีการจัดตั้ง "พระราชบัญญัติสิทธิชุมชน" และ "บัญญัติสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์"

ในปี 2561 ได้มีข้อเสนอให้มีการผลักดัน การขับเคลื่อนคณะรัฐมนตรีจัดตั้ง

"พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีกลุ่มชาติพันธุ์"

ในปี 2562 ได้มีการตรากฎหมายเร่งด่วนในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้เสร็จสิ้นภายในปี

2565

ภาพที่ 13 แผนภาพแสดงการยกระดับเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา

2.1.2.7 หลักการพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

จากมติคณะรัฐมนตรี สู่พระราชบัญญัติส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนยกระดับเป็น พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

จากมติคณะรัฐมนตรี มีแนวนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและกะเหรี่ยง โดยมีแนวทางส่งเสริมการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการจัดการชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะได้รูปธรรมออกมาเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ยกกระดับเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้หลักการ

คุ้มครอง "สิทธิทางวัฒนธรรม"

ส่งเสริม "การจัดการตนเองบนฐานวัฒนธรรม"

สร้าง "ความเสมอภาคบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม"

ภาพที่ 14 แผนภาพแสดงจากมติคณะรัฐมนตรี
สู่พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

2.1.3 กิจกรรมเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมผลักดันการเป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

ณ วันที่ 20 กันยายน 2563 ณ ชุมชนบ้านกะเหรี่ยงพุ่มย้ง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

- จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์สร้างพลังร่วมของเครือข่ายชาติพันธุ์กะเหรี่ยง
- จัดการบรรยายพิเศษ เรื่อง "แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์กะเหรี่ยง วิทยากรโดย ดร.สุนันทา มิตรงาม ที่ปรึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- สานเสวนา "การฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น"

ข้อเสนอประเด็นร่วมและแนวทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตามมติคณะรัฐมนตรี ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ วิทยากรร่วมเสวนาโดย

รศ.ดร.มานพ วิชาญ แพทย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผศ.ดร.นิสิต อินทมาโน ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผศ.ดร.ภิญโญ ภูเทศ คณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์

นายศุภเศรษฐ์ ตามพระหัตถ์ หัวหน้างานอุทยานห้วยคต

นายเอียรวิชัย มุสิกวงค์ ผู้อำนวยการศูนย์ป่าไม้อุทัยธานี

นางประภัสสร ศรีศิริ วัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี

นางสาวสุนิตรา สุวรรณมาศ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาราชภฏบนพื้นที่สูง

นายชัยพร พฤษโสภิ กำนัน ตำบลทองกลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

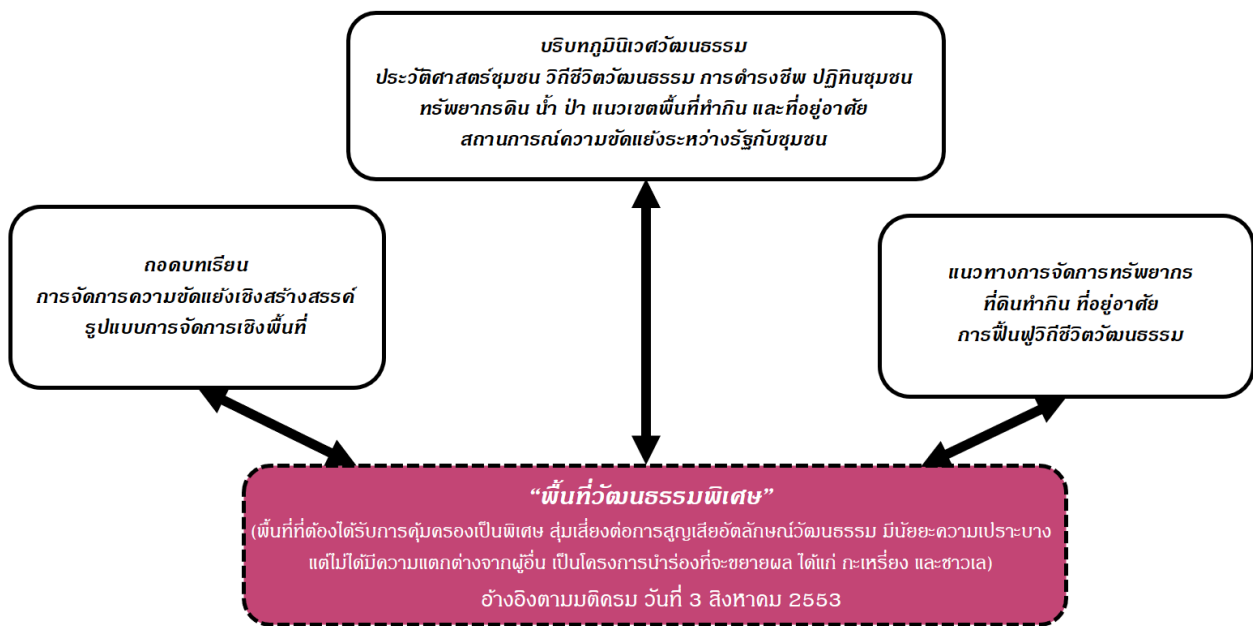
นายสมชาย นาคทัฬ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลทองกลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

นายสมบัติ ชูมา ผู้อำนวยการสถาบันธรรมชาติและวัฒนธรรมชาติพัฒนา

ตัวแทนเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- จัดกิจกรรมสานพลังเครือข่ายชุมชนร่วมกันประกาศเขตพื้นที่ทางวัฒนธรรม "เขตอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำ: ลำห้วยแห่งชีวิตและจิตวิญญาณชาติพันธุ์กะเหรี่ยง"
- ประชุมระดมความคิดเห็น ทบทวนผลการศึกษารถรอบทเรียน และตรวจสอบข้อมูลผลการวิจัย "แนวทางการจัดการที่ดินทำกินที่อยู่อาศัย และการฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น"

ภาพที่ 15 ภาพถ่ายจากคุณหน้อย ชาวบ้านในชุมชน
ในวันจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวผลักดันการเป็นพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ วันที่ 20 กันยายน 2563

ภาพที่ 16 แผนภาพแสดงแนวทางการจัดการพื้นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย
“และการฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรม”

ก่อนจะสถาปนาเป็น “พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ” นั้นต้องคำนึงถึงบริบทภูมิเวศวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรม การดำรงชีพ ปฏิทินชุมชน ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า แนวเขตพื้นที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน มีการถอดบทเรียนการจัดการความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบการจัดการเชิงพื้นที่ และมีแนวทางการจัดการทรัพยากรที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย การฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรม

2.1.4 สถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษแห่งที่ 13 "กะเหรี่ยงพุ่มเียง" (ภูเหม็น)

ณ จังหวัดอุทัยธานี ระหว่างวันที่ 7-9 ธันวาคม 2563

(ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>)

การประกาศพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มเียง (ภูเหม็น) จังหวัดอุทัยธานี โดยพี่น้องชุมชนกะเหรี่ยงและภาคีเครือข่ายร่วมพิธีสถาปนา "เขตคุ้มครองวัฒนธรรมพิเศษ" ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มเียง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เป็นแห่งที่ 13 ของประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553

ด้านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน พร้อมสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย อาชีพ คุณภาพของกลุ่มชาติพันธุ์โดยเริ่มต้นที่ชุมชนบ้านพุ่มเียงเป็นต้นแบบ 200 ครัวเรือน โดยนายนพดล พลเสน ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายวรารัฐ ศิลปอาษา รว.ทส.) เดินทางมาร่วมงาน และร่วมพิธีสถาปนา 'เขตคุ้มครองวัฒนธรรมพิเศษ' ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มเียง (ภูเหม็น) โดยมีเจ้าวัตร-แม่ย่า (ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวกะเหรี่ยง) และชาวกะเหรี่ยงประมาณ 100 คนร่วมกันทำพิธีและสวดมนต์บริเวณหลักหมุดเขตคุ้มครองฯ เพื่อความเป็นสิริมงคล และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คุ้มครองชาวกะเหรี่ยงพุ่มเียงให้อยู่ดี กินดี มีความสุข

ภาพที่ 17 ภาพถ่ายวันสถาปนาพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษแห่งที่ 13 “กะเหรี่ยงพุ่มเียง”

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>

นายพอล พลเสน ผู้ช่วย รมว.กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กล่าวถึงประเด็น 3 หัวข้อ แก่ชุมชนบ้านกะเหรี่ยงพุ่มยงไ้วดังนี้คือ พวกเราจะทำอะไรให้บ้านพุ่มยง เป็นต้นแบบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เช่นเดียวกับที่บ้านน้ำปาง อำเภอมะจรรย์ จังหวัดน่าน ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ภูเขาหัวโล้นจากการบุกรุกทำการเกษตร แต่ปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่สีเขียว เพราะชาวบ้านช่วยกันปลูกต้นไม้ รักษาป่าต้นน้ำ “พื้นที่ใดมีสายน้ำก็มีชีวิต ดังนั้นชาวบ้านพุ่มยงจะต้องช่วยกันทำผายกักเก็บน้ำ เพื่อนำมาสร้างอาชีพเกษตรกร โดยหน่วยงานในกระทรวงทรัพยากรฯ เช่น อุทยานห้วยคต และหน่วยงานต่างๆ จะช่วยกันสนับสนุนเพื่อให้พี่น้องมีอาชีพ มีรายได้” ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะที่บ้านพุ่มยงมีต้นทุนทางธรรมชาติ คือมีอากาศดี มีต้นไม้ใหญ่ขึ้นหนาแน่น สามารถทำเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนได้ โดยชุมชนต้องเตรียมเรื่องที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และเตรียมจัดการเรื่องขยะจากการท่องเที่ยว หน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรฯ จะต้องอำนวยความสะดวกให้ประชาชน ไม่รังแกประชาชน และหากประชาชนทำผิดครั้งแรกให้ตักเตือน หากทำผิดซ้ำให้ดำเนินการตามกฎหมาย และหากพื้นที่ใดที่ประชาชนได้รับเอกสารสิทธิ์ (พื้นที่ป่าไม้) ห้ามมีการเปลี่ยนมือหรือซื้อขายหากตรวจพบจะยึดพื้นที่คืน

ภาพที่ 18 ภาพถ่ายแสดง “เจ้าวัตรและแม่ย่า” ผู้นำทางจิตวิญญาณชาวกะเหรี่ยงทำพิธีสวดมนต์บริเวณหมุดคุ่มครองวัฒนธรรม ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>

ลุงอังการ ครองแห่ง ผู้นำชาวกะเหรี่ยงบ้านพุเมียง บอกว่า หมูบ้านพุเมียงได้ก่อตั้งมานาน ประมาณ 148 ปี โดยมีหลักฐานว่ามีผู้ใหญ่บ้านคนแรกในปี 2415 มีต้นมะพร้าวอายุกว่า 100 ปีที่ ชาวบ้านปลูก ปัจจุบันต้นมะพร้าวมีความสูงประมาณ 30 เมตร และมีต้นไม้ใหญ่คือ ‘ต้นเฟีล’ ที่ขึ้น ตามธรรมชาติ มีความกว้างใหญ่ประมาณ 30 คนโอบ สันนิษฐานว่ามีอายุกว่า 300 ปี โดยชาวบ้าน ช่วยกันดูแลรักษา ถือเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ

“เราอยู่กันมานานเกือบ 150 ปี ก่อนจะมีกฎหมายป่าไม้ และมีเขตอุทยาน แต่เมื่อมีการปลูก สวนป่าในปี 2535 และประกาศเขตอุทยานห้วยคตในปี 2557 ชาวบ้านจึงเริ่มได้รับผลกระทบ เพราะ เข้าไปปลูกข้าวไร่แบบหมุนเวียนไม่ได้ หากเข้าไปก็จะถูกจับ เมื่อไม่มีพื้นที่ปลูกข้าว ชาวกะเหรี่ยงก็ไม่มี ข้าวกิน ต้องเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพด ปลูกมันสำปะหลังขาย ต้องใช้ปุ๋ย ใช้สารเคมี ทำให้มีรายได้ไม่พอ กิน ต้องเป็นหนี้สิน เราจึงร่วมกันต่อสู้ เรียกร้องวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมกลับคืนมา” ผู้นำกะเหรี่ยงบ้านพุ เมียงได้กล่าวไว้

ภาพที่ 19 ภาพถ่ายแสดง “ต้นเฟีล หรือฝิ่ง” ขนาด 30 คนโอบ อายุประมาณ 300 ปี
ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>

ทั้งนี้การเจรจาแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินทับซ้อนของชาวกะเหรี่ยงกับเขตอุทยานห้วยคตในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาได้รับความร่วมมือที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัดอุทัยธานี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อุทยานห้วยคต โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาแก้ไขปัญหา และทางอุทยานฯ ได้อนุญาตให้ชาวบ้านเข้าไปร่วมดูแลรักษาป่า ไร่ประโยชน์จากป่าโดยไม่ทำลายต้นไม้ แหล่งน้ำ เช่น ปลูกข้าวไร่ ปลูกพืชผัก เก็บเห็ด หน่อไม้ ฯลฯ ในพื้นที่ประมาณ 13,000 ไร่ ที่ประกาศเป็นเขตคุ้มครองวัฒนธรรม

เกรียงไกร ชีช่วง เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เขตงานตะนาวศรี กล่าวว่าการประกาศเขตคุ้มครองวัฒนธรรมเป็นการยืนยันว่าชาวกะเหรี่ยงอยู่อาศัยในพื้นที่นี้มานานแล้ว มีวัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตัวเอง เช่น การปลูกข้าวไร่แบบหมุนเวียน สลับกันไป เพื่อให้ผืนดินได้พักฟื้น และกลับมามีความอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช่เป็นการทำไร่เลื่อนลอย หรือทำลายป่าไม้ “การประกาศเขตวัฒนธรรมพิเศษของชาวกะเหรี่ยง ไม่ใช่จะทำให้เรามีสิทธิเหนือกว่าคนอื่น แต่เป็นการรักษาประเพณี วิถีชีวิตของเราเอาไว้ และเป็นการทำตามมติ ครม. 3 สิงหาคม 2563 ซึ่งมติ ครม. นี้เป็นแนวนโยบายที่รัฐจะได้ประโยชน์อย่างชัดเจน ทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมิตินิติชุมชน นี่คือการทำตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาล คือจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังอย่างแท้จริง” ผู้แทนเครือข่ายกะเหรี่ยงกล่าว

ภาพที่ 20 ภาพถ่ายแสดงพิธีสักการะ “ต้นเพ็ล หรือฝั๋ง”

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือคุ้มครองวิถีชีวิตฯ ชาวกะเหรี่ยง การจัดงานที่บ้านพุเมี้ยงในวันที่ 8 ธันวาคม มีพิธีลงนาม “บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ ส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเขตพื้นที่ วัฒนธรรมพิเศษบ้านพุเมี้ยง ต.ทองกลาง อ.ห้วยคต จ. อุทัยธานี” โดยได้ประกาศเป็นเขตพื้นที่ วัฒนธรรมพิเศษ ตามมติ ครม. 3 สิงหาคม 2553 เรื่อง ‘แนวนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง’ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารจัดการเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษบ้านพุเมี้ยงเป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรม และการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ภาคีเครือข่าย ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจึงได้จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองวิถีชีวิตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษบ้านพุเมี้ยง โดยมีข้อตกลงร่วมกันดังนี้

ส่งเสริมสิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามหลักจารีตประเพณี และ

วัฒนธรรมของชุมชน โดยยึดหลักปฏิบัติตามแนวฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงตามมติ
 ครม. 3 สิงหาคม 2553 ส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ให้เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เร่งรัดการแก้ไขปัญหาในพื้นที่
 และส่งเสริมให้กลุ่มชาติพันธุ์ใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรักษาสมดุล
 ระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสืบทอดวิถีภูมิปัญญาวัฒนธรรม สนับสนุนการสืบทอด
 ทอดวิถีวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้งสร้างกลไกขับเคลื่อนการทำงานในเขตพื้นที่วัฒนธรรม
 พิเศษ ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ในวิถี
 วัฒนธรรมที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และพื้นที่จิตวิญญาณของชุมชน

สำหรับรายชื่อหน่วยงานและภาคีเครือข่ายที่ร่วมลงนาม ประกอบด้วย 1.สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่
 12 นครสวรรค์ 2.สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 4 สาขา นครสวรรค์ 3.อำเภอห้วยคต 4.องค์การ
 บริหารส่วนตำบลทองหลาง 5.ผู้แทนเครือข่ายกะเหรี่ยงภาคตะวันตก 6.ที่ปรึกษาชุมชนกะเหรี่ยง
 บ้านภูเหม็น 7.มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ 8.ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) 9.กำนันตำบล
 ทองหลาง และ 10. ผู้แทนชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มไผ่

ภาพที่ 21 ภาพถ่ายแสดงพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงาน

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>

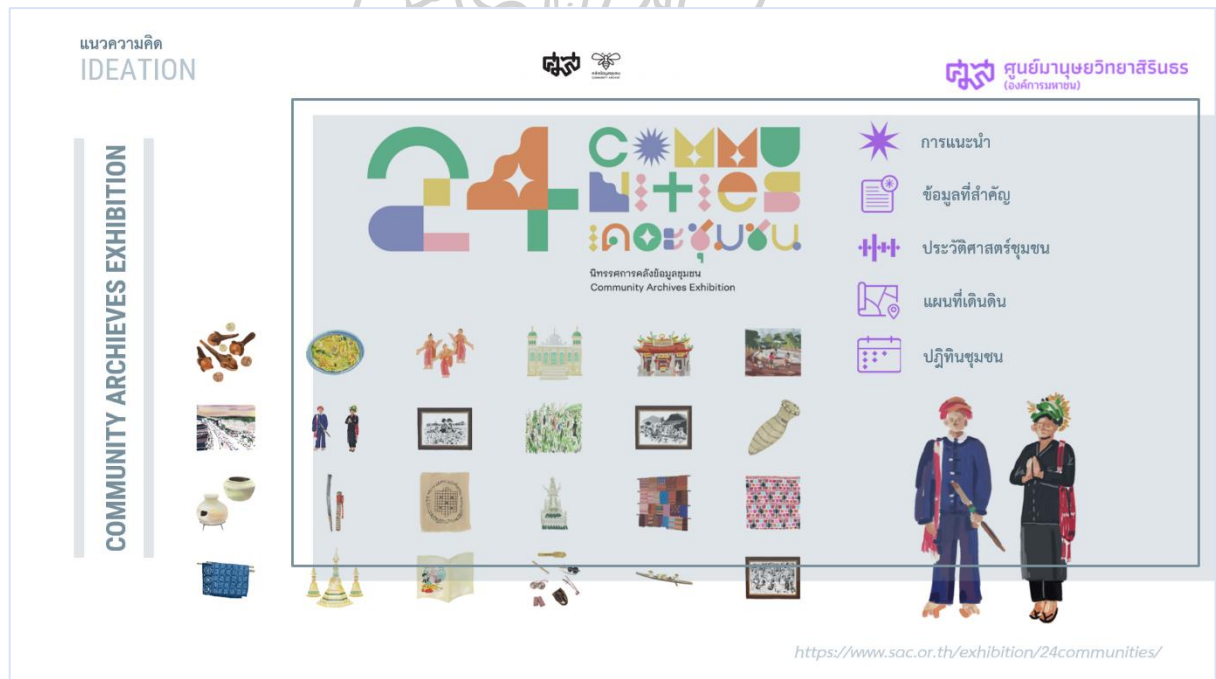
ภาพที่ 22 ภาพถ่ายแสดง “เจ้าวัตร” ผู้นำจิตวิญญาณชาวกะเหรี่ยงพุ่มย่า่งถือศีล 5 แบบชาวพุทธ

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน <https://web.codi.or.th>

2.2 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกแบบ

2.2.1 แนวความคิดการออกแบบจัดทำนิทรรศการข้อมูลชุมชน

แนวความคิด A (Ideation A) คือ การที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นเสมือนคลังข้อมูลประโยชน์ข่าวสารเบื้องต้นในการหาข้อมูลหรือพัฒนา ข่าวสารของชุมชน ผู้คนทั่วไปภายนอกและชาวบ้านในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ได้ (Research Information, Data Collection) ตัวอย่างเช่น โครงการจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ที่ได้จัดทำเดอะชุมชน หรือนิทรรศการคลังข้อมูลชุมชนออนไลน์ (Community Archives Exhibition) บุคคลทั่วไปสามารถหาความรู้ถึงชุมชนต่างๆได้อย่างทั่วถึง เข้าใจง่ายและชัดเจนในการนำเสนอเรื่องราวออกมาเป็นงานภาพประกอบ

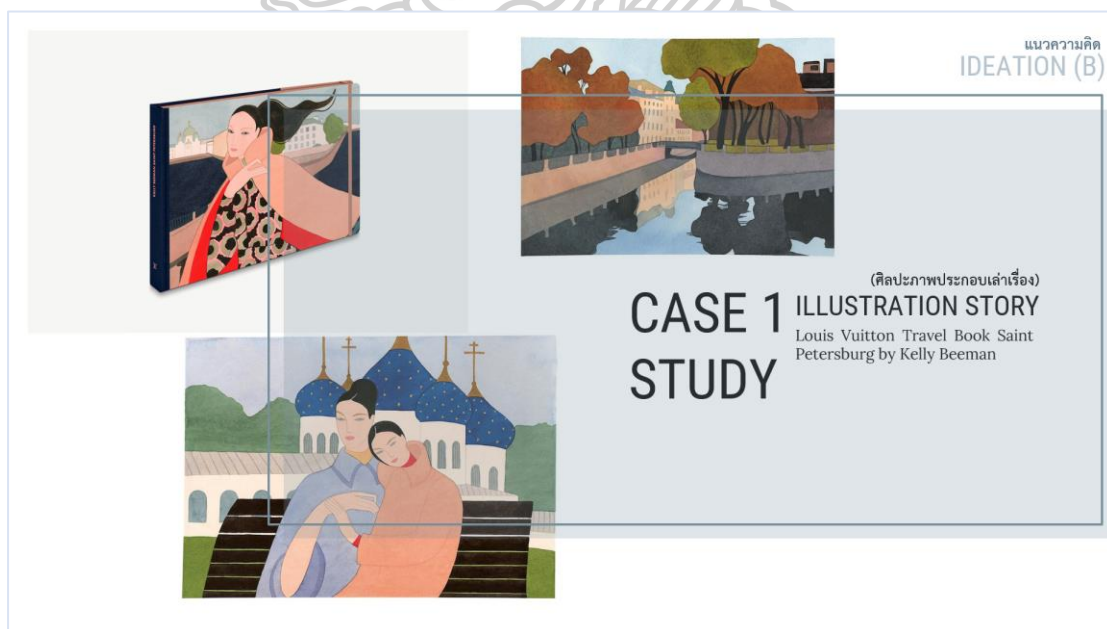
ภาพที่ 23 แผนภาพแสดงนิทรรศการคลังข้อมูลชุมชน Community Archives Exhibition

จัดแสดงโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

2.2.2 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 1

แนวความคิด B (Ideation B) คือ การนำงานศิลปะและการออกแบบมาถ่ายทอดข้อมูลเป็นงานสร้างสรรค์อื่นๆ ที่ทำให้บุคคลภายนอกให้ความสนใจข้อมูลผ่านงานศิลปะและเพิ่มมูลค่า ดังเช่น ศิลปะการตีความ (Interpretation Arts), ศิลปะภาพประกอบเล่าเรื่อง (Illustration Story), งานศิลปะภาพปะติดถ่ายทอดเรื่องราว (Collage Graphic), ศิลปะเชิงติดตั้งในพื้นที่ (Installation Arts), แผนภาพข้อมูล (Information Diagram)

กรณีศึกษาที่ 1 : การศึกษาข้อมูลศิลปะภาพประกอบเล่าเรื่อง เกี่ยวกับอัตลักษณ์แบรนด์สินค้า กับบริบท ในเชิงพื้นที่ และถ่ายทอดเรื่องราวออกมา (Illustration Story) โปรเจกต์ Louis Vuitton Travel Book in Saint Petersburg by Kelly Beeman

ภาพที่ 24 แผนภาพแสดงศิลปะภาพประกอบเล่าเรื่อง (Illustration Story)

Project: Louis Vuitton Travel Book in Saint Petersburg by Kelly Beeman

2.2.3 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 2

กรณีศึกษาที่ 2 : ศึกษาข้อมูลศิลปะเชิงติดตั้งในพื้นที่ (Installation Arts) โดยศึกษาจากศิลปินระดับโลก By Artist Mark Ryden โดยลักษณะงานของศิลปินผู้นี้จะเริ่มจากการ Hand-Drawn Sketch และนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นงานศิลปะศาสตร์ต่างๆ เช่น งานลงสี Artwork งานภาพพิมพ์ สืบเนื่องพัฒนาไปจนถึงงานศิลปะสำหรับติดตั้งในพื้นที่ได้

ภาพที่ 25 แผนภาพแสดงศิลปะเชิงติดตั้งในพื้นที่ (Installation Arts) by Mark Ryden

2.2.4 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 3

กรณีศึกษาที่ 3 : ศึกษาข้อมูลศิลปะภาพปะติดปะต่อถ่ายทอดเรื่องราว (Collage Graphic)

โดยศึกษา จากศิลปินเฉพาะทางที่นิยมนำภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมมาปะติดเพื่อให้เกิดความหมายการตีความ ความขบคิดเกิดเป็นเรื่องราวที่แปลกใหม่และทำให้ผู้คนสนใจสิ่งที่ศิลปินอยากจะสื่อสารยิ่งขึ้น

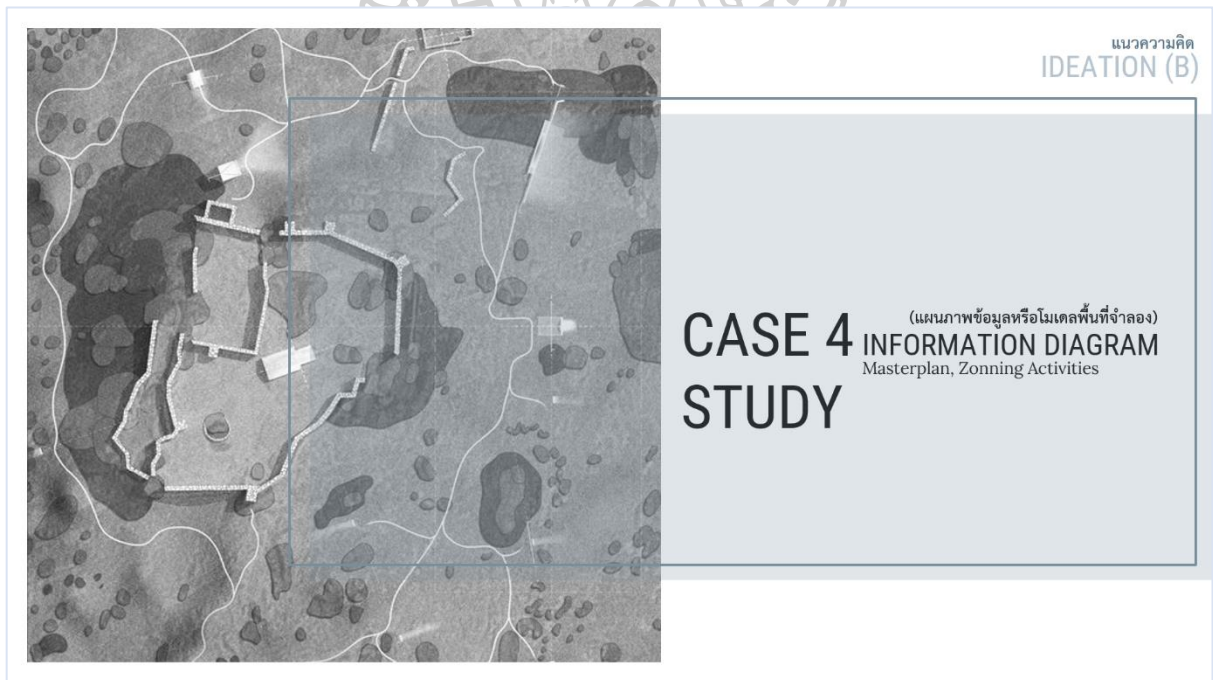
ภาพที่ 26 แผนภาพแสดงงานศิลปะภาพปะติดปะต่อถ่ายทอดเรื่องราว

(Collage Graphic) By Collage Artist: Nakrob Moonmarnus

2.2.5 แนวความคิดการออกแบบ กรณีศึกษาที่ 4

กรณีศึกษาที่ 4 : ศึกษาข้อมูลแผนภาพจำลองพื้นที่โดยสังเขป (Information Diagram)

เป็นแนวความคิดให้ผู้วิจัยศึกษาทำแผนที่ชุมชนพื้นที่โดยสังเขปขึ้น ซึ่งชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มยังไม่มีแผนที่ข้อมูลพื้นที่จากข้อมูลวิจัยอย่างเป็นทางการ มีเพียงแผนที่ชุมชนซึ่งได้จากจากชาวบ้านลงไปสำรวจพื้นที่ธรรมชาติเอง โดยการเดินเท้าและนำมาวาดบันทึก ผู้วิจัยจึงได้ลงพื้นที่ไปศึกษาแผนที่ชุมชนของชาวบ้านและนำความรู้จากเครื่องมือสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ google map มาผสมผสานองค์ความรู้เดิมและได้ทำออกมาเป็นแผนที่ที่เข้าใจง่ายในเบื้องต้น

ภาพที่ 27 แผนภาพแสดงข้อมูลแผนภาพจำลองพื้นที่โดยสังเขป (Information Diagram)

2.2.6 แนวความคิดการออกแบบสมมติฐานตัวตั้งต้นผลลัพธ์

"สารานุกรม" เป็นหนังสือรวมเรื่องราวต่างๆ คำนี้ประกอบด้วยคำ ๒ คำคือ "สาร" และ "อนุกรม" พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้นิยามของคำ "สาร" ว่า แก่น เนื้อแท้ ส่วนสำคัญ ข้อใหญ่ใจความ ถ้อยคำ คำว่า "อนุกรม" หมายถึง ลำดับ ระเบียบ ชั้น สองคำนี้รวมกันเข้า โดยวิธีสมาทานเป็นคำเดียว คือ "สารานุกรม" หมายถึง เรื่องราวที่เป็นเนื้อแท้ เป็นแก่นสารนำมาเรียบเรียง โดยใช้ถ้อยคำ จัดระเบียบเรื่อง แต่ละเรื่องตามลำดับ ให้อยู่ด้วยกันในหนังสือเล่มเดียวกัน หรือหลายเล่มแต่เป็นชุดเดียวกัน คำนี้ใช้เรียกชื่อ หนังสืออ้างอิง หรือหนังสือประเภทหนึ่ง ลักษณะทั่วไปของหนังสือนี้ คือ อธิบายเรื่องราวต่างๆ ที่มนุษย์ได้เรียนรู้ และได้คิดขึ้นตั้งแต่โบราณสมัย จนถึงปัจจุบัน มีทั้งความรู้ที่จัดเป็นวิชา หรือเป็นศาสตร์ และความรู้ทั่วไป ที่ควรรู้ ผู้จัดทำสารานุกรม จะจัดหมวดหมู่ และลำดับความสำคัญของคำอธิบายเรื่องราว เหล่านี้ เรียงลำดับอยู่ในเล่มเดียวกัน หรือชุดเดียวกัน ตามลำดับความสำคัญ ของแต่ละวิชาบ้าง ตามลำดับ ความสัมพันธ์ของแต่ละวิชา และสาขาวิชาในกลุ่มวิชานั้นบ้าง ตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของคำ ซึ่งใช้ เรียกชื่อวิชา หรือเรื่องราวนั้นบ้าง ความสำคัญของสารานุกรมโดยสังเขป คือ ความรู้ในวิชาการตลอดจนเรื่องราวข่าวสาร ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ และข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยพฤติกรรมของมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด พัฒนาการในตัวคน และสังคม วิชาการเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของมนุษยชาติ เป็นแหล่งทรัพยากรที่ใช้ไม่หมดสิ้น ยิ่งใช้ก็ยิ่งเพิ่มพูน พัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่สมัยแรกเริ่ม มาจนถึงปัจจุบัน ได้อาศัยทรัพย์สินทาง ปัญญาที่บรรพชนสร้างไว้ และบันทึกไว้ เป็นมรดกตกทอดถึงชนในรุ่นปัจจุบัน หนังสือสารานุกรมเป็นหนังสือ ซึ่งรวมวิชาความรู้และเรื่องราวต่างๆ ที่มนุษย์เรียนรู้และได้คิดสร้างสรรค์ไว้ทั้งหมด จึงนับเป็นคลังทรัพย์สินทางปัญญา ที่บริบูรณ์ในตัวเอง เปิดโอกาสให้ผู้ใฝ่รู้สามารถอ่าน เพื่อแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ตามความสามารถของตน เหมือนห้องสมุด

ขนาดเล็กที่เคลื่อนย้ายได้ ตามผู้เป็นเจ้าของ ความรู้ในหนังสือ สารานุกรมที่สร้างขึ้น ในแต่ละยุคสมัย
ซึ่งจะทันสมัยที่สุดสำหรับยุคนั้นๆ

อ้างอิงข้อมูลโดยมูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยเป็นพระราชประสงค์ใน
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

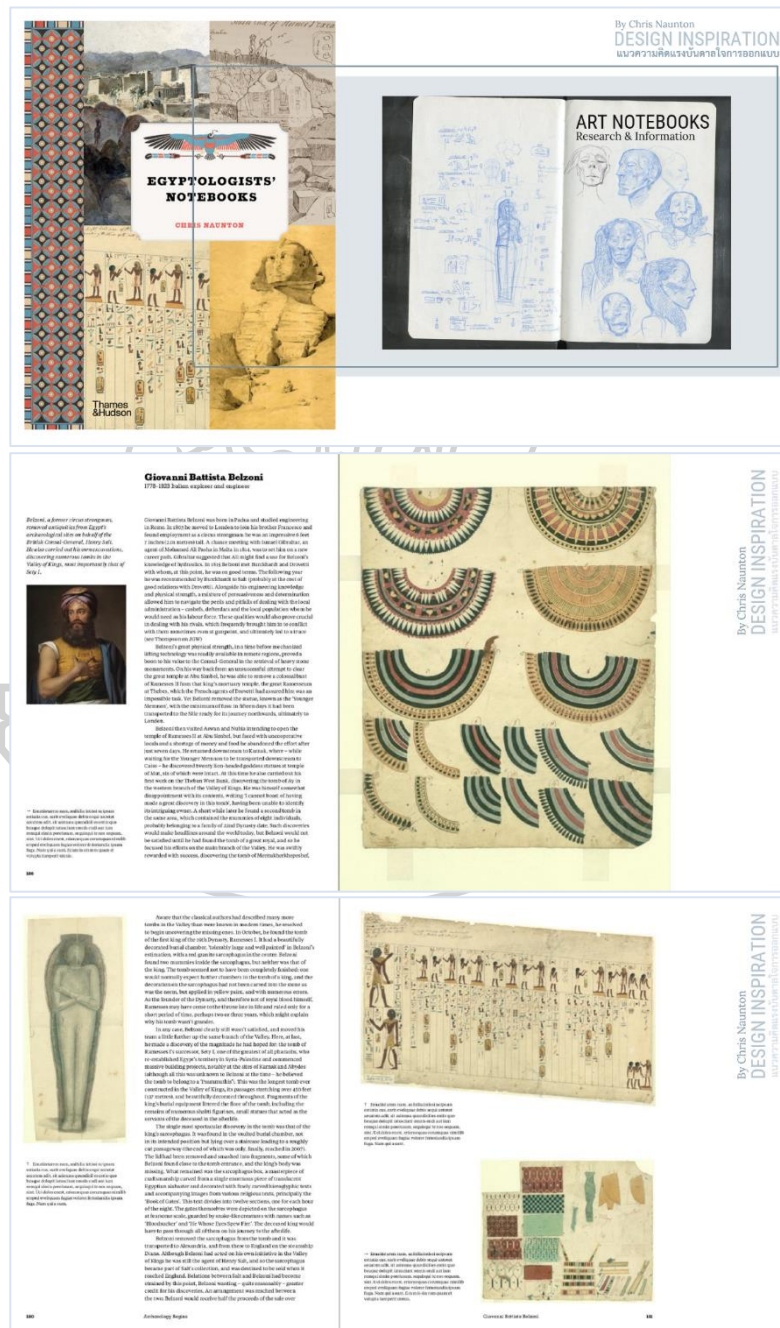

ภาพที่ 28 แผนภาพมูลนิธิโครงการสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ใน
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

2.2.7 แนวความคิดการออกแบบสมมติฐานตัวตั้งต้นผลลัพธ์ กรณีศึกษา

ผู้วิจัยยังได้แนวคิดแรงบันดาลใจจากหนังสือ Egyptologist's Notebooks by Christ Naunton
ซึ่ง รวบรวมการบันทึกเรื่องราวของผู้คนแต่ละสาขาอาชีพ จุดที่สนใจ ความถนัดแตกต่างกัน ลงพื้นที่
ไปสำรวจเมือง อียิปต์ในยุคก่อนที่จะมีเทคโนโลยี เช่น กล้องถ่ายรูป หรือ คอมพิวเตอร์ กลุ่มสำรวจ
ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการจด บันทึกออกมาโดยการวาดภาพ จากงานฝีมือโดยตรง ตามความคิด
จินตนาการโดยอ้างอิงจากข้อมูลจริงที่ได้ลง พื้นที่ และถ่ายทอดออกมาเป็นงานศิลปะแขนงต่างๆที่
น่าสนใจ ยกตัวอย่างเช่น รายละเอียดเครื่องประดับ สถาปัตยกรรมใต้พื้นดินหรืออุโมงค์ลับ

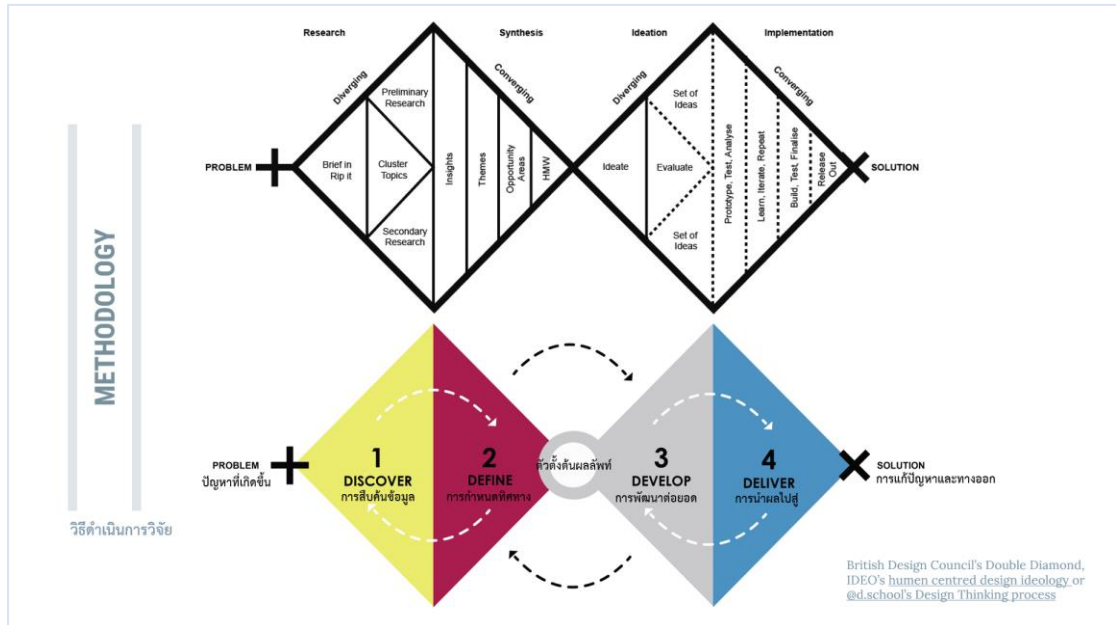
รายละเอียดศิลปะหัตถเสาศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องแต่งกาย แผนที่การก่อสร้างต่างๆ เป็นต้น ผู้เขียนและผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ได้เก็บรวบรวมออกมาเป็นข้อมูลที่บุคคลภายนอก สามารถใช้เป็นข้อมูลความรู้ของอียิปต์เบื้องต้นได้ ซึ่งแนวคิดนี้ ผู้วิจัยได้คิดสอดคล้องและนำมาปรับมาใช้กับ โครงการวิจัยชุมชนกะเหรี่ยงพุน้อย ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

ภาพที่ 29 แผนภาพแสดงหนังสือ Egyptologist's Notebooks by Christ Naunton

2.3 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการวิจัย

2.3.1 การใช้หลักการออกแบบวิจัย Design Process

ภาพที่ 30 แผนภาพแสดงกระบวนการวิจัยตามทฤษฎีของ British Design Councils Double Diamond IDEO's Human Centred Design Ideology or @d, school's Design Thinking process

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้หลักการ Human Centred Design เป็นศาสตร์หลักในการออกแบบ (Design Process) โดยใช้ไดอะแกรมขั้นตอนตามทฤษฎีของ British Design Council Double Diamond IDEO' โดยขั้นตอนมีทั้งหมดดังนี้ คือ

เริ่มจากการกำหนดปัญหาตั้งต้น (Problem)

ขั้นตอนที่ 1 การสืบค้นข้อมูล (Discover): Brief in, Preliminary & Secondary Research, Cluster topics

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดทิศทาง (Define): Insight, Themes Concept

ทำให้เกิดตัวตั้งผลลัพธ์ (Measurable Result)

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาต่อยอด (Develop) Ideation, Set of Ideas, Evaluation

ขั้นตอนที่ 4 การนำผลไปสู่ออกแบบ (Deliver) Prototype, Test, Analyze, Build, Release out

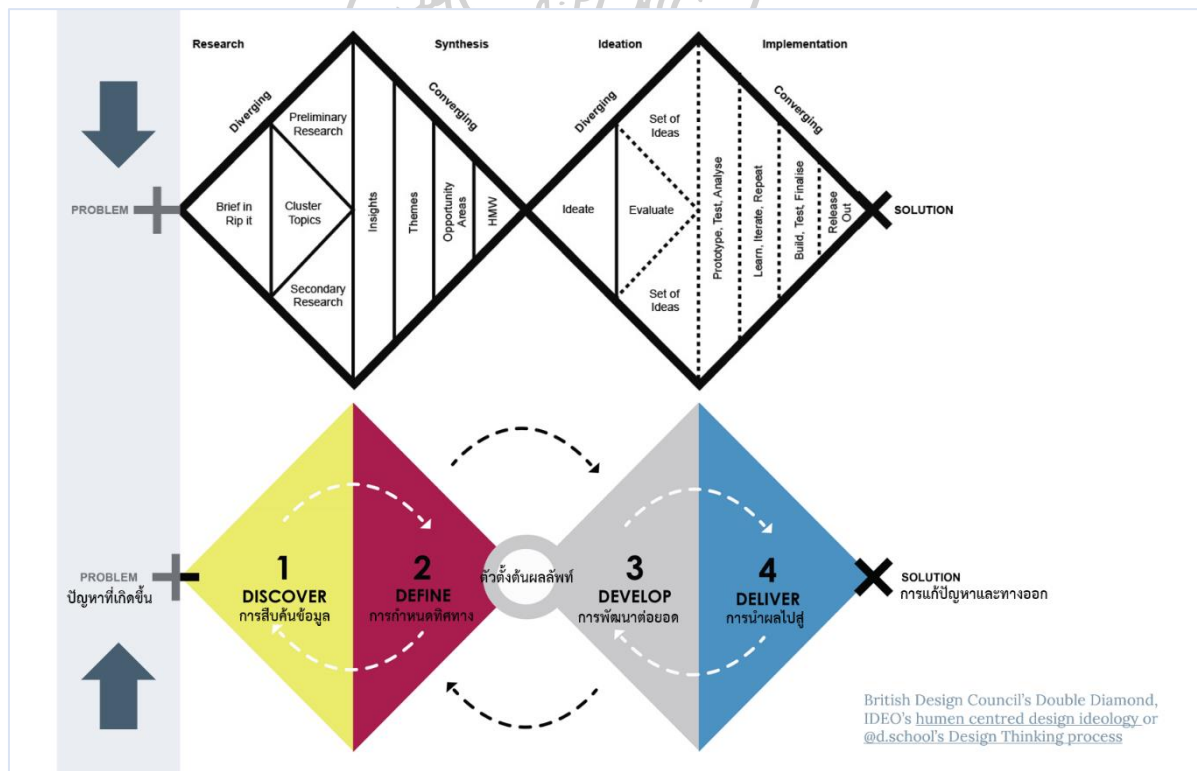
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้หลักการ Human Centred Design เป็นศาสตร์หลักในการออกแบบ Design Process โดยศึกษาไดอะแกรมขั้นตอนตามทฤษฎีของ Double Diamond Diagram โดยขั้นตอนมีทั้งหมดดังนี้ คือ

3.1.1 ขั้นตอนการวิจัยปัญหา (Problem)

ภาพที่ 31 แผนภาพแสดงกระบวนการวิจัย ขั้นตอนของปัญหาที่เกิดขึ้น (Problem)

เริ่มจากการหาข้อมูลแนะนำชุมชน ชุมชนกะเหรี่ยงโปว์ บ้านพุ่มไย้ง (ภูเหม็น) ตำบลทองหลาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุทัยธานี เป็นชุมชนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานชุมชนมาเป็นเวลา ๔๐๐ ปี มีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติป่าเขาและสายน้ำ วิถีชีวิตจึงมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติทั้งอัตลักษณ์และ ความเชื่อ วิถีชีวิต และจารีตประเพณี มีอัตลักษณ์ปกครองตนเอง โดยมี "เจ้าวัตร" ซึ่งเป็นผู้นำจิตวิญญาณ มีจำนวนประชากรในหมู่บ้าน ๒๐๐ ครัวเรือน หรือประมาณ ๗๐๐ คน ซึ่งเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงอยู่ในเขตพื้นที่ กลุ่มรองวัฒนธรรมพิเศษ มีวิถีชีวิตที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ต่อสังคมไทย

ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ (กะเหรี่ยงโพล่ง)

ชื่อเรียกตนเอง (โพล่ง โพล่ง โพล่ว)

ชื่อที่ผู้อื่นเรียก (กะเหรี่ยงโปว์ กะเหรี่ยงโป โพล่อ โพล่ง ยางदैะदै่ ยางบ้าน)

ภาษาที่ใช้พูดและเขียน (ภาษากะเหรี่ยงจัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน - อีเบต)

ภาพที่ 32 ภาพถ่ายแสดงเจ้าวัตร แม่ย่า ผู้นำชุมชน ชาวบ้านในชุมชน และผู้วิจัย

สวมใส่แต่งกายด้วยผ้าทอกะเหรี่ยงหัตถศิลป์ประจำชุมชน

ต้นกำเนิดชื่อหมู่บ้านมาจากดอกไม้ที่ขึ้นในชุมชน ชื่อว่า "ดอกพุ่มย้ง" (ภาษากะเหรี่ยง) สามารถอ่านออกเสียงว่า "ดอกพุ่ม่น" ภาษาไทยคือ "ดอกเข้าพรรษา" หรือ "ดอกหงส์เหิน"

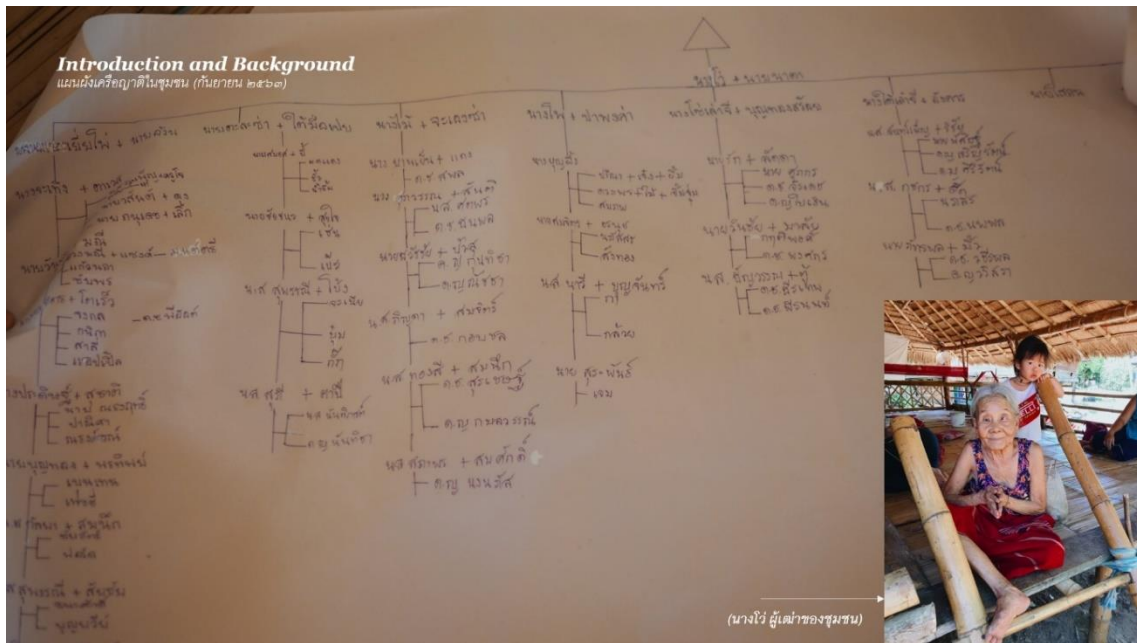

ภาพที่ 33 ภาพวาดโดยผู้วิจัยและภาพถ่ายแสดงดอกพุ่มย้ง ดอกไม้ประจำชุมชน

สายสัมพันธ์และลักษณะของชาวชุมชนกะเหรี่ยงโปโดยทั่วไป จะมีเจ้าวัตรประจำชุมชนเพียงองค์เดียว แต่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงพุ่มย้งจะมีเจ้าวัตรทั้งหมด 3 องค์ เจ้าวัตรคือผู้ที่รักษาศีล เป็นผู้นำแห่งจิตวิญญาณ ลำดับต่อมาคือ ผู้นำชุมชนหรือผู้ช่วยเจ้าวัตร ลำดับต่อมาคือ ผู้ใหญ่บ้านชุมชน ผู้เฒ่าเก่าแก่ของชุมชน ผู้ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดชาวบ้านในชุมชน โดยลักษณะชาวบ้านในชุมชนจะมีสายสัมพันธ์เป็นเครือญาติห่างๆกัน

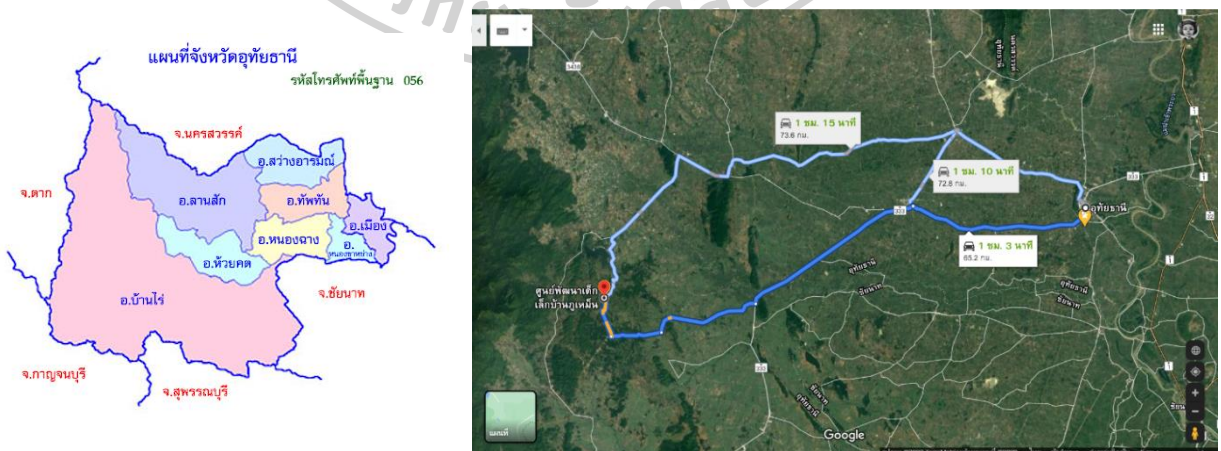

ภาพที่ 34 แผนภาพแสดงสายสัมพันธ์ของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มย้ง

ภาพที่ 35 ภาพถ่ายแสดงแผนผังเครือญาติในชุมชน โดยมีต้นกำเนิดจากนางไว และนายนาตา (ถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อเดือนกันยายน 2563)

ตำแหน่งที่ตั้งชุมชน ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มเมียง (ภูเหม็น) เป็นชุมชนในที่ราบสูง ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งระยะทางห่างจากตัวเมืองจังหวัดอุทัยธานีประมาณ 70 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1-2 ชั่วโมง ผ่านถนนหมายเลข 333 หรือ 3221 แผนที่จังหวัดอุทัยธานี

ภาพที่ 36 แผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชน และระยะทางจากตัวเมืองจังหวัดอุทัยธานี

(ที่มา: google map)

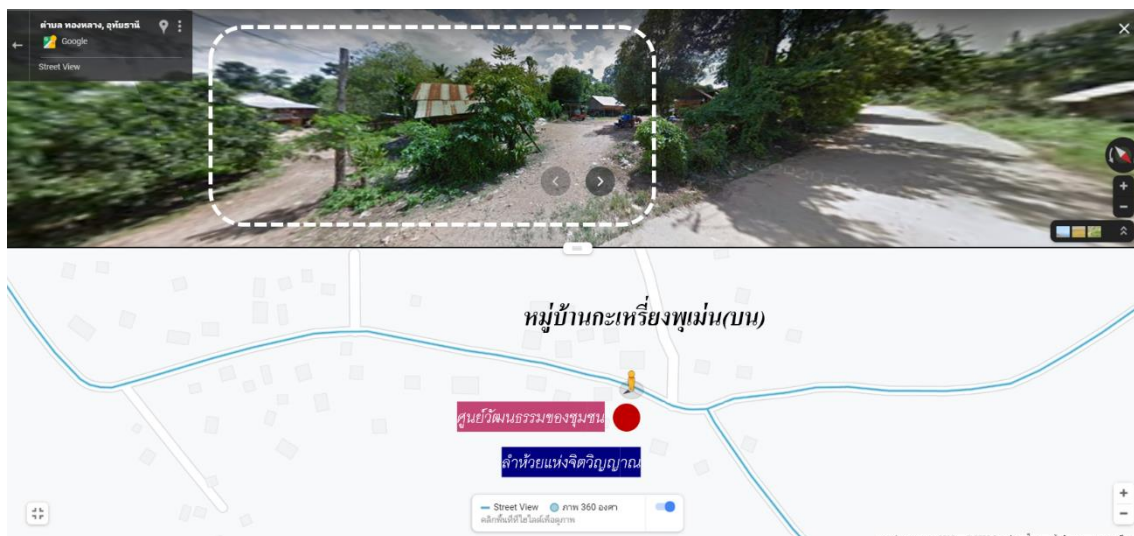
ภาพที่ 37 ภาพถ่ายแสดงเส้นทางสู่ชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียง ถ่ายโดยผู้วิจัย

ภาพที่ 38 ภาพถ่ายแสดงแผนที่ตั้งชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียงโดยชาวบ้านในชุมชน

ภูเหม็นบน ภูเหม็นกลาง ภูเหม็นล่าง (ปัจจุบันถูกไล่ที่ไปแล้ว)

ซึ่งจะสามารถบอกพิกัดลำห้วยแห่งจิตวิญญาณได้ (เปรียบเทียบแผนที่จาก google map)

ภาพที่ 39 แผนภาพแสดงตำแหน่งที่ตั้งศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน และลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ
(ที่มา: google map)

เหตุการณ์และสถานที่สำคัญ

ชุมชนบ้านพุ่มนัยัง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ มีวิถีสัมพันธ์กับธรรมชาติ ทำไร่แบบหมุนเวียน เข้าป่าหาอาหารและเก็บของป่า ปกครองโดยผู้นำทางจิตวิญญาณ จนมี “นายปองซ่า คลองแห้ง” เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของชุมชน เมื่อปี พ.ศ ๒๔๑๕ (ปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด ๑๑ คน)

เรียงลำดับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านพุ่มนัยัง

ปี 2525 มีการประกาศ “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง”

ห้ามเข้าป่าหาอาหารในห้วยขาแข้ง และห้ามหาผึ้ง

ปี 2527 เปลี่ยนเขตการปกครอง ชุมชนพุ่มนขึ้นกับกิ่งอำเภอห้วยคต

(แต่เดิมขึ้นกับอำเภอ บ้านไร่) แยกมาเป็น หมู่ ๘ ตำบลทองหลาง จังหวัดอุทัยธานี

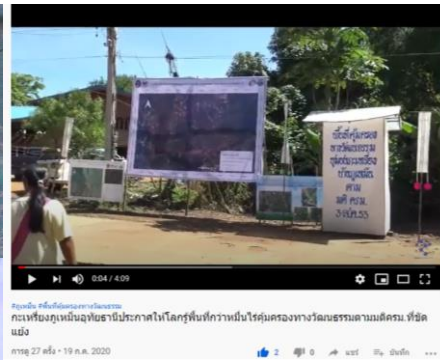
ซึ่งมี นายสมบุรณ์ คลองแห้ง เป็นผู้ใหญ่บ้านในขณะนั้น

- ปี 2528 ยุคป่าสงวนทับที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของชุมชน โดยกรมป่าไม้ได้ประกาศให้เป็นเขต “ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยทับเสลาและป่าห้วยคอกควาย” เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2528 ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ชาวบ้านแสดงสิทธิ แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เข้าใจและกลัวถูกจับ บางคนก็ขอตรวจสิทธิแต่เรื่องก็เงียบ (อ้างรัฐบ่น้อยบุคลากรไม่มี) ชุมชนยังทำไร่หมุนเวียนได้
- ปี 2535 ยุคสวนป่าทับที่ดินทำกินและพื้นที่ไร่หมุนเวียนดั้งเดิมของชุมชน รัฐอ้างสิทธิในการใช้ประโยชน์จากกฎหมาย เริ่มห้ามชุมชนทำไร่หมุนเวียน มีการคุกคาม เข้าจับกุมยึดเครื่องมือของใช้ ชาวบ้านดำรงชีวิตด้วยความหวาดระแวง กลับกลายเป็นจุดเริ่มต้นความขัดแย้ง
- ปี 2535-2550 ยุคของความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐ ซึ่งกฎหมายของรัฐขัดแย้งกับกฎจารีตประเพณีและวิถีวัฒนธรรมของชุมชน
- ปี 2545-2556 วิถีวัฒนธรรมชุมชนถูกทำให้หายไป ไร่หมุนเวียนเริ่มหายกลายเป็นปลูกพืชเชิงเดี่ยว วิถีชุมชนถูกบุกกรุกด้วยความทันสมัย ความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐไม่มีที่ท่าจะจบลง
- ปี 2557 วนอุทยานทับที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชน และบังคับให้ชาวบ้าน “ย้ายออก” เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2557 กรมอุทยานแห่งชาติ ได้ประกาศ “เป็นวนอุทยานห้วยคต” และให้ชุมชนย้ายไปอยู่ในพื้นที่ ตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี ภายในวันที่ 9 เมษายน 2557

ปี 2558 ชุมชนรวมตัวเรียกร้องความเป็นธรรม แต่ก็ยังไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง
 9 เมษายน 2560 ประชุมร่วมแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ก่อนที่ทาง
 เจ้าหน้าที่รัฐกำลังจะเข้าทำการรื้อถอน และให้ชุมชนออกจากพื้นที่ที่เคยผ่อนผันเมื่อ
 วันที่ 9 เมษายน 2557

ปี 2560-ปัจจุบัน ได้มีทีมคณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครสวรรค์ ทีมสถาบันธรรมชาติพัฒนา และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มา
 ช่วยเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาดินทำกิน ที่อยู่อาศัย
 และฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรม ตามมติกรม 3 สิงหาคม 2553

ช่วงเดือนมิถุนายน – เดือนสิงหาคม 2563 องค์กรพัฒนาต่างๆได้ร่วมกันจัดทำข้อมูลบริบท
 เชิงพื้นที่ ประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรม และสำรวจแนวเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม
 ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุเมี้ยงกว่า 1 หมื่นไร่ รวมทั้งมีการจัดเสวนากระบวนการมีส่วนร่วม โดยภายใน
 งานนั้น บนเวทีได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เล่าสถานการณ์แต่ละพื้นที่ ที่แตกต่างกัน และ
 วัฒนธรรม โดยให้พี่น้องชาวบ้านกะเหรี่ยงพุเมี้ยงเรียนรู้ร่วมกัน ให้เตรียมการตัวเองที่จะต้องประกาศ
 ให้โลกรู้ว่าพื้นที่ชุมชนที่พวกเขาดำรงชีพอยู่นั้น พื้นที่กว่าหมื่นไร่ถูกคุ้มครองทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 40 แผนภาพแสดงตำแหน่งพื้นที่ที่ซับซ้อน และสำรวจแนวเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม

ศูนย์พัฒนารัฐราษฎรพื้นที่สูงจังหวัดอุทัยธานี
5d

วันเสาร์ที่ 18 กรกฎาคม 2563
นางสาวสุนิตรา สุวรรณเกาศ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนารัฐราษฎรพื้นที่สูงจังหวัดอุทัยธานี พร้อมเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ เข้าร่วมกิจกรรม "แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกระเหรี่ยงบ้านกุหลาบหมื่น จังหวัดอุทัยธานี และขับเคลื่อนการประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553" ณ ชุมชนกระเหรี่ยงบ้านกุหลาบหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคด จังหวัดอุทัยธานี โดยทั้งนี้ มีนางจรินทร์เจียมเจริญ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนารัฐราษฎรพื้นที่สูงจังหวัดราชบุรี เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนฯ ดังกล่าว

สยามธุรกิจ
เลขที่: 103.03 นส.พจน 41.222 โทร: 02-253-9384 โทรสาร: 02-253-9384

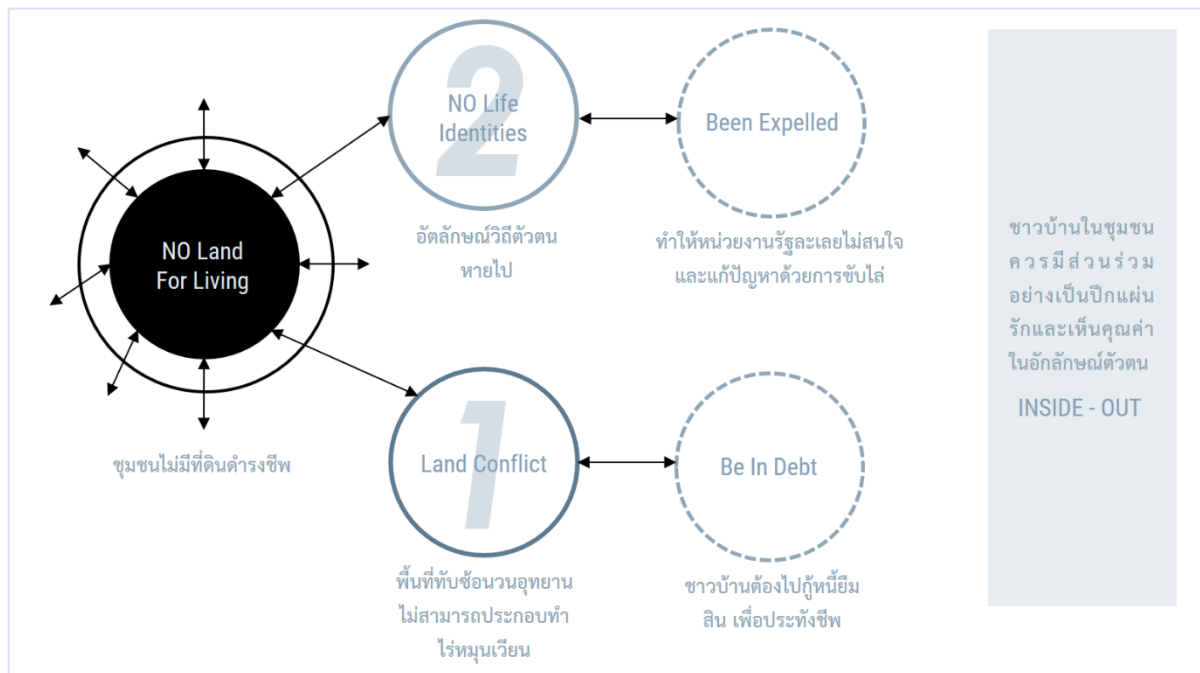
'เขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมกระเหรี่ยง' ที่บ้านกุหลาบหมื่น จ.อุทัยธานี และการแก้ไขปัญหาที่ดินตามมติ ครม. 3 สิงหาคม 2553

ศูนย์พัฒนาฯ สยามธุรกิจฯ ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกระเหรี่ยงบ้านกุหลาบหมื่น จังหวัดอุทัยธานี และขับเคลื่อนการประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 ณ ชุมชนกระเหรี่ยงบ้านกุหลาบหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคด จังหวัดอุทัยธานี โดยมีนางจรินทร์เจียมเจริญ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนารัฐราษฎรพื้นที่สูงจังหวัดราชบุรี เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนฯ ดังกล่าว

วันที่ 18 กรกฎาคม 2563 ศูนย์พัฒนาฯ สยามธุรกิจฯ ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกระเหรี่ยงบ้านกุหลาบหมื่น จังหวัดอุทัยธานี และขับเคลื่อนการประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษตามมติคณะรัฐมนตรี 3 สิงหาคม 2553 ณ ชุมชนกระเหรี่ยงบ้านกุหลาบหมื่น ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคด จังหวัดอุทัยธานี โดยมีนางจรินทร์เจียมเจริญ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนารัฐราษฎรพื้นที่สูงจังหวัดราชบุรี เข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนฯ ดังกล่าว

ภาพที่ 41 แผนภาพแสดงกิจกรรมเคลื่อนไหวต่างๆ สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เพื่อขับเคลื่อนชุมชนเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

ภาพที่ 42 แผนภาพแสดงบทสรุปความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทสรุปความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการหาข้อมูลผู้วิจัยค้นพบว่า ปัญหาหลักของชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียงคือ ปัญหาไม่มีที่ดินดำรงชีพ เนื่องจากการสถาปนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าสงวน วนอุทยานแห่งชาติต่างๆ ส่งผลให้เกิดพื้นที่ทับซ้อนกับแหล่งที่อยู่อาศัย ที่ดินทำมาหากินของชุมชน ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาใหญ่ๆ 2 เรื่อง ดังนี้

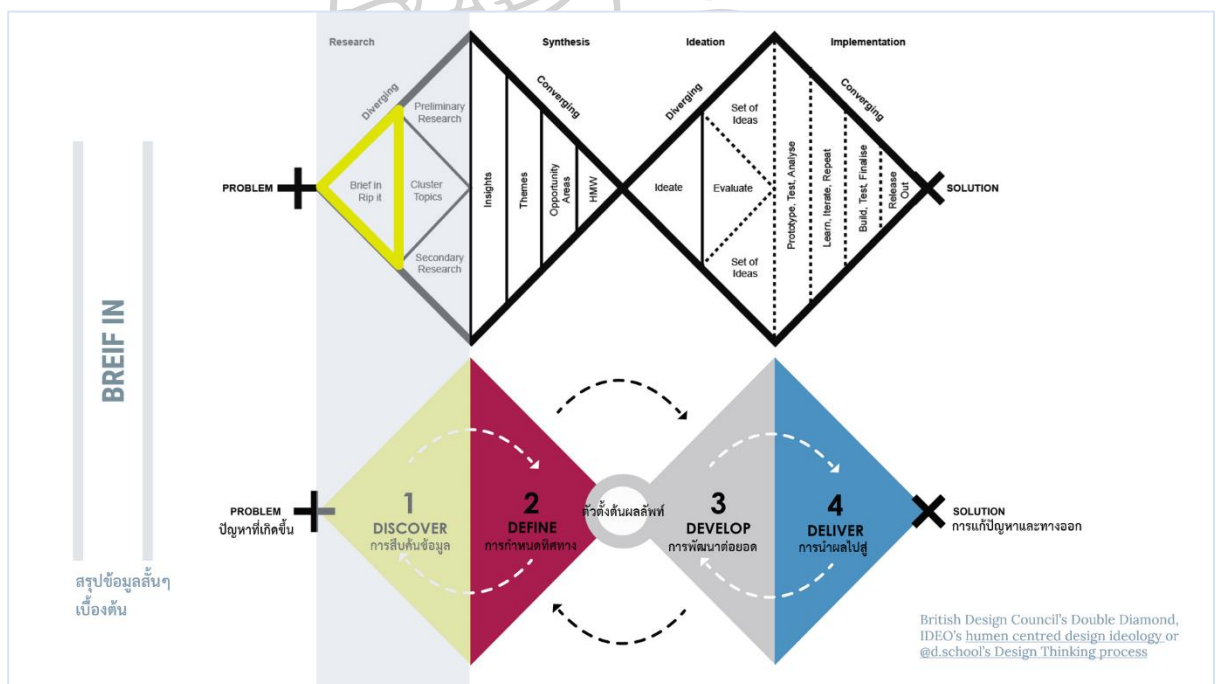
1. ชาวบ้านในชุมชนไม่สามารถทำไร่นาเลี้ยง ซึ่งเป็นเสมือนแหล่งดำรงชีพของชุมชน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนต้องไปกู้หนี้ยืมสินทั้งในระบบและนอกระบบ
2. อัตลักษณ์วิถีตัวตนของบรรพบุรุษที่สืบทอดกันมาได้หายไป เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการดำรงชีพ ส่งผลให้วิถีชีวิตวัฒนธรรมได้จางหายไป ส่งผลให้หน่วยงานรัฐ และสังคมไม่เห็นคุณค่าความสำคัญทำให้เพิกเฉยไม่สนใจ และละเลยต่อการการแก้ปัญหาอย่างถาวร

สิ่งสำคัญพื้นฐานของการบรรเทาปัญหา คือ ชาวบ้านทุกคนในชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียงต้องสร้างความแข็งแกร่ง ความภูมิใจในชุมชน ทุกคนควรปฏิบัติกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกเรื่องอย่างเป็น

ปีกแผ่น เปรียบเหมือนสร้างพลังจากภายในและสุดท้ายพลังนี้จะสามารถกระจายคุณค่าของชุมชน
ส่งผลสู่สังคมภายนอก (Inside - Out)

3.1.2 ขั้นตอนการวิจัยการสรุปข้อมูลเบื้องต้นโดยการทบทวนวรรณกรรม (Brief in)

รายละเอียดการวิจัยได้ กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 โดยจากข้อมูลการหาข้อมูลเบื้องต้นและสื่อ
ออนไลน์ต่างๆ ผู้วิจัยค้นพบว่า ชุมชน กะเหรี่ยงพุ่มเม้ง (ภูเหม็น) ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต
จังหวัดอุทัยธานี ได้มีการจัดกิจกรรมเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ระหว่างชุมชนและ
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงตัวตนการมีอยู่ของชุมชนและอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าสู่สังคม
ภายนอก โดยการขับเคลื่อนแสดงเป้าหมายเตรียมการ "การสถาปนาเป็นเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ"
ภายในเดือนธันวาคม ปี 2563

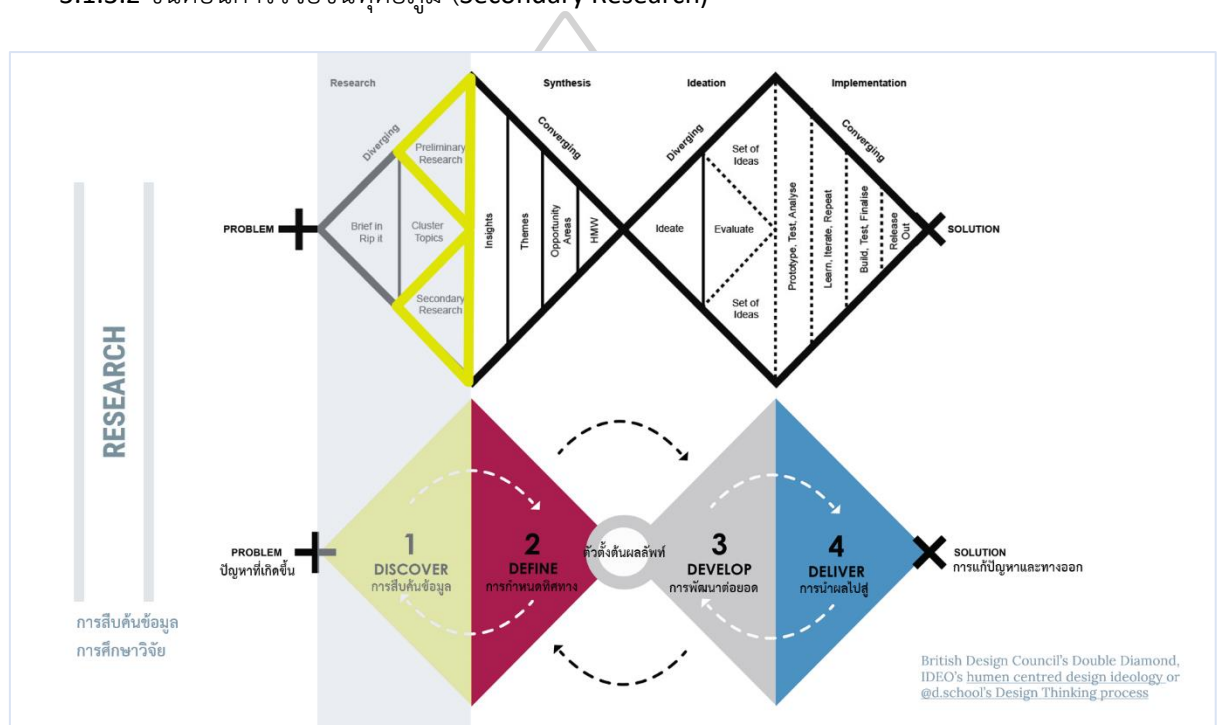
ภาพที่ 43 แผนภาพแสดงกระบวนการวิจัย ขั้นตอนการสรุปข้อมูลเบื้องต้น (Brief in)

3.1.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยไปในขั้นตอนต่อไปคือขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลการวิจัย (Discover)

ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่รวบรวมข้อมูล ณ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านพุ่มไต้ อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี โดยแบ่งการวิจัยออกเป็นสองขั้นตอนใหญ่ๆ ดังนี้คือ

3.1.3.1 ขั้นตอนการวิจัยขั้นปฐมภูมิ (Preliminary Research)

3.1.3.2 ขั้นตอนการวิจัยขั้นทุติยภูมิ (Secondary Research)

ภาพที่ 44 แผนภาพแสดงกระบวนการวิจัย ขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลการวิจัย

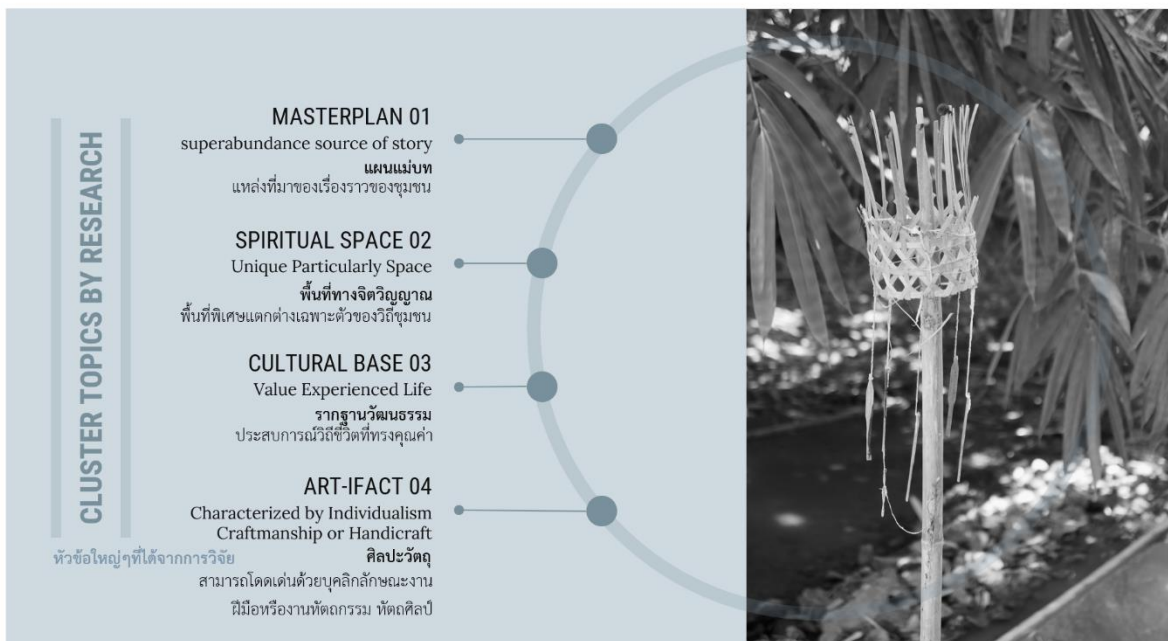
(Preliminary and Secondary Research)

ขั้นตอนการวิจัยขั้นปฐมภูมิ (Preliminary Research) ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมและนำมา ข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนการกำหนดคำถามต่างๆ ความสงสัย ที่ไม่สามารถหาคำตอบ ได้ด้วยผู้วิจัยเองก่อนทำการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไต้

ขั้นตอนการวิจัยทุติยภูมิ (Secondary Research) ผู้วิจัยได้นำคำถามที่กำหนดไว้ ลงพื้นที่ชุมชน ได้มีการสอบถามข้อมูลความคิดเห็น ประชุมหารือ สันทนาแลกเปลี่ยนความรู้กับชาวบ้านในชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 45 ภาพถ่ายแสดงขั้นตอนการสืบค้นข้อมูลวิจัย ขณะลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มย้ง

ภาพที่ 46 แผนภาพแสดงขั้นตอนการถอดกลุ่มข้อมูลการวิจัย (Cluster Topics by Research)

3.1.4 จากการวิจัยในชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถถอดเป็นกลุ่มข้อมูล

ซึ่งแบ่งออกมาได้ 4 กลุ่มข้อมูล ดังนี้

3.1.4.1 กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับแผนแม่บท กล่าวและแสดงถึงแหล่งที่มาของเรื่องราวของชุมชน

(Masterplan: Superabundance Source of Story)

3.1.4.2 กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ทางจิตวิญญาณ กล่าวและแสดงถึงพื้นที่พิเศษแตกต่างเฉพาะตัวของ

วิถีชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไย้ง (Spiritual Space: Unique Particularly Space)

3.1.4.3 กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับรากฐานวัฒนธรรม กล่าวและแสดงถึงประสบการณ์วิถีชีวิตที่ทรงคุณค่า

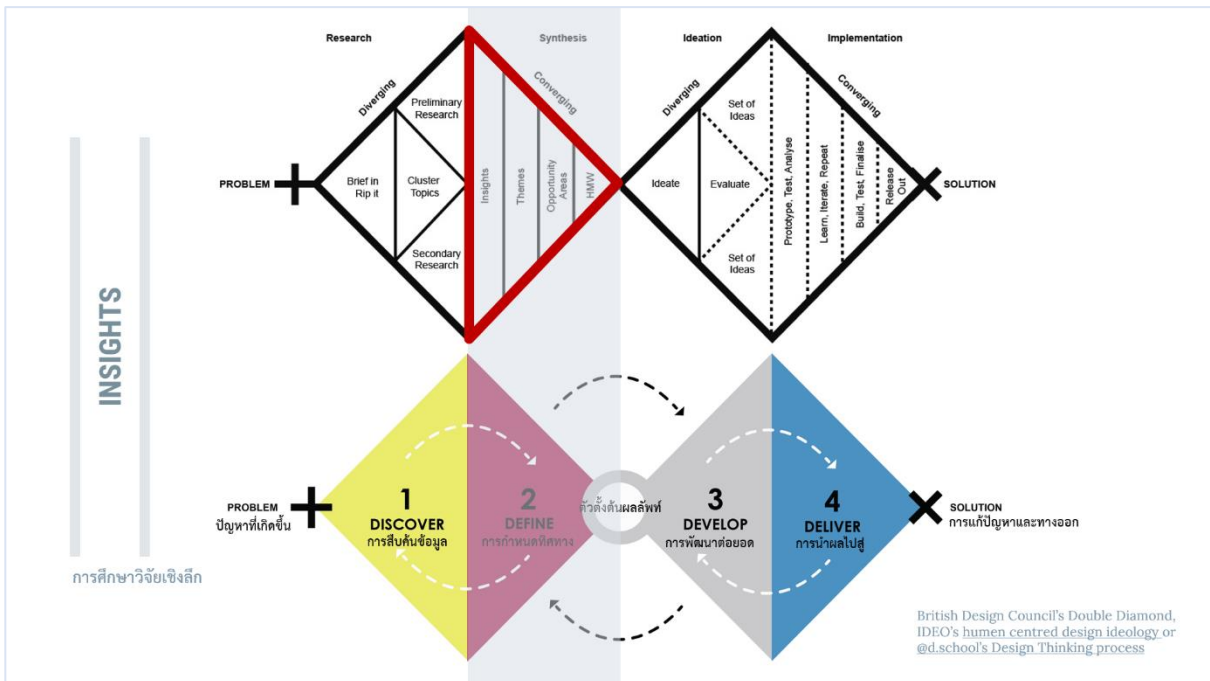
(Cultural Base: Value Experienced Life)

3.1.4.4 กลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะวัตถุ กล่าวและแสดงถึงความสามารถโดดเด่นด้วยบุคลิกลักษณะของ

ชุมชน ที่สามารถเกี่ยวเนื่องถึงความเป็นงานฝีมือหรืองานหัตถกรรม หัตถศิลป์ หรืออยู่ในขอบเขตนี้

(Art-iFact: Characterized by Individualism Craftmanship or Handicraft)

ภาพที่ 47 แผนภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) และการกำหนด Concept Theme
 3.1.5 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยไปขั้นตอนการกำหนดทิศทางการวิจัยหรือการวิจัยเชิงลึก (Insight)
 โดยการลงพื้นที่จริงเพื่อทำการทดลองจริง การสัมผัสจริง การทดลองใช้ เพื่อนำข้อมูลมาวิจัยขั้นต่อไป

ภาพที่ 48 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเม้ง

SITE FOCUS
ศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้านกะเหรี่ยงพุมเรียง

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

แหล่งรวมองค์ความรู้ กิจกรรมต่างๆ ในเรือนศูนย์วัฒนธรรมใจกลางชุมชน

ภาพที่ 49 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียง

SITE FOCUS
ศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้านกะเหรี่ยงพุมเรียง

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพที่ 50 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียง

SITE FOCUS
ศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้านกะเหรี่ยงพุเมี้ยง

INSIGHTS

(การจกลาย เรียกว่า "โอง")

(การซีกผ้า หรือ ดึงด้าย เรียกว่า "ป่าวท่า")

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ศูนย์วัฒนธรรมชุมชนแหล่งรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น (การทอผ้ากะเหรี่ยง)

ภาพที่ 51 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุเมี้ยง

SITE FOCUS
ลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

สะพานไม้ไผ่เชื่อมระหว่างศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้าน และลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

ภาพที่ 52 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุเมี้ยง

SITE FOCUS
ลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

ลงพื้นที่ตามชุมชนแนะนำสำรวจกลุ่ม
น้ำแห่งจิตวิญญาณซึ่งเป็นหัวใจ
สำคัญ ต้นกำเนิดวิถีชีวิต อัตลักษณ์
วัฒนธรรมของชุมชนบ้านพุ่มน

INSIGHTS

ชาวบ้านแนะนำเขตพื้นที่
ชัดเจน ทบข้อระหว่างพื้นที่
ชุมชนคุ้มครองวัฒนธรรมและ
วนอุทยานห้วยคต

พื้นที่สำหรับกิจกรรมของชุมชนบริเวณลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ภาพที่ 53 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มน

SITE FOCUS
ลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

ลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ หัวใจสำคัญศูนย์กลางพื้นที่ของชุมชนบ้านกะเหรี่ยงพุ่มน

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ภาพที่ 54 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มน

SITE FOCUS
ลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

ผศ.ดร.วรวิทย์ นพแก้ว
คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์ กำลัง
อธิบายความสำคัญของ
ห้วยน้ำเล็กๆแห่งนี้ ที่เป็น
ต้นกำเนิดและไหลไปสู่ลำ
น้ำสายใหญ่ๆ เช่น แม่น้ำ
สะแกกรัง

พื้นที่สำคัญ ที่รวมมณเฑียรที่
สะอาดเคราะห์ ล้างบาป
ตามความเชื่อของชุมชน

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ลำห้วยแห่งนี้เป็นต้นน้ำที่ไหลลงสู่ ต้นน้ำห้วยขาแข้ง อ่างเก็บน้ำขุนแก้ว แม่น้ำสะแกกรัง และแม่น้ำเจ้าพระยา

ภาพที่ 55 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเียง

SITE FOCUS
ลำห้วยแห่งจิตวิญญาณ

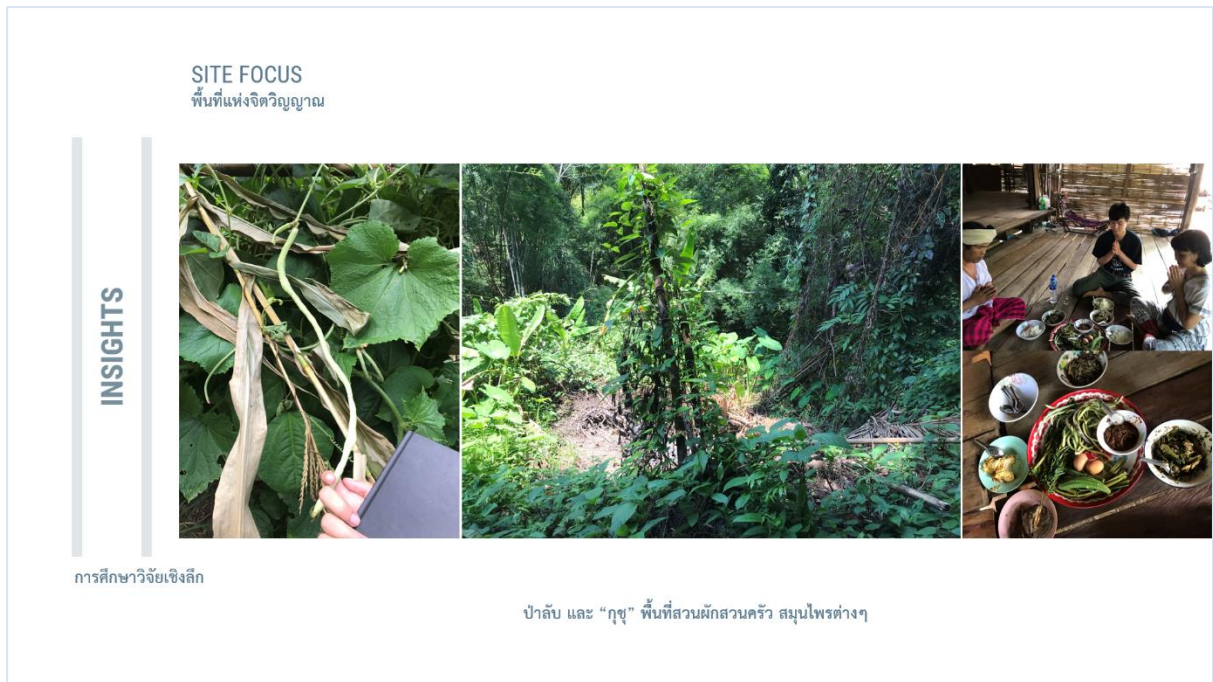
INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

“การปักเสเด็ง” ความเชื่อการใช้ไม้ไผ่ปักลงในดิน ชุดหลุมเพื่อฝังเมล็ดพันธุ์ต่างๆ จะทำให้พืชผลงอกงามดี

ภาพที่ 56 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเียง

ภาพที่ 57 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไ้ม้ง

ภาพที่ 58 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไ้ม้ง

SITE FOCUS
พื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก
วังปลาเขตอภัยทาน (กุยยี่ะ) และเรือนเจ้าวัดรองค์ก่อน

ภาพที่ 59 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไย้ง

SITE FOCUS
พื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ต้นมะพร้าว 150 ปี
(นับจากท่านผู้เฒ่าเสียชีวิตไป)

ต้นไม้ใหญ่สำหรับพื้นที่ทำพิธีสะเดาะเคราะห์
(ต้นไทร)

ภาพที่ 60 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไย้ง

SITE FOCUS
พื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

(ต้นเฟื่อใหญ่ (เผื่อ หรือคอบพะง))

(ต้นกล้าเพาะเลี้ยง (ต้นมะก่า))

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ชาวชุมชนจะไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ จะย้ายเรือนหลบต้นไม้ และมีการเพาะเลี้ยงต้นกล้าคืนป่า

ภาพที่ 61 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเม้ง

CULTURE CONTEXT: NATURE APPRECIATION & RESPECT
วัฒนธรรมชุมชน การเคารพ เทิดทูน และซาบซึ้งในธรรมชาติ

INSIGHTS

(บวบขาว
ควินซา)
(เผื่อลิเผ่าตู) (ถั่วฝักยาว
พื้นบ้าน)
(น้ำยาป่า
ปลาตุก) (กะทือยักซี่
หรือกูไฟตุ้ง) (มะเขือพวง)

(แมงจิดกระตูกหมู) (ผักกูด) (หยวกกล้วย)

(น้ำพริกปลา เม็ดมาก)

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

ชุมชนมีความศรัทธาว่าธรรมชาติเป็นผู้ให้ชีวิต จึงพยายามดูแลและรักษาธรรมชาติให้คงอยู่ต่อไป

ภาพที่ 62 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเม้ง

CULTURE CONTEXT
เรือนเจ้าวัตร และพื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

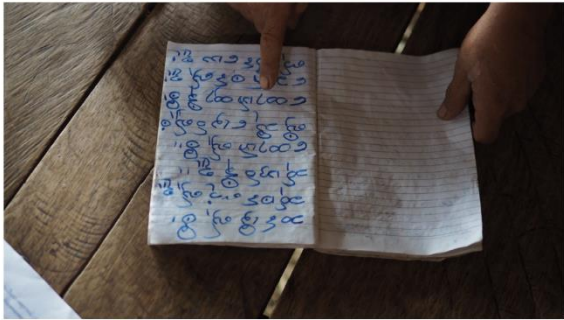

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

เส้นทางจากศูนย์วัฒนธรรมชุมชน เดินขึ้นไปเรือนเจ้าวัตร

ภาพที่ 63 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไต้

CULTURE CONTEXT
เรือนเจ้าวัตร และพื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

พูดคุยกับเจ้าวัตร เรื่องวัฒนธรรม ประเพณีชุมชน และภาษาท้องถิ่น

ภาพที่ 64 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไต้

CULTURE CONTEXT

เรือนเจ้าวัตร และพื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

การศึกษาวิจัยเชิงลึก

แม่ย่ากำลังกินหมาก โดยใช้หินเผาทำเป็นปูนเขียนหมาก

ภาพที่ 65 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไย้ง

CULTURE CONTEXT

เรือนเจ้าวัตร และพื้นที่แห่งจิตวิญญาณ

INSIGHTS

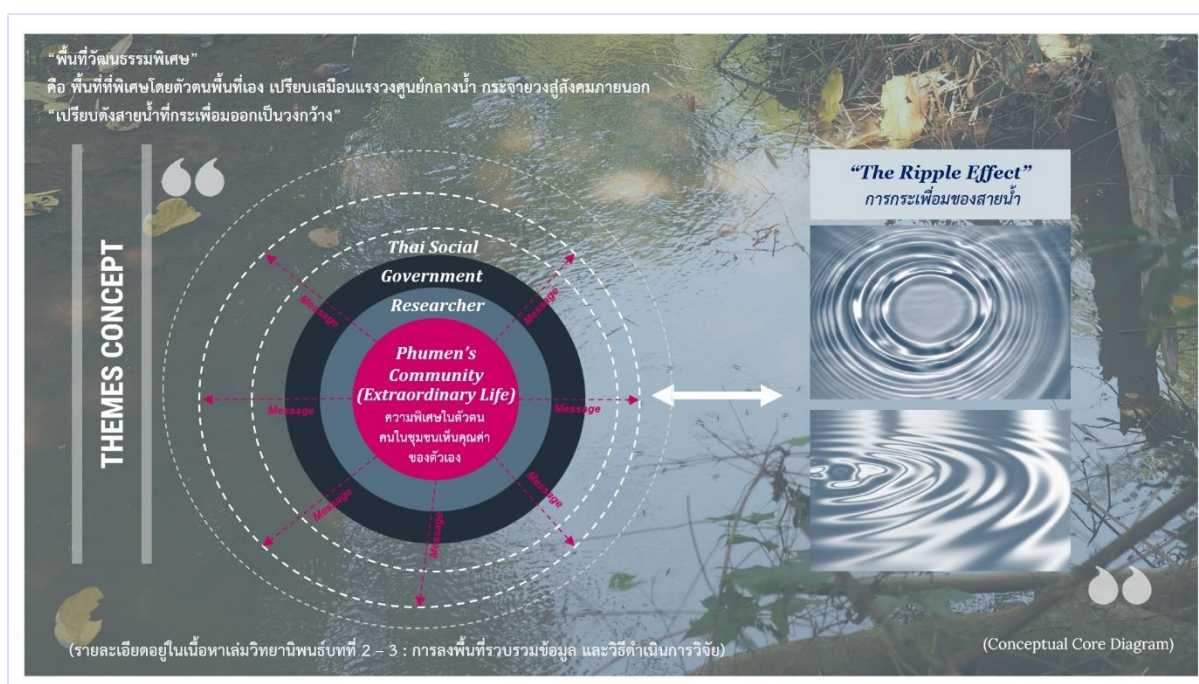
การศึกษาวิจัยเชิงลึก

มุมสะพานเคราะห์ สาระภาพบาป บริเวณเรือนเจ้าวัตร

ภาพที่ 66 กลุ่มภาพแสดงขั้นตอนวิจัยเชิงลึก (Insight) จากการลงพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไย้ง

3.1.6 ขั้นตอนการกำหนด Themes Concept ของการออกแบบโครงการ

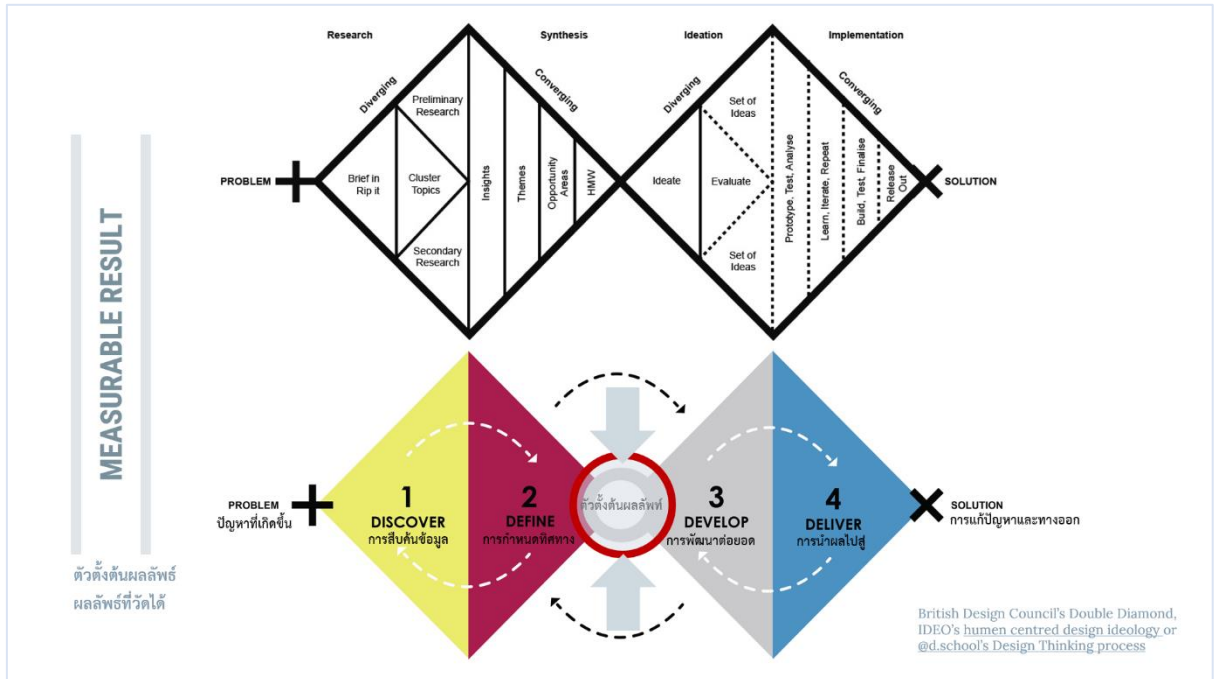
คือ พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ หมายถึง พื้นที่ที่พิเศษด้วยตัวตนของพื้นที่เอง โดยชาวชุมชนต้องแข็งแกร่ง มีความเชื่อมั่น และภูมิใจในอดีต ลักษณะตัวตน เปรียบเสมือนแรงดึงดูดใจภายในและส่งผลมาถึงสังคมภายนอก เปรียบเสมือน "สายน้ำที่ กระเพื่อมออกเป็นวงกว้าง หรือ The Ripple Effect"

ภาพที่ 67 แผนภาพแสดง Theme Concept การออกแบบคือ สายน้ำที่กระเพื่อมออกเป็นวงกว้าง

3.1.7 ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อการกำหนดทิศทางของการออกแบบ ผู้วิจัยจึงได้ตัวตั้งต้นผลลัพธ์ออกมา (Measurable Result)

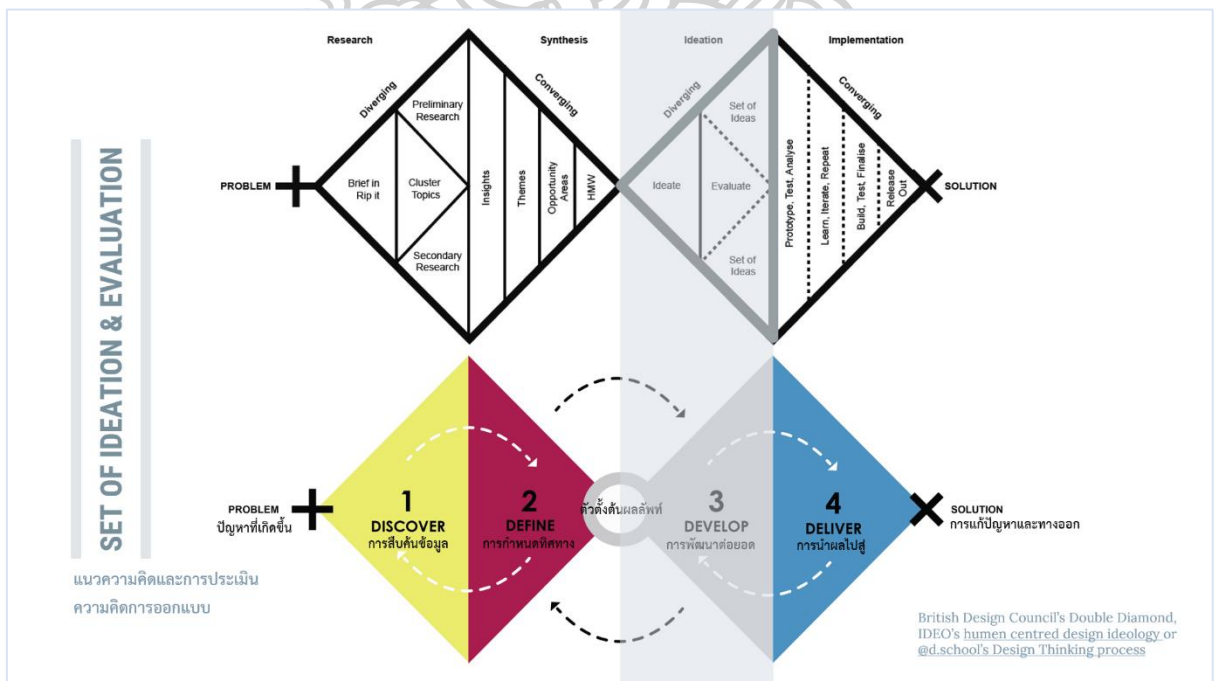
คือ การจัดทำข้อมูลเชิงสารานุกรมของชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี่ยง (Encyclopedia) ซึ่งความตั้งใจคือ ต้องการเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณค่าเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชน ในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษให้แก่สังคมภายนอก เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชุมชนหนึ่งที่ควรคู่การรักษาไว้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยหรือประเทศไทย

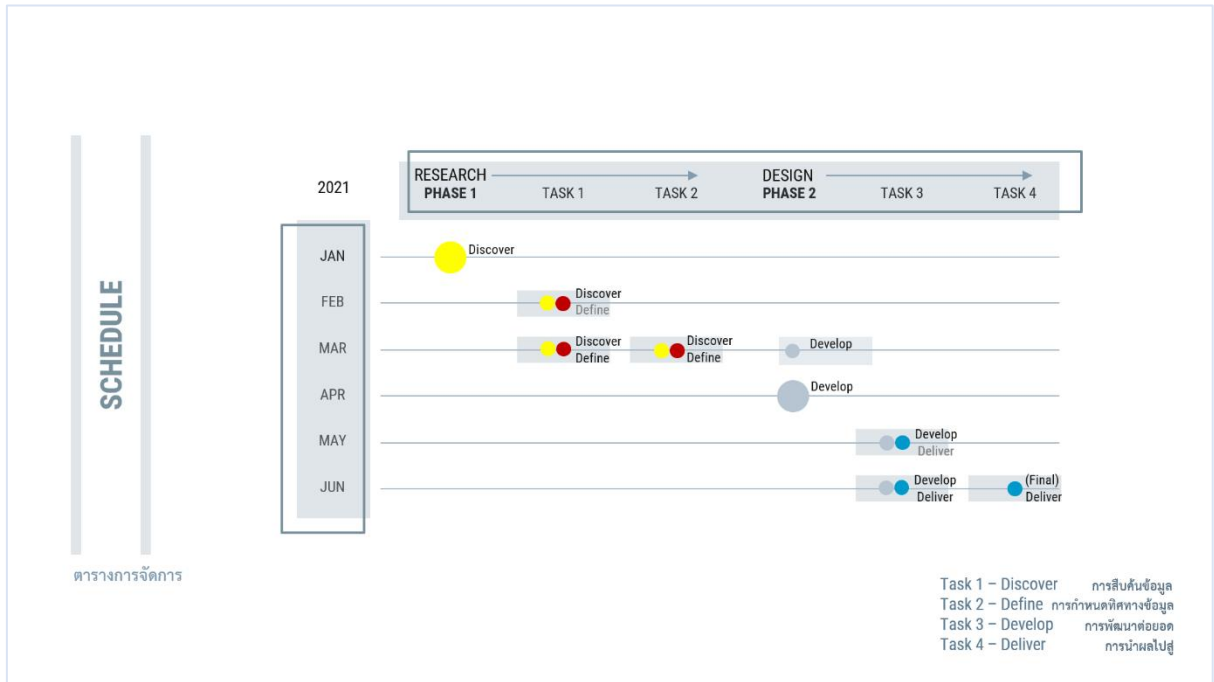
ภาพที่ 68 แผนภาพแสดงขั้นตอนวิจัยสมมติฐานตัวตั้งต้นผลลัพธ์ที่วัดได้ (Measurable Result)

3.1.8 เมื่อผู้วิจัยได้ตัวตั้งต้นผลลัพธ์ออกมาแล้วนั้น จึงดำเนินการวิจัยไปขั้นตอนต่อไป

คือ ขั้นตอนแนวความคิด และประเมินวิจัยแนวความคิดออกมาสู่การออกแบบต่อไป

ภาพที่ 69 แผนภาพแสดงขั้นตอนแนวความคิดและประเมินวิจัยแนวความคิด (Ideation, Evaluation)

ภาพที่ 70 แสดงตารางการจัดการเวลาและวางแผนขั้นตอนการวิจัย

ภาพที่ 71 แผนภาพแสดงการแบ่งความคิดออกมาเป็น Ideation A และ Ideation B

โดยผู้วิจัยได้แนวความคิดประกอบข้อมูล 2 รูปแบบรวมกัน คือ แนวความคิด A และแนวความคิด B
แนวความคิด A คือ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นเสมือนคลังข้อมูลข่าวสาร
(Research Collection, Data Collection)

แนวความคิด B คือ การนำข้อมูลมาสื่อสารเป็นงานศิลปะ ได้แก่ ศิลปะการตีความ (Interpretation
Arts), ศิลปะภาพประกอบเล่าเรื่อง (Illustration Story), งานศิลปะภาพถ่ายติดถ่ายทอดเรื่องราว
(Collage Graphic), ศิลปะเชิงติดตั้งในพื้นที่ (Installation Arts), แผนภาพข้อมูล (Information
Diagram) เป็นต้น

3.1.9 ผู้วิจัยได้ประเมินแนวความคิด (Set of Ideas, Evaluation)

ในขั้นต้นจึงได้จัดทำสมุดบันทึกเกี่ยวกับชุมชนพุ่มเมียง (Phumen's Art Notebook) ด้วยงานศิลปะเริ่ม
จากการ Sketch ด้วยมือ โดยการนำข้อมูลจากการลงพื้นที่มาจัดทำเป็นงานภาพประกอบเป็นเนื้อหาที่
เสริมความสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับข้อมูลข้อเท็จจริงจากการสำรวจและสอบถามชาวบ้านในชุมชน

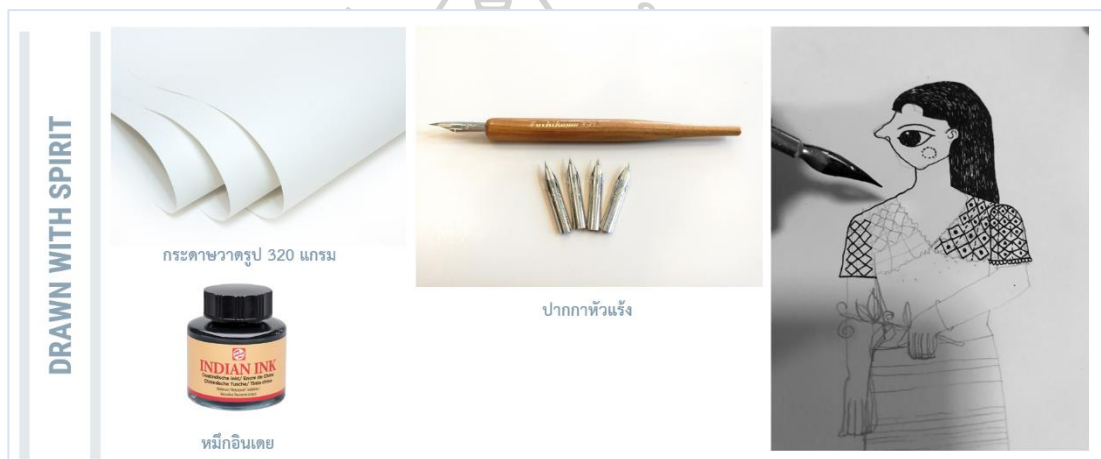

ภาพที่ 72 แผนภาพแสดงแนวความคิดการจัดทำสมุดจดบันทึกชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมียง

3.2 ผู้วิจัยได้บทสรุปคือจัดทำศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลนำไปสู่ภาพวาดประกอบ

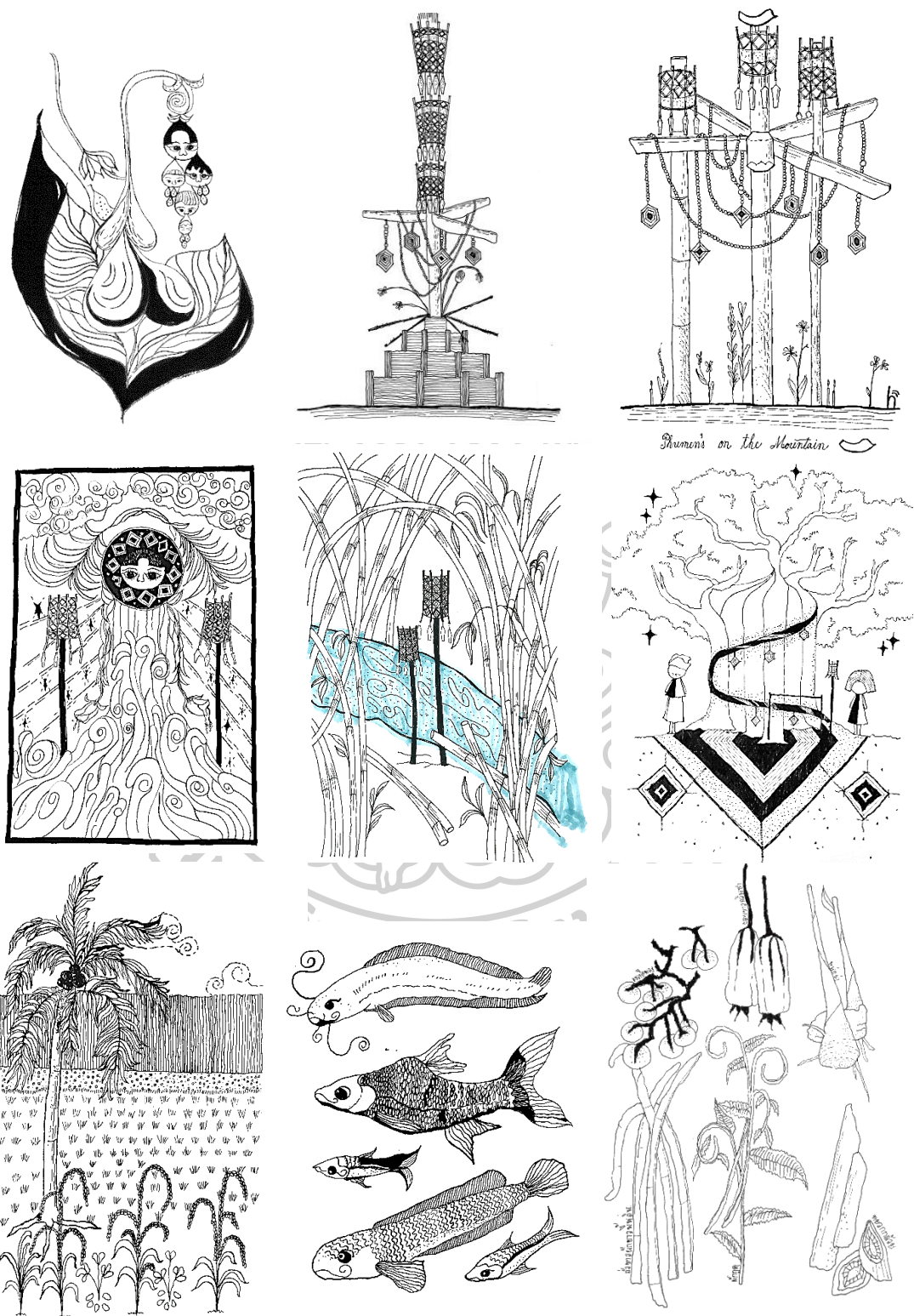
3.2.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการจัดทำหรือการจดบันทึกเรื่องราว

- กระดาษวาดรูป 320 แกรม
- ปากกาหัวแข็ง
- หมึกอินเดีย

ภาพที่ 73 แผนภาพแสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการจัดทำ

3.2.2 ศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลวิจัยนำไปสู่ภาพวาดประกอบ

ภาพที่ 74 แผนภาพแสดงศิลปะสร้างสรรค์จากการรวบรวมข้อมูลวิจัยนำไปสู่ภาพวาดประกอบ

3.2.3 การประเมินแนวความคิดการออกแบบโดยความหมายของศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

“SPIRITUAL PAGODA”

เจดีย์แห่งจิตวิญญาณประจำชุมชน เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งจิตวิญญาณ เปรียบดั่งที่พึ่งพิงสรวงสูงที่สุดที่ชุมชนนับถือ

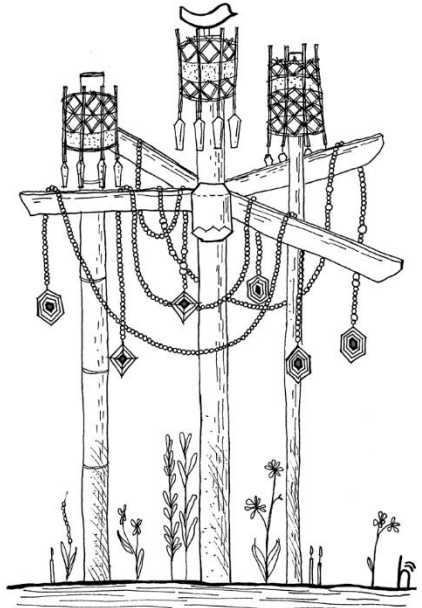
ภาพที่ 75 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

“SPIRITUAL LEADER SYMBOL”

สัญลักษณ์สื่อแทนผู้นำแห่งจิตวิญญาณชุมชน เป็นผู้ประพடுத்தในศีล คือ เจ้าวัตร และแม่ย่า ตั้งอยู่ด้านหน้าของเจดีย์แห่งจิตวิญญาณ

Shumen's on the Mountain ☺

ภาพที่ 76 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

“BORN”

ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มย้ง มีต้นกำเนิดจากช็อคโกแลต ที่ขึ้นในพื้นที่ตามธรรมชาติ คือ “ดอกพุ่มย้ง” ในภาษากะเหรี่ยง หรือในภาษาไทยคือ “ดอกเข้าพรรษา” หรือ “ดอกหงส์เหิน” ซึ่งคนภายนอกออกเสียงเรียกเพี้ยนจนกลายเป็น “ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านภูเหม็น” ในปัจจุบัน

ภาพที่ 77 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

“GOD OF NATURE”

ชาวบ้านในชุมชนเคารพนับถือในธรรมชาติเปรียบดังเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ ที่ประทานความอุดมสมบูรณ์ ทั้งผืนดิน สายน้ำ ต้นป่า พืชผล เพื่อให้คนในชุมชนได้ดำรงชีพอย่างผาสุก

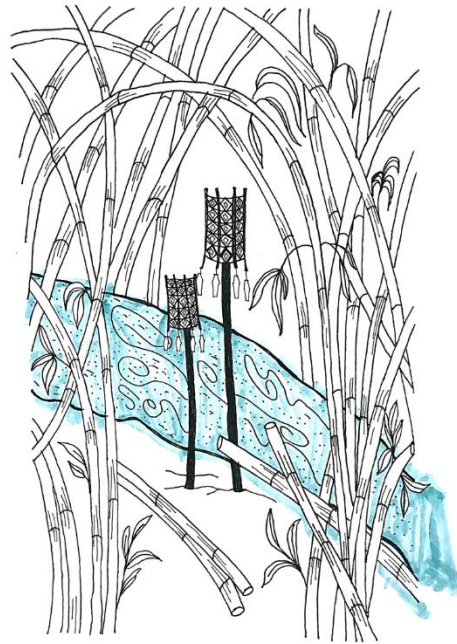
ภาพที่ 78 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

"GOD'S TREASURE"

ลุ่มน้ำแห่งจิตวิญญาณคือชุมชนที่ล้ำค่า เป็นส่วนหนึ่งของเทพเจ้าธรรมชาติ ที่ชุมชนต้องเคารพ ดูแล หวงแหน รักษาลำห้วยให้มีชีวิตดำรงอยู่ โดยการดูแลป่าต้นน้ำ และสัตว์น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติคือสิ่งที่แสดงถึงจิตวิญญาณอันชุ่มชื้นของชาวบ้านทุกคนในชุมชน

ภาพที่ 79 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

"PROTECTION CEREMONY"

สัญลักษณ์สื่อพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา หรือสารภาพบาปของชุมชน จะกระทำบริเวณใต้ต้นไม้ใหญ่ที่มีอายุหลายปี ตามความเชื่อทางจิตวิญญาณของชาวบ้านในชุมชน

ภาพที่ 80 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

ภาพที่ 81 แผนภาพแสดงความคิดศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

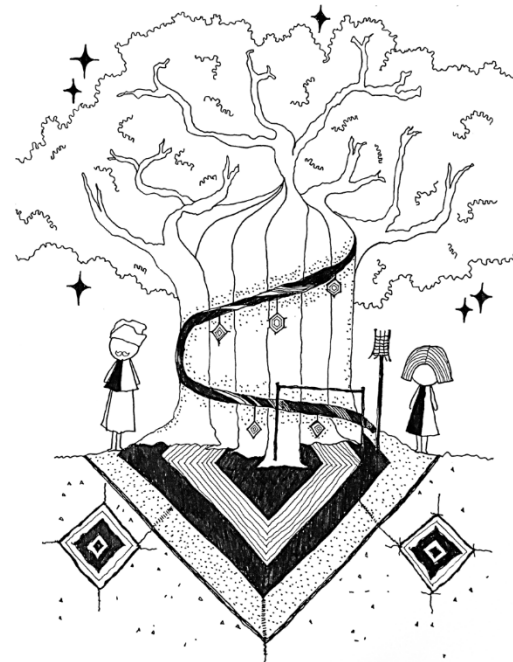
ภาพที่ 82 แผนภาพแสดงความคิดศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

"THE TREE OF VILLAGE"

ต้นเพ็ลใหญ่ หรือต้นกะพง เป็นต้นไม้ใหญ่ประจำหมู่บ้าน
มีอายุประมาณ 300 ปี ขนาดต้นประมาณ 30 คนโอบ
เป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ

ภาพที่ 83 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

"LONG LIVE ENVIRONMENT"

ต้นมะพร้าว 150 ปี และนาข้าว

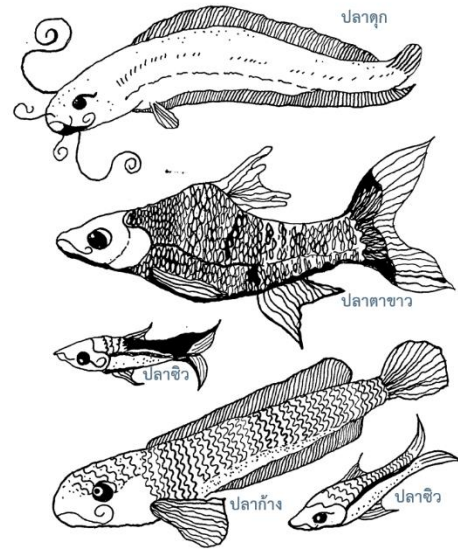
ภาพที่ 84 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

DRAWN WITH SPIRIT

“ABUNDANCE PALACE”

ปลาต่างๆที่อาศัยในวังปลา หรือเขตอภัยทาน ภาษา
กะเหรี่ยงเรียกว่า “ก้วยฮီး” จะมีปลาหลายชนิด เช่น
ปลาชิว ปลาตุ๊ก ปลาตาขาว ปลาช่อน ปลาแก้ง เป็น
ต้น วังปลาจะแสดงถึงสัญลักษณ์ความเชื่อของความ
อุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในชุมชน

ภาพที่ 85 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

การประเมินแนวความคิดการออกแบบ

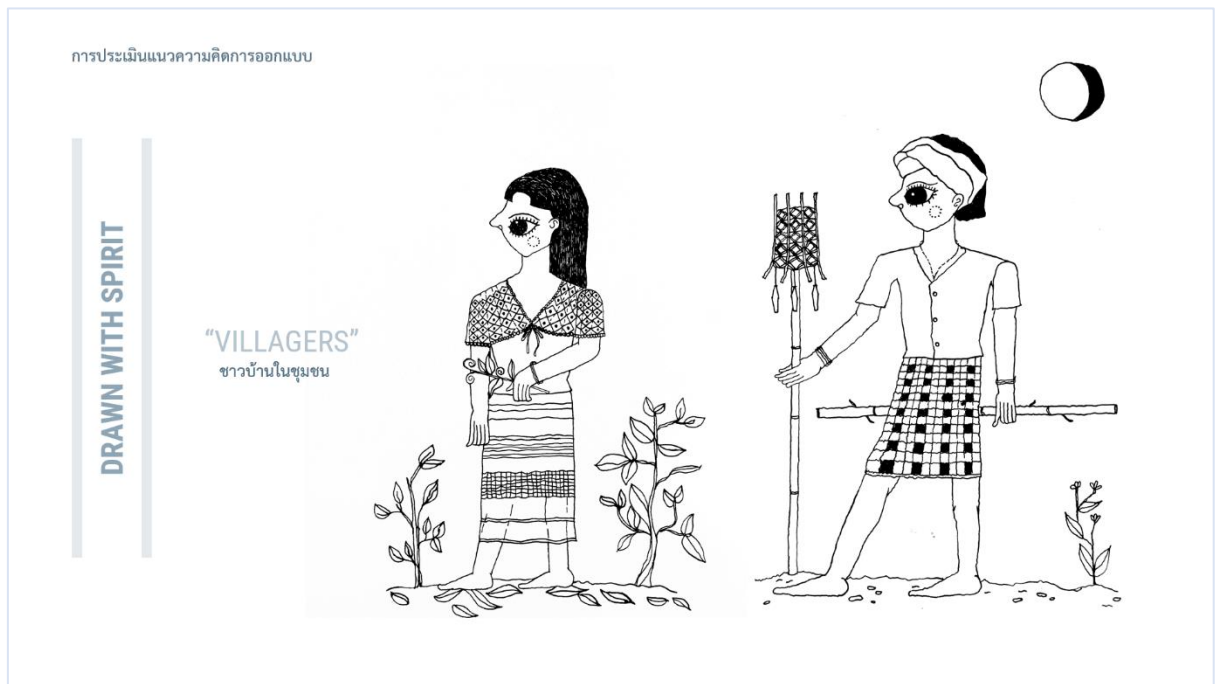
DRAWN WITH SPIRIT

“TRADITIONAL RICE MILLING”

วิธีการตำข้าวตามวิถีชุมชน

ภาพที่ 86 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

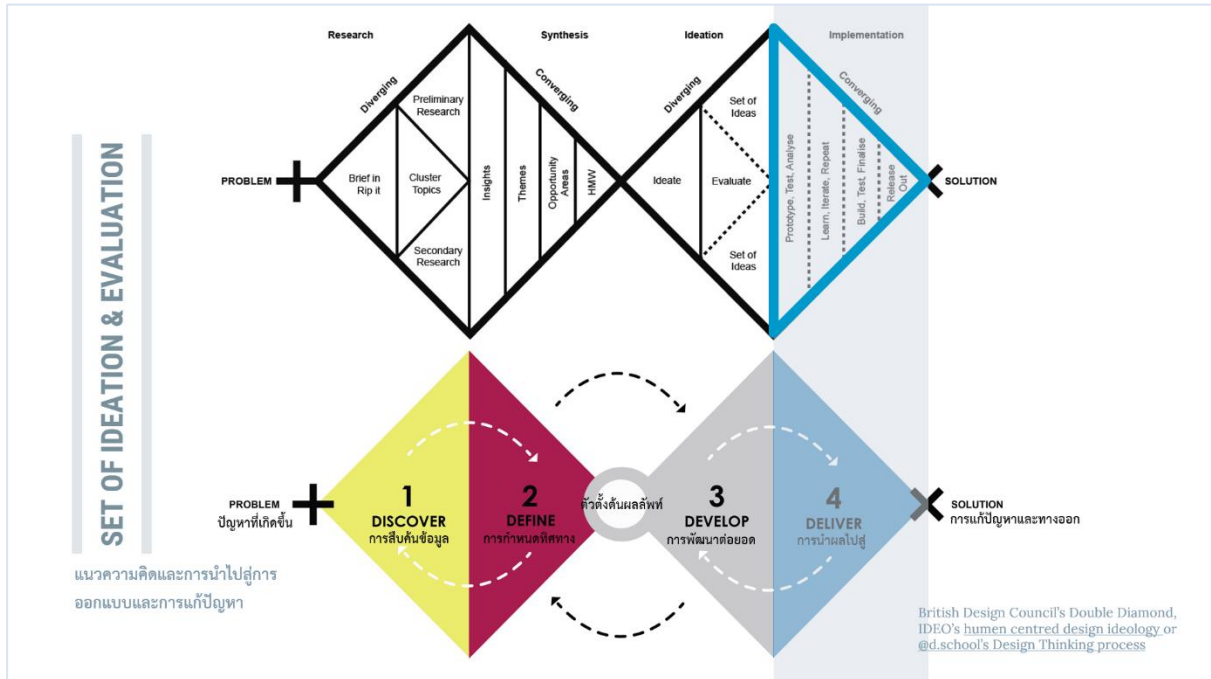
ภาพที่ 87 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

ภาพที่ 88 แผนภาพแสดงความหมายศิลปะข้อมูลภาพประกอบ

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย และการสรุปผล

ภาพที่ 89 แผนภาพขั้นตอนการนำผลไปสู่ (Deliver)

ภาพที่ 90 แผนภาพผลิตผลของการวิจัยและออกแบบ (Design Output)

4.1 ผลการดำเนินการวิจัย

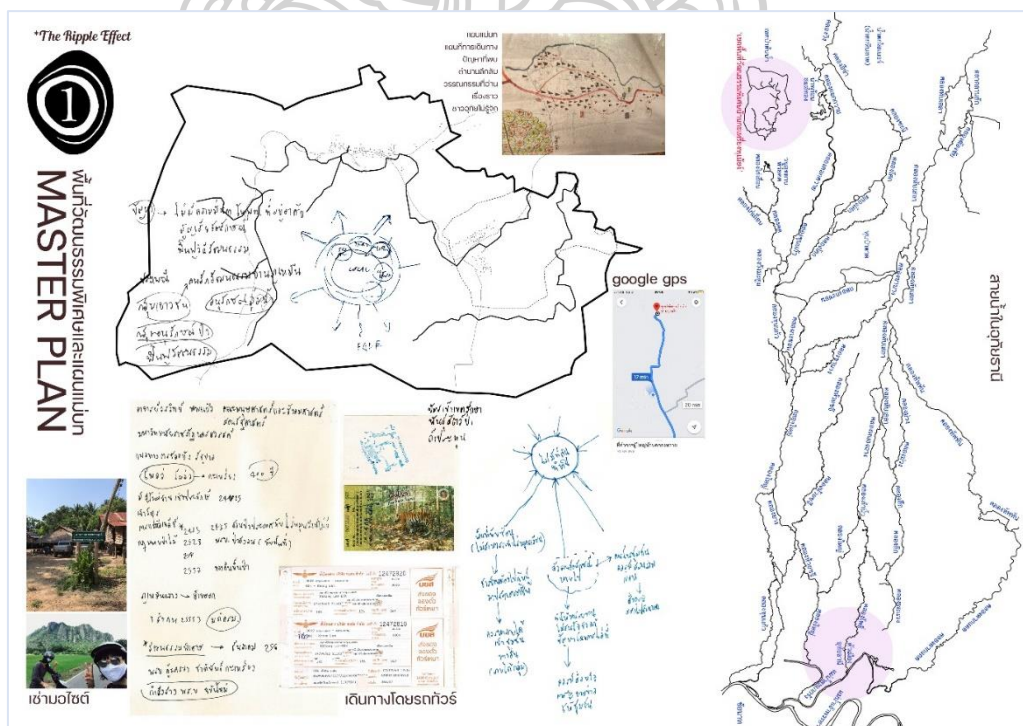
ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดโดยการจดบันทึก (Sketch) ซึ่งรวบรวมออกมาได้ทั้ง 4 หมวดหมู่ได้แก่

หมวดที่ 1 เกี่ยวกับพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษการเตรียมตัวลงพื้นที่บันทึกการเดินทางการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ

หมวดที่ 2 เกี่ยวกับพื้นที่จิตวิญญาณพื้นที่ประกอบพิธีกรรมสำคัญของชุมชนการสะเดาะเคราะห์ของชุมชนวังปลาสำหรับเขตอภัยทาน

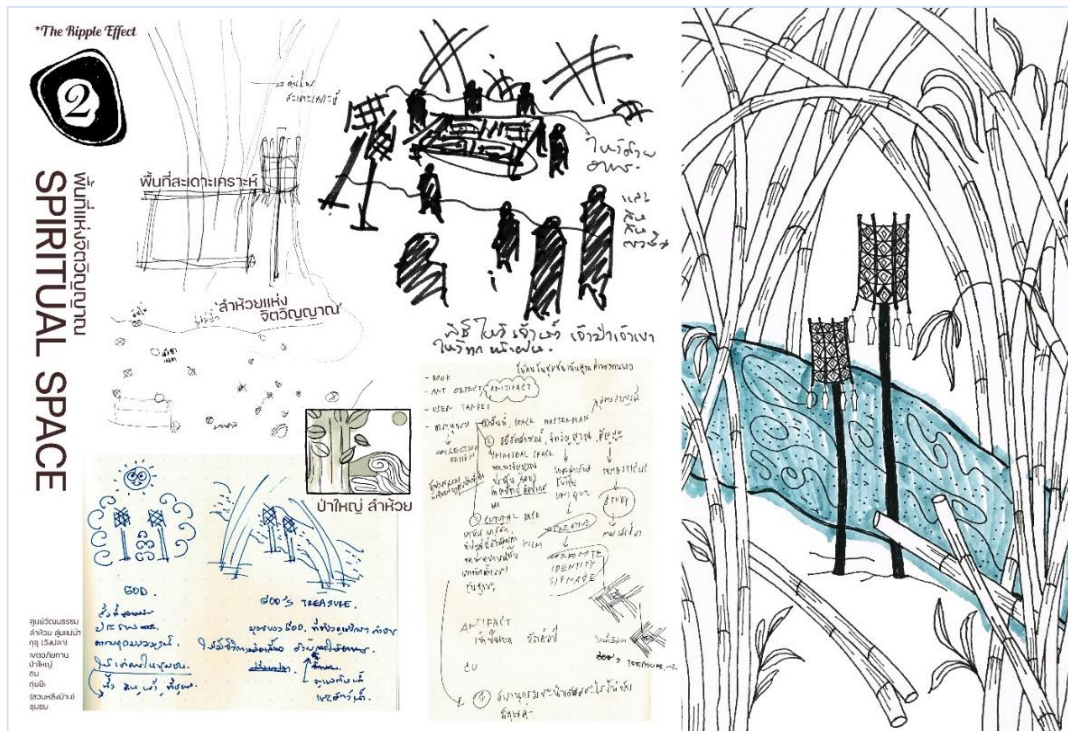
หมวดที่ 3 เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนเช่นเจดีย์เจ้าวัตรเรือนประกอบพิธีเจ้าวัตรหรือศาลาเจ้าวัตรความหมายของฉัตรหรือการปักสะดึง

หมวดที่ 4 เกี่ยวกับศิลปะวัตถุของชุมชนเช่นเครื่องปั้นดินเผาบนเรือนชาวบานเครื่องดอกขาวโดยฝีมือชาวบานในชุมชนผาทอกะเหรี่ยงเบนตน ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์หลังเคราะห์เชื่อมโยงไปในงานออกแบบทั้งหมดในขั้นตอนต่อไป

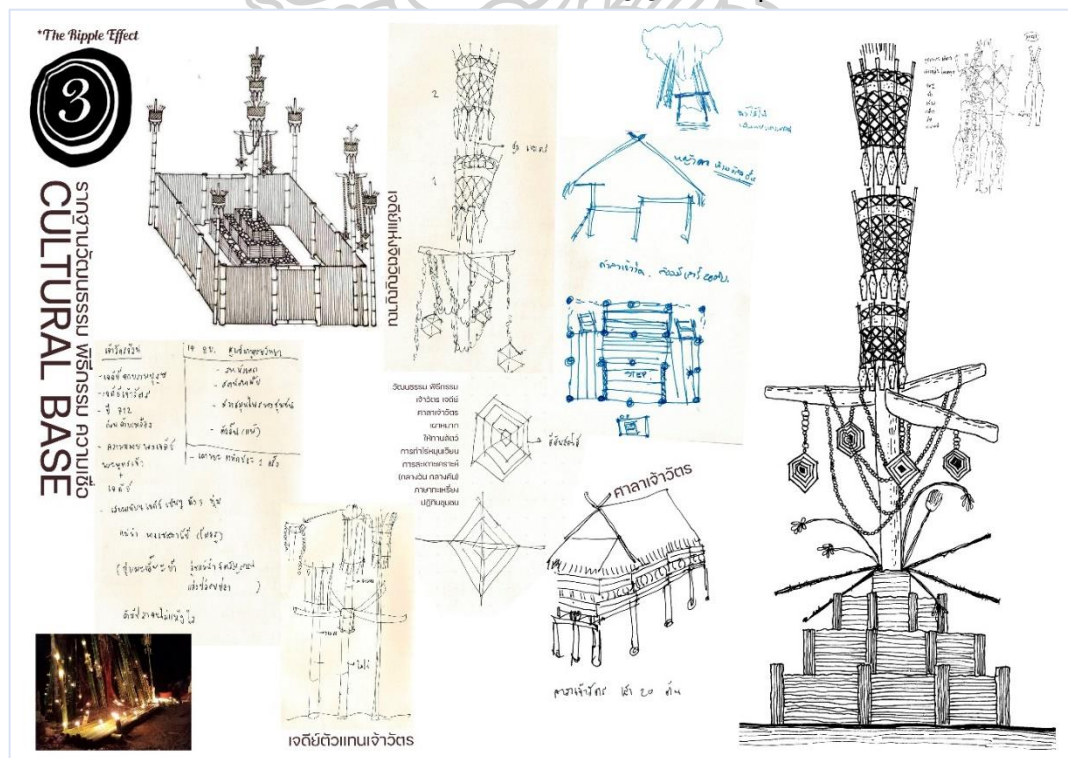

ภาพที่ 91 แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจดบันทึกข้อมูล

หมวดที่ 1 : เกี่ยวกับพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษและแผนแม่บท

ภาพที่ 92 แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล
หมวดที่ 2 : เกี่ยวกับพื้นที่จิตวิญญาณของชุมชน

ภาพที่ 93 แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล
หมวดที่ 3 : เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน

ภาพที่ 94 แผนภาพ Sketch แสดงการออกแบบ Leaflet Design การจัดบันทึกข้อมูล

หมวดที่ 4 : เกี่ยวกับศิลปะวัตถุของชุมชน

ภาพที่ 95 แผนภาพแสดงกลุ่มสีที่ใช้ในการออกแบบ

เชื่อมโยงมาจากการลงพื้นที่และศึกษาธรรมชาติในชุมชน

Sketchbook Leaflet Design

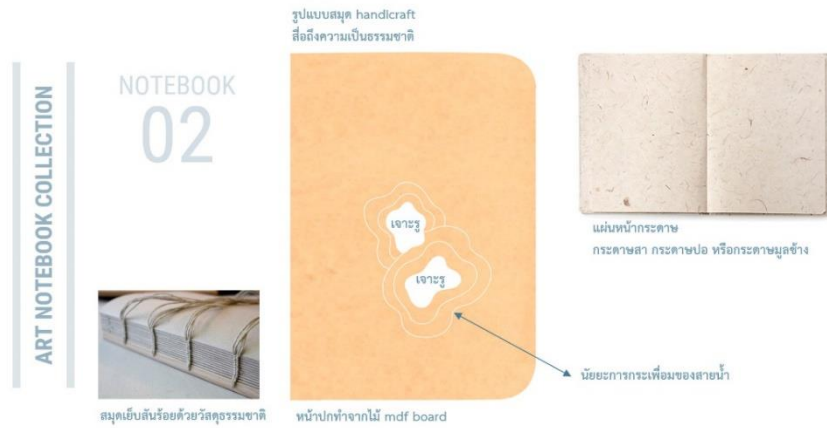
รวบรวมบันทึกจากการลงพื้นที่ไปในเขตวัฒนธรรมพิเศษ ชุมชนกะเหรี่ยงมูเมียง

ภาพที่ 96 แผนภาพแสดงรูปแบบ Leaflet Design การจดบันทึกข้อมูล

Notebook

สมุดบันทึกเรื่องราวของชุมชนในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ ผ่านงานภาพวาดประกอบ และการถ่ายรูปจากการลงพื้นที่จริงในชุมชน สำหรับใช้เป็นหนังสืออ้างอิงข้อมูลเบื้องต้นของ ชุมชนกะเหรี่ยงเผ่าเมยวี่ ตำบลทองหลาง อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี

Prototype

ภาพที่ 98 แผนภาพแสดงสมุดบันทึกเรื่องราวของชุมชนในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ (Prototype)

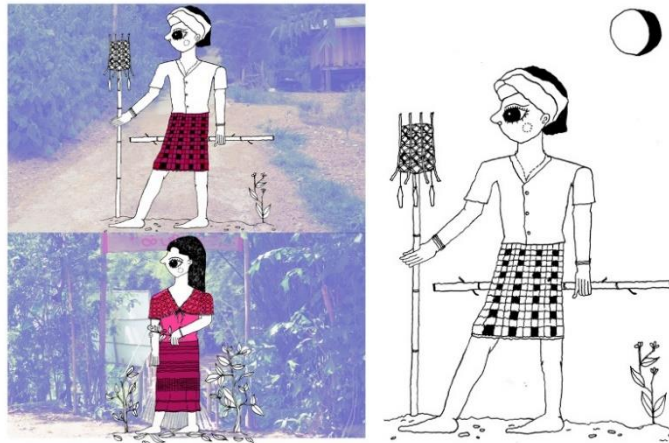
ภาพที่ 99 แผนภาพแสดงสมุดบันทึกเรื่องราวของชุมชนในเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ
(Development)

Info-Art

ภาพประกอบเคลื่อนไหวสำหรับถ่ายทอวิดีโอเรื่องราวข้อมูลของชุมชน
เมเยีพรังลือจือมูลออนไลน์ โดยใช้เทคนิค Stop Motion

INFOGRAPHIC

INFO-ART
03

INFOGRAPHIC

INFO-ART
03

ภาพประกอบเคลื่อนไหวสำหรับ
ถ่ายทอเรื่องราวข้อมูลของชุมชน

ภาพที่ 100 แผนภาพแสดง Info - Art

ภาพประกอบเคลื่อนไหวสำหรับถ่ายทอวิดีโอเรื่องราวของชุมชน

Art - iFact

การดึงอัตลักษณ์คุณค่าของชุมชนในพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษผ่าน
การเล่าเรื่องทางศิลปะภาพประกอบ

GALLERY ART PRINT COLLECTION

ARTIFACT
ศิลปะวัตถุ
04

Collection รูปวาดภาพประกอบเรื่องราวของชุมชน

ภาพที่ 101 แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ

Art - iFact

วงที่ระลึกที่สามารถใช้ได้ทั่วไป และพยายามเข้าถึงทุกเพศ ทุกวัย ได้ออกแบบภายใต้การเชื่อมโยงจากการลงพื้นที่ โดยชาวชุมชนชวนชวนผู้ที่มาเยี่ยมชุมชนกันบ้าง และเล่าบรรยายถึงความเชื่อและการเคารพธรรมชาติ จึงทำให้ผู้วิจัยนำภาพประกอบมาต่อยอดเครื่องจานชาม ช้อนวิสำหรับรับแขกของชุมชน และยังเหมาะสำหรับผู้ที่สนใจสินค้าเชิงศิลปะแฝงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชนเผ่าหรือชาวพื้นเมือง

SOUVENIR : UTENSILS

ARTIFACT
ศิลปะวัตถุ
04

ศิลปะภาพประกอบจานสำหรับเป็นสินค้าที่ระลึก
จะเน้นรูปทรง สี จากธรรมชาติ และศิลปะประติมากรรมของชุมชน
"NATURE ORGANIC FORMS"

รูปทรงโอบอ้อม
รูปทรงสำคัญไม่ใหญ่
รูปวิปลา/กู่ฮือ

ภาพที่ 102 แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ

ลงบนผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับนิสัยการรับแขกของชุมชน

Art - iFact

ของที่ระลึกที่สามารถใช้ได้ทั่วไป และพยายามเข้าถึงทุกเพศ ทุกวัย ได้ออกแบบภายใต้การเชื่อมโยงจากการลงพื้นที่ โดยชาวชุมชนชวนชวนผู้ที่มาเยี่ยมชมชุมชนกันแล้ว และเล่าบรรยายถึงความเชื่อและการเคารพธรรมชาติ จึงทำให้ผู้วิจัยนำภาพประกอบมาต่อยอดเครื่องจานชาม ช้อนไว้สำหรับรับแขกของชุมชน และยังเหมาะสำหรับผู้สนใจสินค้าเชิงศิลปะแฝงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนชนเผ่าหรือชาวพื้นเมือง

SOUVENIR : UTENSILS

ARTIFACT
ศิลปวัตถุ
04

ศิลปะภาพประกอบงานสำหรับเป็นสินค้าที่ระลึก
จะเน้นรูปทรง สี จากธรรมชาติ และศิลปะประติมากรรมของชุมชน
"NEUTRAL COLOUR"

ภาพที่ 103 แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ

ลงบนผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับนิสัยการรับแขกของชุมชน

Art - iFact

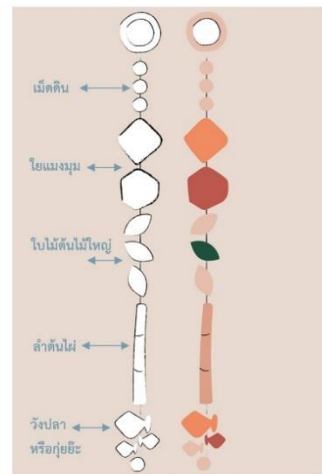
ศิลปะวัตถุจากภาพประกอบสู่โมบายห้อยจากการเชื่อมโยงกับสาย
ห้อยหูช้าง แฝงความเชื่อศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน ที่มีต่อธรรมชาติ
เพราะชุมชนเชื่อในการเคารพธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงนำธรรมชาติใน
ชุมชนมาใช้รูปทรงสำหรับออกแบบเป็นเส้นห้อยที่แฝงไปด้วยจิต
วิญญาณ ใต้ถุน รุกทรงเม็ดดิน ใบแมงมุม ใบไม้ต้นไม้ใหญ่ ลำต้นไม้
ฝูงปลาในคูยี่ะ เป็นต้น สำหรับประดับตกแต่งในเรือนของชุมชน
รวมทั้งยังสามารถใช้เป็นวงที่ระลึกสำหรับบุคคลภายนอกที่เข้า
มาเยี่ยมชมศึกษาในชุมชนได้ด้วย

SOUVENIR : TRIBAL HANGING ART

ARTIFACT
ศิลปะวัตถุ
04

(ภาพตัวอย่างแนวทางชิ้นผลงาน)

แรงบันดาลใจจากความเชื่อการห้อยหูช้าง

ศิลปะภาพประกอบโมบายห้อยสำหรับเป็นสินค้าที่ระลึกแฝงตามความเชื่อศักดิ์สิทธิ์ของชาวพุมเรียง
จะเน้นรูปทรง สี จากธรรมชาติ และศิลปะประดิษฐ์ของชุมชน

"NATURE ORGANIC FORMS"

ภาพที่ 104 แผนภาพแสดงการเล่าเรื่องของชุมชนผ่านงานศิลปะภาพประกอบ

แฝงความเชื่อศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนที่เชื่อในการเคารพธรรมชาติ

Art - iFact

รูปภาพแสดงขั้นตอนเบื้องหลังการผลิต

SOUVENIR : UTENSILS

ARTIFACT
ศิลปวัตถุ
04

รูปภาพแสดงวิธีการกระบวนการผลิต ขั้นตอนที่ 1 : เตรียมดิน นวดดิน และปั้นดินตามรูปทรงที่ต้องการแบบ

SOUVENIR : TRIBAL HANGING ART

ARTIFACT
ศิลปวัตถุ
04

รูปภาพแสดงวิธีการกระบวนการผลิต ขั้นตอนที่ 1 : เตรียมดิน นวดดิน และปั้นดินตามรูปทรงที่ต้องการแบบ

SOUVENIR : CERAMIC ART

ARTIFACT
ศิลปวัตถุ
04

รูปภาพแสดงวิธีการกระบวนการผลิต ขั้นตอนที่ 2 : การเผาดิน แยกที่อุณหภูมิ 800c

SOUVENIR : CERAMIC ART

รูปภาพแสดงวิธีการกระบวนการผลิต ขั้นตอนที่ 3 : การเผาเคลือบที่ 1200c

ภาพที่ 105 แผนภาพแสดงเบื้องหลังวิธีการผลิต

Mini Exhibition

รูปภาพการจัดแสดงผลงานวันสอบกลับทรง วันที่ 31 พฤษภาคม 2564

ภาพที่ 106 แผนภาพแสดงการจัดแสดงผลงานการสอบกลับทรงวิทยานิพนธ์

วันที่ 31 พฤษภาคม 2564

Rachaya Yodsuan

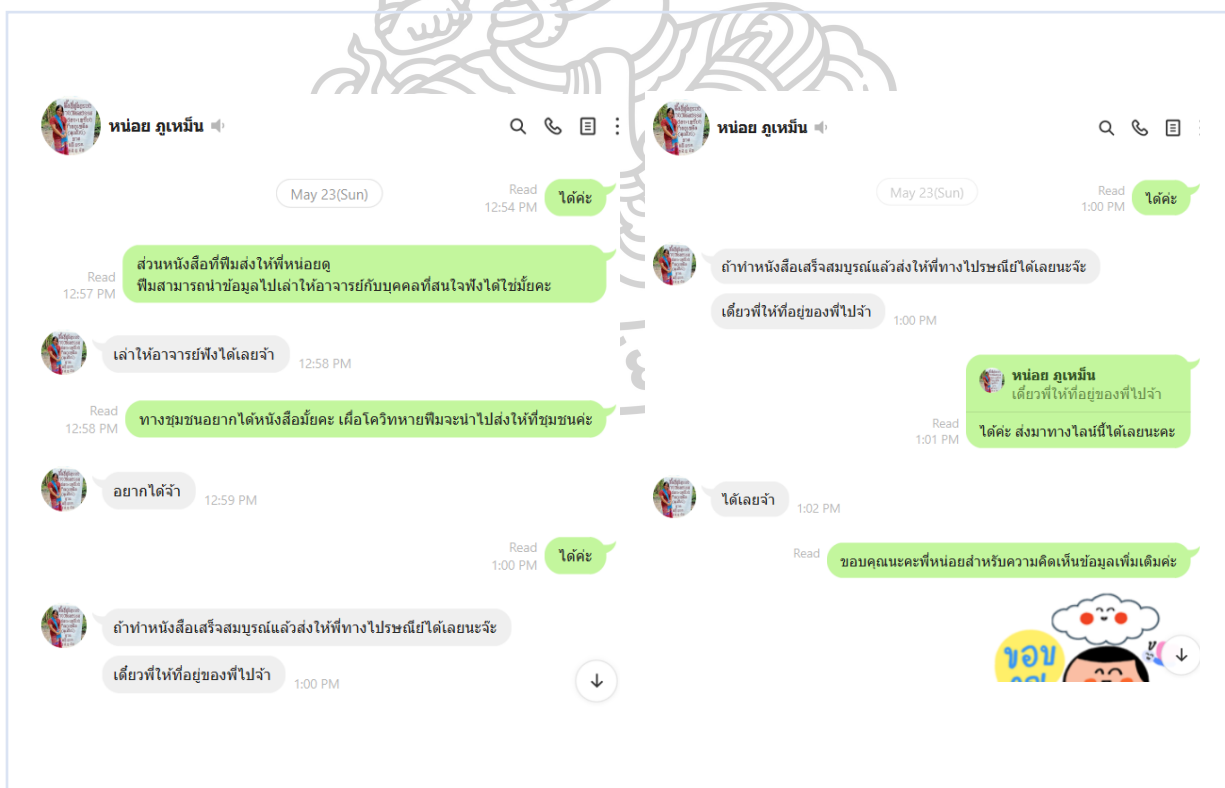

ภาพที่ 107 แผนภาพแสดงการจัดแสดงการสอบกลับร่องวิทยานิพนธ์
วันที่ 31 พฤษภาคม 2564

4.2 สรุปผลการดำเนินการวิจัย

จากการสอบถามผลสำรวจจากชาวบ้านในชุมชน ค้นพบว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นสอดคล้องไม่ได้ ปฏิเสธสำหรับโครงการวิจัย ที่ผู้วิจัยจะถ่ายทอดข้อมูลของชุมชนออกมาเป็นงานศิลปะภาพประกอบ แก่อาจารย์และบุคคลภายนอกที่สนใจ รวมทั้งเต็มใจและภูมิใจนำเสนอข้อมูลรายละเอียดที่ทางผู้วิจัย ได้บันทึกตกหล่นไปส่งมาให้เพิ่มเติมเพื่อประกอบข้อมูลให้ถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ชุมชนยังต้องการ หนังสือที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นส่งมอบให้แก่ชุมชนด้วยเมื่อโครงการวิจัยแล้วเสร็จ ซึ่งผลการดำเนินการวิจัย นี้ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยที่ได้กล่าวมาในวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยในข้างต้น

- ศึกษารวบรวมข้อมูลวิถีอัตลักษณ์เชิงศิลปวัฒนธรรมและจิตวิญญาณในชุมชน เพื่อให้ชุมชน เกิดภาคภูมิใจ ห่วงแหน ในวิถีตนเอง สร้างความเป็นปึกแผ่นในชุมชน
- เพื่อสร้างสรรค์พัฒนากระบวนการบวบทศน์ เชิงนิเวศศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่
- และส่งเสริมกระแสการอนุรักษ์พัฒนาแก่เด็กรุ่นใหม่ในชุมชน เป็นมรดกภูมิปัญญา

ภาพที่ 108 แผนภาพแสดงความคิดเห็นของชาวบ้านในชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มเมี้ยงกับโครงการวิจัย

บทที่ 5

การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการดำเนินการวิจัยและข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ

5.1.1 ผู้วิจัยควรออกแบบประยุกต์ใช้กับวิถีดั้งเดิมของชุมชนด้วย หรือพัฒนาต่อยอดจากรากวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งชาวบ้านในชุมชนสามารถต่อยอดกระบวนการได้ด้วย

5.1.2 รูปภาพวาดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ควรให้เหมาะสมกับฟังก์ชันการใช้งานมากขึ้น เช่น รูปภาพพันธุ์ปลาสามารถนำมาใช้ในการออกแบบภาชนะการรับประทานอาหารได้

5.1.3 รูปแบบหนังสือที่ส่งมอบให้ชุมชน ควรไปพัฒนาปรับใช้ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรักษา รูปแบบหนังสือ การใช้วัสดุ เป็นต้น

5.1.4 ผู้วิจัยควรให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางการตีค่าการออกแบบเกี่ยวกับการออกแบบวัฒนธรรม ได้พิจารณาผลงานภาพวาดจากการวิจัยด้วย

5.1.5 ผู้วิจัยควรเพิ่มร่องรอยการประดับเกี่ยวกับอารยธรรมของชุมชนลงในผลงานด้วยได้ เป็นรูปแบบ mixed media artwork เช่น การตอกไม้ไฟ การผูกไม้ไฟ เป็นต้น

5.1.6 ทางคณะกรรมการแนะนำให้ผู้วิจัยเก็บรักษาผลงานเพื่อเป็นต้นข้อมูล หรือเสนอขอทุนการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมการออกแบบกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อต่อยอดการวิจัยได้อีก หรือนำมาพัฒนาผลงานของผู้วิจัยได้อีก

Sombut's post

13 h Like Reply 2

FilmRachaya Yodsuwan
12 h Like Reply 2

Sombut Chuma
11 h Like Reply 2

พิภุสทอง โทธูโย
แก้วสวยตาอีกค่ะ

FilmRachaya's post

2 w Like Reply 1

FilmRachaya Yodsuwan
Thanks for your support!

2 w Like Reply

Sombut Chuma
งดงามทางวัฒนธรรม.ครับ
12 h Like Reply 1

FilmRachaya Yodsuwan
Sombut Chuma ยินดีและขอบคุณมากนะคะ 🙏
11 h Like Reply 1

Sombut Chuma
FilmRachaya Yodsuwan ครับผมๆ.
11 h Like Reply

Write a reply...

พืหน้อยพุ่มเ่น

ขอใจจ้า 17:59

พืขอชื่อจริงนามสกุลจริงด้วยจ้า 18:13

นางสาวรัชชา ยอดสุวรรณ
Read 18:14

เดี๋ยวรบกวนฝากบอกพี่เค้าว่า ถ้า เล่มวิจัยวิทยานิพนธ์เสร็จจะส่ง เอกสารออนไลน์ให้อีกทีนะคะ
Read 18:14

จ้าหนู พิม ใน 8 สิงหาคม 64นี้ พี่ไ้ เค้าขอเชิญน้องมาจัดนิทรรศการ แห่งจิตวิญญาณ ครบครรอบหนึ่งปี ใน #งานสถาปนาศึกษาพื้นที่คุ้มครองทาง วัฒนธรรมพิเศษ บ้านพุ่มเ่นจ้า
18:20

จัดที่ชุมชนเลยมั๊ยคะพี่
Read 18:21

ใช่จ้า 18:54

พี่ไ้ โพสต์ไปแล้วจะดูได้เลย จ้า.. 18:55

ได้ค้าา
Read 19:11

พืหน้อยพุ่มเ่น

สวัสดีคะ น้อง พี่ไ้ ที่ทำงานเดียวกับชาติพันธุ์ (ทำงานต่อสู้ให้กับพี่ น้อง พุ่มเ่น (เข้ามาในพื้นที่ประจำ) พี่ไ้ขอโพสต์ขอน้องได้ไหมจ๊ะ) ถ้าได้ พืขอชื่อจริงของน้องด้วยนะจ๊ะ 17:54

ได้คะพี่
Read 17:55

มีเฟสพี่เค้ามั๊ยคะ พิมจะส่งหน้าเพจ นิทรรศการให้ด้วยคะ
Read 17:55

มีจ้า 17:55

Sombut Chuma (อามจันทร์)

ภาพที่ 110 ภาพแสดงผลตอบรับของชาวชุมชนต่อผลงานผู้วิจัย

5.3 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมจัดแสดงนิทรรศการ THESIS EXHIBITION CODA 2564

COORDINATION DESIGN ARTS

นิทรรศการศิลปะการออกแบบเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาศิลปะการออกแบบ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3

Appears in Collections: Decorative Arts

Description: Master of Fine Arts (M.F.A.)

Publisher: Silpakorn University

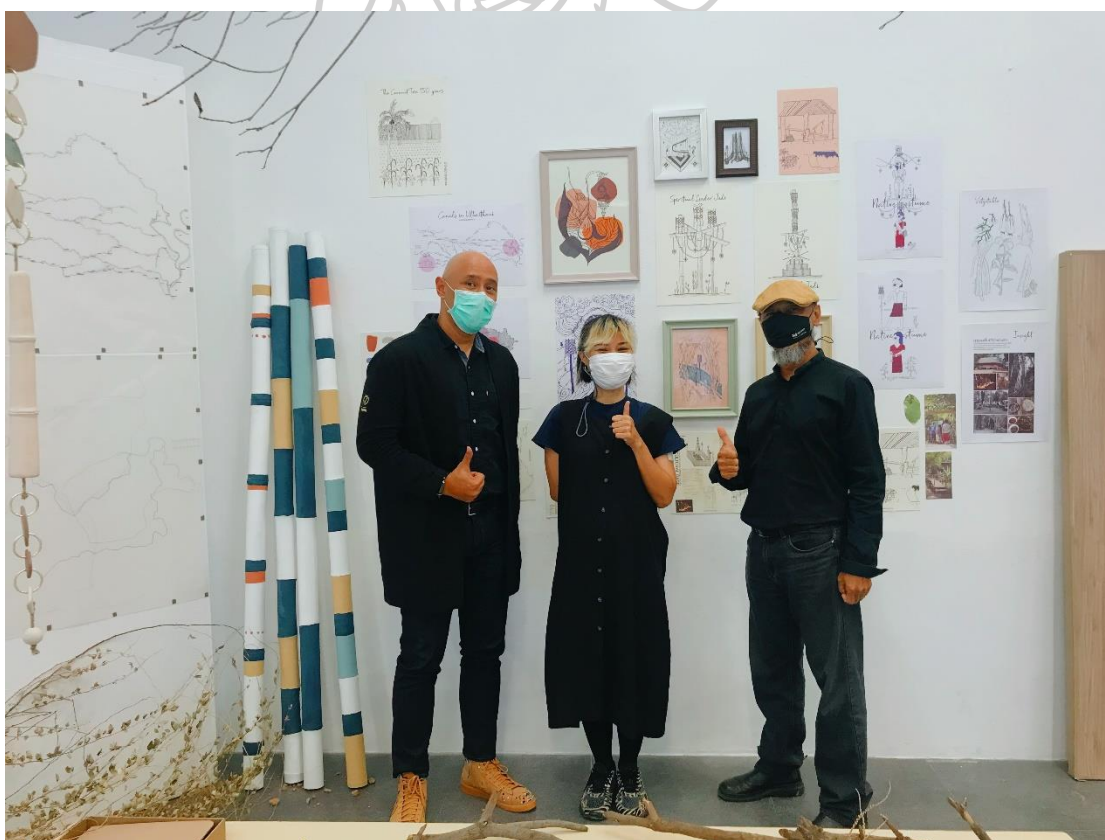
ภาพที่ 111 ภาพโปสเตอร์แสดงนิทรรศการ THESIS EXHIBITION CODA 2564

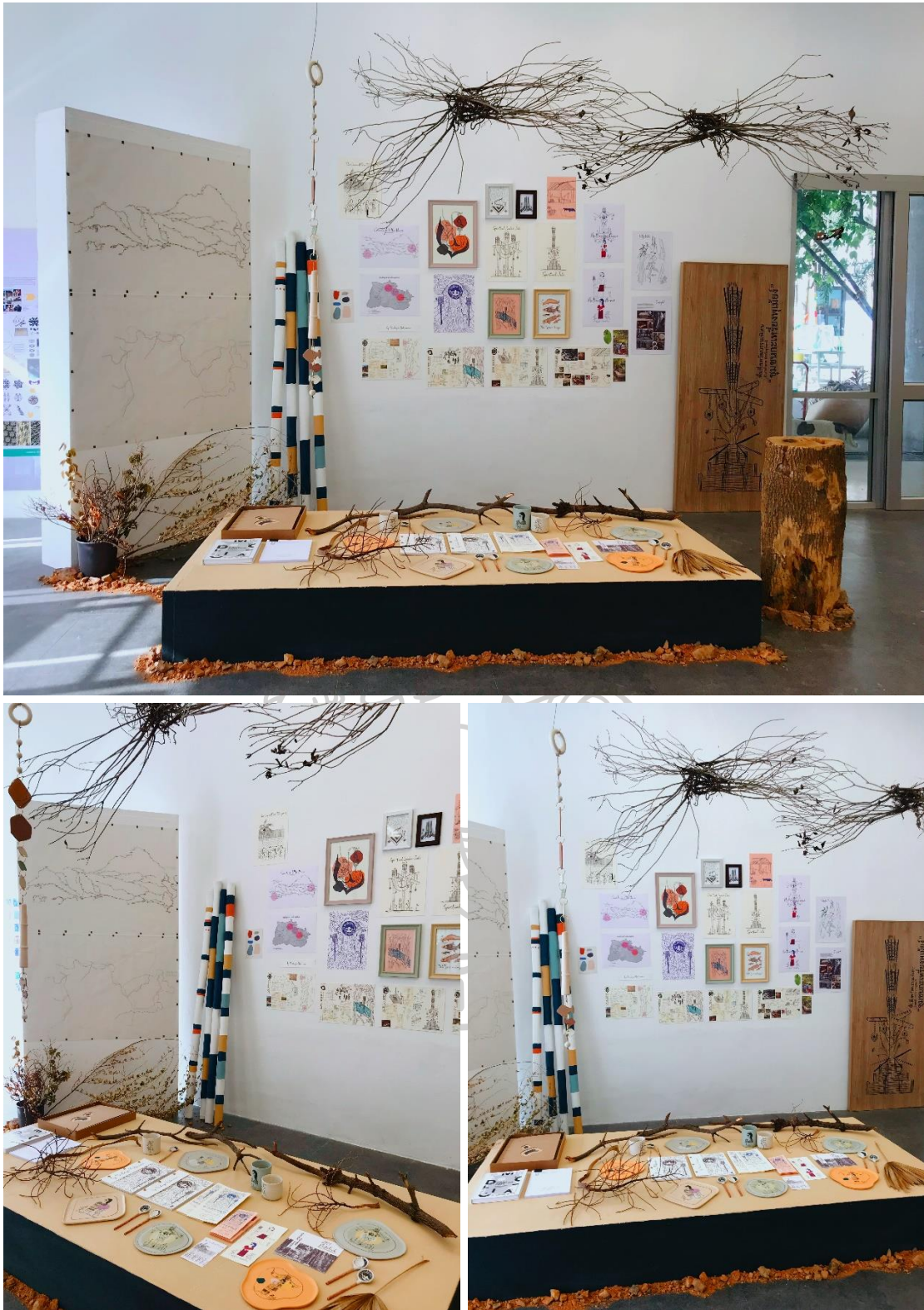
ภาพที่ 112 ภาพวันสอบวิทยานิพนธ์วันที่ 21 มิถุนายน 2564 ณ นิทรรศการ CODA

ภาพที่ 113 ภาพวันสอภวิทยานิพนธ์วันที่ 22 มิถุนายน 2564 ณ นิทรรศการ CODA

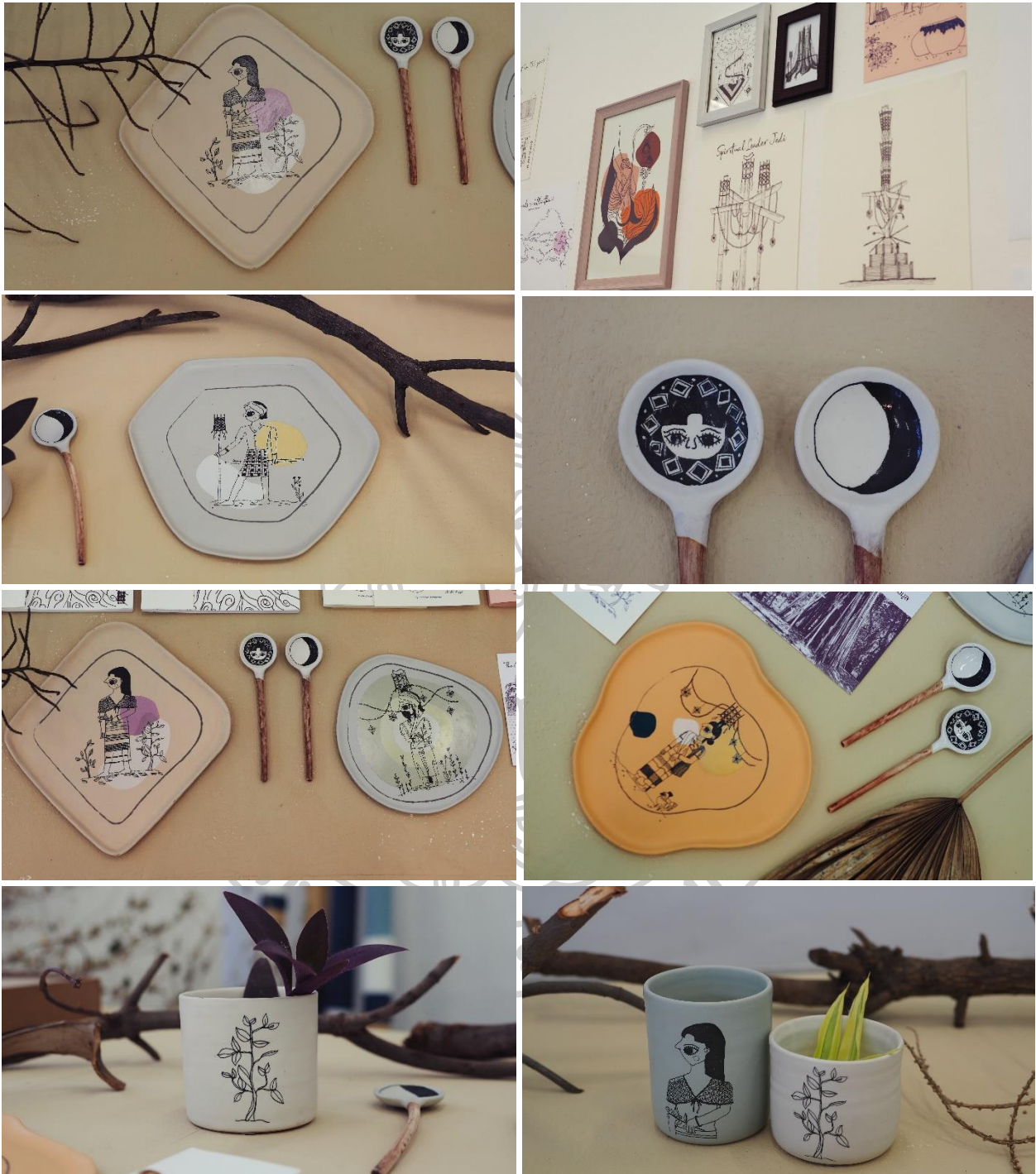
ภาพที่ 114 ภาพวันสอบวิทยานิพนธ์วันที่ 22 มิถุนายน 2564 ณ นิทรรศการ CODA

ภาพที่ 115 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิตรรศการ CODA
ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ภาพที่ 116 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA
ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ภาพที่ 117 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิตรรศการ CODA

ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ภาพที่ 118 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA
ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ภาพที่ 119 ภาพจัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA
ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

ภาพที่ 120 ภาพโปสเตอร์จัดแสดงผลงานวิจัยนิทรรศการ CODA
ณ พิพิธภัณฑ์การออกแบบ อาคารศิลป์ พีระศรี 3 มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสนามจันทร์

รายการอ้างอิง

By Jenn + Ken Visocky O'Grady (2017). "A Designer's Research Manual, 2nd edition."

Christ Naunton (2020). "Egyptologists' Notebooks."

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2560). "แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560) วิจัยโดย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าถึงเมื่อ 1 กันยายน 2563 เข้าถึงได้จาก

<https://www.harvardasia.co.th/wp-content/uploads/2016/09/503.pdf>."

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (2563). "มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม 2563 เข้าถึงได้จาก

<https://www.saranukromthai.or.th/index2.php>."

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร SAC Channel (2563). "การเสวนาวิชาการ "พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ" เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน 2563 เข้าถึงได้จาก <http://channel.sac.or.th>."

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร SAC Website (2563). "นิทรรศการคลังข้อมูลชุมชน Community Archives Exhibition เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2563 เข้าถึงได้จาก

<https://www.sac.or.th/exhibition/24communities/>."

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน Community Organizations Development Institute Website

(2563). "สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน Community Organizations Development Institute เข้าถึงเมื่อ 1 ตุลาคม 2563 เข้าถึงได้จาก <https://web.codi.or.th>."

ภาคผนวก ก

การวิจัยการทำข้อมูลภาพประกอบชุ่มทางเข้าพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ (Info-Art)

การออกแบบป้ายแสดงถึงทางเข้าเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ โดยอิงอัตลักษณ์ของชุมชน เน้นความเรียบง่าย ความเป็นมิตรกับธรรมชาติ วัสดุคงทน และรูปแบบน่าสนใจให้ความรู้สึกถึงเรื่องราวของชุมชนแก่บุคคลภายนอกที่ผ่านมาพบเห็นว่ามีชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียงตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ ซึ่งโดยทั่วไปแม้แต่คนจังหวัดอุทัยธานีทราบถึงข้อมูลชุมชนเป็นส่วนน้อยมาก

ภาพที่ 121 รูปภาพแสดงการออกแบบป้ายสัญลักษณ์ทางเข้าชุมชนกะเหรี่ยงพุมเรียง

ภาคผนวก ข

การวิจัยการทำข้อมูลภาพประกอบในบริบทพื้นที่บนผนังบ้านเรือน (Info-Art)

การออกแบบทำ Infographic Design สำหรับใช้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของตัวตนในเชิงสัญลักษณ์ และยังสามารถเป็นความรู้การแนะนำชุมชนสำหรับบุคคลภายนอกที่แวะมาเยี่ยมเยือนที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไ้ม้ง

INFORMATION ART AT SITE

ตัวอย่าง เรือนชาวบ้านหลังนี้ ตั้งอยู่ในบริเวณศูนย์วัฒนธรรมชุมชน และบริเวณทางเข้าหมู่บ้านแห่งจิตวิญญาณ เราสามารถใช้ฝาเรือนมาจัดแสดงศิลปะภาพประกอบเชิงสัญลักษณ์เพื่อบอกเล่าประวัติหรือลักษณะอัตลักษณ์ชุมชนโดยสังเขปได้ โดยปกติเนื่องจากเป็นพื้นที่สำคัญที่บุคคลภายนอก จะมาหยุดอ่านข่าวสารของชุมชน

INFO-ART
03

ศิลปะสามารถใช้เป็น landmark สำหรับถ่ายรูป (Ref. Maori Village)

การออกแบบทำ infographic Design สำหรับใช้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของตัวตนในเชิงสัญลักษณ์ และยังสามารถเป็นความรู้การแนะนำชุมชนสำหรับบุคคลภายนอกที่แวะมาเยี่ยมเยือนที่ชุมชนกะเหรี่ยงพุ่มไ้ม้งด้วย

ชาวบ้านสามารถใช้ศิลปะเป็นภาพประกอบเล่าเรื่องอธิบายชุมชน เพื่อให้บุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนได้มากขึ้นได้

INFORMATION ART AT SITE

(Ref. Indian Mud Hut)

INFO-ART
03

โดยแท้จริงแล้ว ถิ่นที่ผ่านมานาในชุมชนเป็นถนนสาธารณะ ซึ่งเราจะเห็นบ้านของชุมชนตั้งอยู่ริมถนน โดยส่วนใหญ่จะใช้วัสดุธรรมชาติเป็นวัสดุหลัก เช่นเศษไม้ทั่วไป หรือสานไม้ไผ่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เราสามารถนำงานศิลปะมาบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน เพื่อให้บุคคลภายนอกที่หลงเข้ามา หรือตั้งใจมาสัมผัสวิถีชุมชนได้ ตั้งงานศิลปะเล่าเรื่อง

ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย ขณะนั่งรถผ่านหมู่บ้านของชุมชนริมถนน

ภาพที่ 122 แผนภาพแสดงการออกแบบทำ Infographic Design สำหรับในชุมชน

โดยแท้จริงแล้ว ถนนที่ผ่านมาในชุมชนเป็นถนนสาธารณะ ซึ่งเราจะเห็นบ้านของชุมชนตั้งอยู่ริมถนน โดยส่วนใหญ่จะใช้วัสดุธรรมชาติเป็นวัสดุหลัก เช่น เศษไม้ทั่วไป หรือสานไม้ไผ่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เราสามารถนำงานศิลปะมาบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน เพื่อให้บุคคลภายนอกที่หลงเข้ามา หรือตั้งใจมาสัมผัสวิถีชุมชนได้ ตั้งงานศิลปะเล่าเรื่อง

ภาพที่ 123 แผนภาพแสดงการออกแบบทำ Infographic Design สำหรับในชุมชน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวรัชยา ยอดสุวรรณ
วัน เดือน ปี เกิด	17 กันยายน 2530
สถานที่เกิด	กรุงเทพ
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาสถาปัตยกรรมภายใน หลักสูตรนานาชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ปริญญาโท ศิลปะการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	56/77 เดอะคอนเนค 14 สรวงประภา-ดอนเมือง ถนนสรวงประภา แขวงดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210
ผลงานตีพิมพ์	TRACE THROUGH THESIS*, Degree Show 2012 Thesis Exhibition CODA 2021
รางวัลที่ได้รับ	เป็นส่วนหนึ่งที่มีออกแบบที่ได้รับรางวัล Excellence Award จาก Korean Institute of Interior Design (KIID), 2016

